

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Magisterská diplomová práce

2021

Bc. Jan Hromek

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Učitelství českého jazyka pro cizince

Bc. Jan Hromek

Analýza japonských učebnic češtiny

Analysis of Czech textbooks for Japanese students

日本にて出版されたチェコ語教科書の分析

Magisterská diplomová práce

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval své vedoucí diplomové práce, Mgr. Kateřině Šormové, Ph.D., a docentu Ken'ichi Abemu z Tokijské univerzity za jejich cenné rady a za čas, který mi i navzdory geografické vzdálenosti a časovému posunu věnovali. Neméně velké díky patří Evě Takamine, ředitelce Českého centra Tokio, paní Daniele Ryugo a dalším kolegům i japonským studentům z této instituce, kde jsem se mohl vždy cítit jako doma. Dále děkuji všem svým blízkým za jejich podporu nejen při zpracování této práce, ale také během celého studia. V neposlední řadě cítím povinnost poděkovat také slečnám a hochům ze Starbucks Musaši-Urawa, že mě i při padesáté návštěvě obsloužili stejně entusiasticky jako poprvé a spoluvytvářeli tak podnětné prostředí pro psaní práce, a také všem zákazníkům za to, že pravidelně tolerovali mé mnohahodinové obstruování místečka se zásuvkami.

謝辞

本研究を遂行するに当たり、チェコセンター東京の皆様並びに山内琢矢さん、平野清美さん、ヤロシュ茜さん、鈴木茶々さん、柳原侑人さん、齋藤嘉一さんに厚くお礼申し上げます。

簡単ではございますが、この書面をお借りして感謝の意を表します。

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Brně dne 10. 5. 2021

Bc. Jan Hromek

Abstrakt

Tato práce se zabývá analýzou dostupných učebnic češtiny jako cizího jazyka vydaných v Japonsku, a to především z hlediska jejich makrostruktury i mikrostruktury, rozsahu prezentovaného obsahu a způsobu lingvodidaktické prezentace obsahu, stimulace komunikačních dovedností a užitých prostředků ke kontrole a fixaci probrané látky. Ze získaných poznatků následně odvozuje obecnější závěry a predikuje možný vývoj učebnic v budoucnu.

Klíčová slova: učebnice, čeština pro cizince, japonština, Japonsko, analýza učebnic

Abstract

This diploma thesis deals with analysis of available textbooks of Czech as a foreign language published in Japan. Specifically, it focuses on analyzing their macrostructure and microstructure, their size of content and means of linguo-didactic presentation, means for stimulation of communicative skills and verification of understanding and using the language content correctly. Based on the findings, it derives a conclusion and predicts possible development of the textbooks in future.

Key words: textbook, Czech for foreigners, Japanese, Japan, textbook analysis

Obsah

Úvod.....	9
1 Učebnice jako didaktický prostředek	13
1.1 Pojem „učebnice“ a její vlastnosti.....	13
1.2 Texty.....	16
1.3 Prezentace gramatiky	18
1.4 Reálie.....	19
1.5 Cvičení	20
2 Situace v Japonsku	24
2.1 Pojetí učebnic cizího jazyka v Japonsku	24
2.2 Výuka češtiny a motivace pro její studium v Japonsku	25
3 Ergonomické a strukturní parametry učebnic	29
3.1 Ergonomické parametry učebnic.....	30
3.2 Struktura učebnic.....	34
3.3 Struktura lekcí	40
3.3.1 Část (1): úvodní text / příkladové věty.....	41
3.3.2 Část (2): japonský překlad textu a seznam použitých slovíček.....	43
3.3.3 Část (3): beletristický výklad gramatiky s využitím tabulek.....	44
3.3.4 Část (4): procvičování nově probrané látky	44
3.3.5 Ostatní	44
4 Rozsah a prezentace obsahu učebnic.....	46
4.1 Deklinační paradigmata substantiv	47
4.2 Verbální třídy	53
4.3 Numeralia	56
4.4 Imperativ a kondicionál.....	59
4.4.1 Imperativ	60
4.4.2 Kondicionál	61
4.5 Transgresiv	62
5 Kontrola a fixace látky	64
5.1 Forma a obsah cvičení.....	65

6	Prezentace reálií	72
6.1	Způsob prezentace reálií.....	72
6.2	Reálie vnější (toponyma)	74
6.3	České osobnosti a jejich díla, české historické úspěchy a události.....	76
6.4	Tradice a svátky	79
6.5	Kultura jídla a pití	81
6.6	Srovnávání a hodnocení kultur.....	85
6.7	Reálie vnitřní (lingvoreálie)	88
7	Celkové zhodnocení učebnic.....	92
7.1	<i>Čekogo no njumon – Učíme se česky (1975)</i>	92
7.2	<i>Čekogo šokjú (1992)</i>	93
7.3	<i>Džicujó čekogo njumon: hacuon, kaiwa-šú, tango-šú (1995)</i>	96
7.4	<i>Ekusupuresu čekogo (1997) a CD Ekusupuresu čekogo (2003)</i>	98
7.5	<i>Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri (2001)</i>	99
7.6	<i>Čekogo no kihon: njumon kara čúkjú no iriguči made (2012)</i>	100
7.7	<i>Čekogo hjógen tokoton toréningu (2013)</i>	101
7.8	<i>Njú ekusupuresu čekogo (2019)</i>	102
	Závěr	106
	Seznam literatury	110
	Seznam obrázků	116
	Seznam tabulek	117
	Přílohy: obsah učebnic	118
	<i>Čekogo no njumon – Učíme se česky (1975)</i>	118
	<i>Čekogo šokjú (1992)</i>	122
	<i>Ekusupuresu čekogo (1997) a CD Ekusupuresu čekogo (2003)</i>	130
	<i>Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri (2001)</i>	134
	<i>Čekogo no kihon: njumon kara čúkjú no iriguči made (2012)</i>	135
	<i>Čekogo hjógen tokoton toréningu (2013)</i>	139
	<i>Njú ekusupuresu čekogo (2019)</i>	143
	Přílohy: historie vydávání učebních materiálů češtiny v Japonsku	147
	Období do roku 1989	147

90. léta 20. století	148
Počátek 21. století	151
10. léta 21. století	154

Úvod

Ve své praxi učitele češtiny jako nemateřského jazyka se zaměřuji na výuku rodilých mluvčích japonštiny, a to především studentů pobývajících mimo Česko, pro něž je čeština cizím jazykem.

Větší část těchto studentů přichází do mých kurzů s nulovou, případně jen se zcela minimální předchozí znalostí českého jazyka, která bývá omezena jen na několik základních frází či slovíček.

Mezi zájemci se však setkávám i s případy studentů, kteří se ještě před začátkem našeho společného studia pokoušeli intenzivně učit z učebnic češtiny vydaných v Japonsku, a vyhledali mé služby mimo jiné i proto, že jim tyto materiály ne zcela vyhovovaly a pro samostudium českého jazyka jim připadaly příliš obtížné. Jinou skupinu mých klientů tvoří studenti, kteří žádali výuku od rodilého mluvčího, neboť pouze s učebnicí vhodnou pro samostudium nemohli stimulovat komunikační kompetenci řečovou a nemohli rovněž dostat patřičnou zpětnou vazbu ke svým výkonům. Jsou ale také studenti, kteří výše zmiňované učebnice v mých či jiných kurzech používají pro samostudium jako podpůrný materiál obsahující zevrubný výklad probírané gramatiky v jejich mateřském jazyce, což pro studenty činí významnou oporu.

Výše popsaná učitelská zkušenost mě přivedla k myšlence prozkoumat dosud vydané učebnice českého jazyka v Japonsku a zjistit, v čem jsou specifické oproti běžně prodávaným učebnicím češtiny pro cizince v Česku.

Cílem této práce je tedy provést analýzu dostupných učebnic češtiny jako cizího jazyka vytvořených v Japonsku pro japonské mluvčí jak z hlediska jejich obsahu, tak i formy, a srovnat zjištěné výsledky.

Vzhledem k tomu, že všechny zkoumané učebnice jsou určeny pro samouky a pro uživatele s nulovou vstupní znalostí češtiny, zaměřuji se v obecné rovině na následující aspekty:

- rozsah a prezentaci obsahu – jaký objem učiva by si měl ideálně student osvojit, když dokončí učebnici, a jakým způsobem je toto učivo prezentováno – s důrazem na prezentaci gramatiky;
- způsoby procvičování a fixace látky – jakým typem aktivit se učebnice snaží prezentovanou látku u studentů fixovat;
- prezentované reálie – jejich typ a způsob prezentace, případně i japonské reálie (prezentace kultury „zevnitř ven“).

Touto prací bych mimo výše uvedený cíl rád přispěl k rozšíření povědomí o specifikách japonských učebnicích češtiny, a tím pomoci těm lektorům češtiny pro cizince, kteří mezi studenty mají i japonské mluvčí. Takové informace mohou být užitečné pro představu, jaké studijní materiály jejich studenti možná používají či používali pro samostudium, a jak tyto materiály mohou například ovlivňovat postoj studenta k češtině – včetně možných pozitivních či negativních transferů.

V neposlední řadě bych také chtěl touto prací přispět k rozšíření povědomí o historii bohemistiky a didaktiky češtiny jako cizího jazyka v Japonsku a jejím současném stavu, stejně jako o nejčastějších motivacích japonských studentů, s nimiž se můžeme setkat na jazykových kurzech v Česku.

K dosažení výše uvedených cílů, zodpovězení výzkumných otázek a srozumitelné, přehledné prezentaci výsledků zkoumání jsem práci rozdělil do **sedmi** částí.

V teoreticky zaměřené první části bude nejprve definován pojem „učebnice“ pro účely této práce a představeny ty aspekty, které budu u učebnic zkoumat.

Ve druhé části budou prozkoumány podněty, které ovlivňují pojetí učebnic cizího jazyka v Japonsku a zájem Japonců o studium češtiny, včetně zmapování současného stavu didaktiky českého jazyka v Japonsku.

Ve třetí části budou podrobně srovnány a okomentovány ergonomické a strukturní parametry japonských učebnic českého jazyka, které jsou předmětem výzkumu této práce, včetně výzkumu makrostruktur a mikrostruktur učebnic.

Ve čtvrté části budou s využitím výsledků analýzy ze třetí části porovnány rozsahy a způsoby prezentace obsahu učebnic. Konkrétně se zaměřím na lingvodidaktickou prezentaci deklinačních paradigmat substantiv, verbálních tříd, numeralií, imperativu, kondicionálu a transgresivu. Budu mimo jiné zkoumat, do jaké míry se u učebnic projevuje parcelace gramatiky, jakých didaktických prostředků autoři k prezentaci využívají, ve které části učebnice se prezentace jednotlivých jevů nachází a jak se výše uvedené postupy liší od vybraných učebnic češtiny pro cizince vydaných v Česku.

V páté části prozkoumám způsoby, jakými je prezentovaná látka procvičována a fixována. Zaměřím se tedy na cvičení, jejich četnost a převažující typy napříč učebnicemi.

V šesté části se zaměřuji na výzkum reálií přítomných v učebnicích. Zaměřuji se na místopis, slavné osobnosti, tradice, jídlo a pití, lingvoreálie a nízké reálie, které slouží jako praktické rady při návštěvě Česka. Na základě výše uvedeného se pokusím zjistit, jaké reálie se v učebnicích objevují nejčastěji, jaký obraz je japonským studentům o Česku podáván a v jaké podobě se případně projevuje persvazivní funkce textů.

V sedmé části pak kriticky zhodnotím, nakolik cíle stanovené autory v předmluvách učebnic korelují s výsledky mé analýzy, a okomentuji případné zjištěné nedostatky, problémy či specifické vlastnosti jednotlivých učebnic, které nebyly zmíněny v předchozích částech práce.

Zjištěné poznatky budou shrnuty a okomentovány v závěru práce spolu s návrhem na možnosti pokračování výzkumu.

Poznámka k formální úpravě práce

V celé práci je pro zápis japonských jmen, názvů či termínů užito české transkripce japonštiny v souladu se zásadami, které uvádějí Ivona Barešová a Monika Dytrtová v publikaci *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*.¹ Japonská jména jsou uváděna v pořadí *jméno příjmení*, tedy v opačném pořadí, než je obvyklé v Japonsku, a příjmení žen cizího původu jsou zapsána v nepřechýlené podobě.

V místech, kde je třeba odlišit, co je původní český text a co autorův překlad z japonštiny, jsou veškeré autorovy překlady uvedeny v KAPITÁLKÁCH.

Bibliografické údaje se řídí citační normou ČSN ISO 690, přičemž v seznamu použité literatury je uveden u japonských zdrojů název publikace, jméno autora a nakladatelství jak v transkribované, tak i v netranskribované podobě.

---

¹ BAREŠOVÁ, Ivona a Monika DYTRTOVÁ. *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 94 s. ISBN 978-80-244-4017-0.

1 Učebnice jako didaktický prostředek

1.1 Pojem „učebnice“ a její vlastnosti

Ústředním pojmem této práce je **učebnice**. Pro účely výzkumu je tedy nejprve potřeba vymezit, co je tímto pojmem v práci označováno, a čím se toto pojetí učebnice liší od pojetí jiných didaktických materiálů, jako jsou například gramatiky či pracovní listy.

Definice pojmu „učebnice“ existuje mnoho. V širším pojetí lze učebnici chápat jako **druh materiálního didaktického prostředku**, v užším pojetí pak jako základní *knižní* učební pomůcku.² Zejména v novém tisíciletí lze však v souvislosti s rozvojem informačních technologií na učebnici nahlížet jako na didaktický prostředek i jiných formátů, například interaktivní elektronické učebnice, jež mohou využívat vizuální a zvukové ukázky.

Jiné zdroje učebnici definují jako „*učební pomůcku, která obsahuje soustavný výklad učiva*“³, případně jako „*druh knižní publikace uzpůsobené k didaktické komunikaci svým obsahem a strukturou*“.⁴

V širším pojetí lze na učebnici také nahlížet jako na druh takzvaného **sumarizačního textu**. Takový text předkládá svému adresátovi informace, které představují souhrnné a obecně uznávané poznatky z jistého oboru či tematického okruhu.⁵

Další charakteristickou vlastností učebnice je její **strukturovanost**. Zde můžeme rozlišovat **makrostrukturu**, tedy členění obsahu na celky, kapitoly, lekce a odstavce, případně i grafické značky signalizující různé vrstvy obsahu učiva, a **mikrostrukturu** obsahu učiva, což jsou prostředky v rámci makrostruktury – například v rámci jedné konkrétní lekce či konkrétního odstavce.

Předmětem výzkumu této práce je však specifický druh učebnic, a to **učebnice českého jazyka vydané v Japonsku**. Znamená to tedy, že se jedná o **jazykové učebnice**. Dalším charakteristickým rysem je to, že jsou tyto učebnice vyvedeny v japonském jazyce a prodávány pouze v Japonsku, a lze tak předpokládat, že jejich adresáty jsou mluvčí jazyka japonského, jimž má sloužit jako učební prostředek sloužící ke studiu **češtiny jako cizího jazyka**.

---

² CHODĚRA (2013), s. 148.

³ MAŇÁK (2008), s. 20.

⁴ PRŮCHA – WALTEROVÁ – MAREŠ (2009), s. 323.

⁵ PRŮCHA (1998), s. 21.

Pokud jde o vymezení pojmu „cizí jazyk“ (*foreign language*), je jím v této práci myšlen takový jazyk, který pro adresáta není rodným jazykem a zároveň není ani jazykem úředním či vyučovacím, jenž by měl velký význam a byl zpravidla nezbytný pro fungování v dané společnosti.⁶ Tyto uvedené vlastnosti jsou naopak charakteristické pro pojem „druhý jazyk“ (*second language*).

Specifickou vlastností studia cizího jazyka je zpravidla výrazně omezený vstup včetně omezených cílů, které mohou být motivovány zájmem pouze o určitou oblast, například umění či turistiku v dané zemi. S omezenými cíli a omezenými afektivními faktory u studia cizího jazyka souvisí také vysoká míra variability úspěšnosti aktivizace jazyka a jeho fosilizace – tedy určitého ustrnutí jazykového vývoje a zažití chybného jazykového prostředku, který již nepodléhá vývoji ani zlepšení.⁷

Významným aspektem učebnic je jejich zamýšlený **adresát**, tedy na koho je učebnice zaměřena. Bude zkoumáno, nakolik explicitně je v nich adresát formulován, a nakolik tomu obsah i forma samotné učebnice odpovídá.

Některé učebnice mohou již svým názvem explicitně či implicitně kladenými nároky na kognici odkazovat k očekávanému adresátovi, jiné se mohou tvářit jako univerzální učebnice.

Se zamýšleným adresátem učebnice souvisí i další zkoumaný aspekt, a to sice zda má učebnice explicitně formulován svůj **cíl**.

Obojí bývá zpravidla přítomno v předmluvě učebnice, proto budu při své analýze vycházet z ní.

V této práci se u učebnic zaměřuji na zkoumání **jazykového cíle**, který je výlučnou doménou učebnic cizích jazyků.⁸ Je to osvojení si komunikativní kompetence jejich uživatelem, tedy schopnost osvojit si dovednosti, které jsou v dichotomii *zvuková – psaná řeč a produkce (výdej informace) – recepce (příjem informace)*. Průsečíky těchto dovedností jsou **mluvení, poslech, psaní a čtení**.⁹

Jako doprovodný budu též zkoumat cíl **vzdělávací a výchovný**.

---

⁶ VESELKA in ŠEBESTA a kol. (2014), s. 20.

⁷ Ibid, s. 96.

⁸ Někdy též *komunikativní cíl*. Blíže viz CHODĚRA (1996), s. 74–75.

⁹ Ibid, s. 76.

Vzdělávací cíl¹⁰ je zvnitřnění poznatků o mimojazykových faktech s jazykem spojených. Ty může představovat například znalost reálií, poznatky o jazyce jakožto součásti kultury jiného národa či o systémových odlišnostech od jazyka mateřského. Tato oblast má hodně mezipředmětových vztahů.

Výchovný cíl představuje rozvoj rysů osobnosti, charakteru či přesvědčení, který se u cizích jazyků může projev například srze posilování kladného vztahu k cizímu jazyku a ke kultuře jeho nositelů.¹¹

Vzhledem k tomu, že všechny mnou zkoumané učebnice jsou určeny pro samouky, jsou důležitým faktorem i předpokládané **komunikační podmínky** na straně studenta, zvláště pak jeho edukační prostředí. Znamená to tedy, nakolik autoři učebnice zohledňují to, zdali se student učí ve škole či kurzu, nebo sám doma. Pakliže například autoři deklarují, že jejich učebnice je určená pro samouky, je očekávatelné, že učebnice nebude obsahovat komunikačně produktivní aktivity, které vyžadují aktivní zapojení jazykového partnera (např. *Zeptejte se partnera, co dělal včera, Procvičujte ve dvojici* apod.) nebo kontrolu lektorem (např. *Napište 200 slov o tom, co jste dělali o prázdninách.*).

Další důležitou vlastností učebnice je její **rozsah**, respektive množství a dávkování učiva. Některé učebnice již ve svém názvu mohou odkazovat k očekávanému rozsahu. Například učebnice s názvem *Čeština pro začátečníky* již svým názvem naznačuje, že jejím adresátem jsou úplní či falešní začátečníci daného jazyka.

U jazykové učebnice lze zkoumat též **roli a míru zastoupení výchozího jazyka**, v mém případě tedy japonštiny, **a cílového jazyka**, v tomto případě češtiny, případně i **zprostředkujícího jazyka**. Učebnice psané výhradně v češtině nejsou podle Hrdličky (2009) vždy optimálním řešením, neboť výklad učiva nemůže zohledňovat specifické komunikační potřeby mluvčího a může docházet k negativním transferům z výchozího jazyka.¹²

---

¹⁰ Někdy též informativní cíl či kognitivní cíl.

¹¹ Někdy též formativní cíl.

¹² HRDLIČKA (2009), s. 87–88.

V neposlední řadě lze rozlišit též **ergonomické parametry učebnice**, které mohou zahrnovat velikostní formát učebnice, použité druhy a velikosti písma, využití barev, grafických symbolů a dále. S tím souvisí aspekt **názornosti**, která je realizována vizuálními prostředky. Tyto prostředky mají na rozdíl od uměleckých obrazů své specifické funkce – jednak poznávací (tedy zprostředkování informací o něčem), dále motivační (zvyšuje se zájem žáků pomocí barev a tvarů) a estetickou, tedy vzbuzovat estetické prožitky.¹³

1.2 Texty

Učebnice zpravidla mívají složku **textovou**, strukturovanou například na výkladový text, text řídící učení či text poskytující orientaci, a složku **mimotextovou**, která může zahrnovat ilustrace či názorné fotografie.¹⁴

Složka **textu** pak může být v učebnici pojímána dvojnásobem. Jedním z nich je nahlížení na text jakožto hlavní verbální textovou složku učebnic, která tvoří kontrast s obrazovou složkou textu. V **jazykové učebnici** je však pojmem text často označován specifický útvar, který je základní řečově komunikativní a didaktickou jednotkou cizojazyčného vyučování.¹⁵ U takového textu lze rozlišit **techniku čtení**¹⁶ ve smyslu dekodování textu z hlediska jeho formy a **techniku porozumění**, tedy dekodování z hlediska obsahu. V závislosti na tom, jaká technika je stimulována, lze rozlišovat čtyři druhy čtení.

Texty mohou sloužit nácvičce čtení **orientačního, selektivního, kurzorického a totálního**.¹⁷ Zatímco **orientační** čtení představuje úvodní část textu, po níž se student rozhodne, zda bude ve čtení pokračovat v závislosti na zájmu o dané téma, **selektivní** se zaměřuje jen na hledání odpovědi na předem stanovené otázky. **Kurzorické** čtení se zaměřuje pak na hlavní informace, co je v textu podstatné, a **totální** (někdy též **analytické**) se zaměřuje na vše.

Jiným, zjednodušeným typem rozdělení je dichotomie **analytického** (podrobného) a **kurzorického** (letmého) **čtení**, které do sebe zahrnuje první tři typy z předchozí typologie. Analytické texty předcházejí před gramatickými výklady, jejichž účelem je zpravidla

---

¹³ Ibid, s. 102.

¹⁴ PRŮCHA (1998), s. 21.

¹⁵ STORCH (1999), s. 157.

¹⁶ Čtením je zde myšleno tiché čtení, nikoli hlasité předčítání.

¹⁷ CHODĚRA (2006), s. 145.

povšimnutí si nového gramatického prvku. Kurzorické texty naopak bývají na konci lekcí a mají funkci upevňovací.¹⁸

U textů lze též rozlišit jejich **monologický** nebo **dialogický charakter**.¹⁹

Z hlediska umístění v rámci lekce lze rozlišovat **výchozí** a **základní** text. **Výchozí text** má obvykle zejména funkci motivační, aby vzbudil u žáků zájem o to, co bude ve výuce následovat. **Základní text** by pak měl být obsahovat nové učivo, typicky ve střední části, a být těžištěm lekce. V učebnicích může být též přítomen **závěrečný text**, který může být obdobně jako výchozí text odlehčený s funkcí motivační, která má ve studentovi vzbudit zájem o další postup ve studiu.²⁰

Důležitou vlastností textů v jazykové učebnici je také jejich **autenticita**. Tou v této práci není myšlen skutečný jazykový materiál převzatý například z jazykového korpusu, nýbrž text snažící se formou a obsahem co nejvíce přiblížit životní realitě.

Autenticitu textů lze v obecné rovině považovat za výhodu, ale například Choděra (2006) ji považuje za charakteristiku do jisté míry druhotnou a za prvotní faktor považuje jejich didaktickou přiměřenost.²¹ Je-li text příliš náročný, je jeho složitost nepřiměřená.²²

Někdy bývají součástí učebních materiálů češtiny jako cizího jazyka také umělé texty, kterou jsou často zjednodušené, zkrácené, upravené. Pro tyto texty ve své práci používám termín **gramatické texty**, ale lze se též setkat s výrazem „**netexty**“ nebo také **texty minimální** (obojí Hrdlička, 2002). Tyto texty představují pouhou jednu či dvě navazující výpovědi jakožto úvodní část ke gramatickému výkladu. Často se jedná o izolované repliky dialogu, izolované výpovědi či extrémně krátké texty, které nemají komunikační potenciál a v jedné lekci jich bývá hned několik.²³

---

¹⁸ HRDLIČKA (2002), s. 127–129.

¹⁹ CHODĚRA (2006), s. 146.

²⁰ Ibid, s. 145–146.

²¹ Ibid, s. 144.

²² Složitost je objektivní a vymezuje ji lingvistika, náročnost subjektivní a psychologie. Blíže viz CHODĚRA (2006).

²³ HRDLIČKA (2009), s. 85.

Zejména v počátcích výuky lze za přijatelné považovat pouze texty gramatické, neboť autentický text k dané úrovni žáků prakticky nemůže splnit výše zmiňovanou zásadu přiměřenosti a zařazení takového neadekvátního textu může být pro studenty často frustrující a kontraproduktivní.²⁴

V neposlední řadě lze v souvislosti může být spolu s texty také přítomno cvičení na poslech. Jedná-li se o poslech nahrávky, jde o poslech nepřímý, tedy ze záznamu.²⁵ Podobně jako u práce se čtením, i u poslechu coby jedné ze dvou receptivních komunikačních kompetencí lze rozlišit **techniku poslechu** (dekódování textu z hlediska formy) a **techniku porozumění** (dekódování z hlediska obsahu).

1.3 Prezentace gramatiky

Pro jazykové učebnice je charakteristickým úkolem to, jakým způsobem vhodně prezentovat gramatické jevy daného jazyka.

Kromě samotné přítomnosti jednotlivých jevů a fáze učení, ve které jsou v učebnici představeny, mě zajímá míra možné **parcelace gramatiky**, tedy způsobu prezentace gramatického jevu po několika dílčích krocích za účelem jeho zjednodušení a snadnějšího osvojení studentem. Příkladem může být právě výše zmiňované velké množství deklinačních paradigmat českých substantiv, adjektiv a pronomín.

Pokud jde o český diskurz učebnic češtiny pro cizince, lze ve způsobech prezentace deklinačních paradigmat za posledních 40 let pozorovat především dvě výrazné tendence.²⁶

Tou první je **celostní**, někdy též **vertikální přístup** k prezentaci paradigmat české deklinace podle jednotlivých vzorů. K parcelaci gramatiky v rámci tohoto přístupu může docházet v rámci nové lekce prezentací například tvrdých a měkkých vzorů adjektiv a substantiv, případně prezentací paradigmat v rámci singuláru a plurálu. Vedle základních vzorů substantiv a adjektiv se pak uvádějí i koncovky ostatních vzorů. Tento přístup může být vhodnější pro bohemisty a studenty mluvící jiným slovanským jazykem, v němž jsou paradigmata podobná.²⁷

---

²⁴ UR (1996), s. 150.

²⁵ Ibid, s. 77.

²⁶ HRDLIČKA (2002), s. 74–75.

²⁷ Ibid.

Druhou tendencí je prezentace **deklinačních paradigmat postupně po jednotlivých pádech**, která je někdy též nazývána **horizontálním způsobem**.²⁸ I zde může docházet k parcelaci gramatiky, jako například při již zmiňovaném oddělování paradigmat singuláru a plurálu, avšak tvrdé a měkké vzory se zpravidla probírají současně v rámci jedné lekce. Tento přístup snižuje nárok na studenta, ale přináší s sebou riziko atomizace deklinačního systému a příliš dlouhé časové rozpětí, v němž je celý systém české deklinace probírán.

Kromě výše uvedených tendencí, které využívají jazykové složky gramatického pravidla k prezentaci příslušného jevu, lze u učebnic zkoumat také projevy **signální gramatiky**. Ta představuje pokus o náhradu jazykové složky gramatického pravidla a redukování gramatických jevů, kategorií a pravidel na jednoduché signály.²⁹ Mohou jimi být jak vizuální signály, například různé typy a barvy písma, barevné rastry, geometrické symboly či vizuální metafory, tak verbální signály. Mezi ně patří například tázačí slova (*kde?*, *kam?*), užívání čísel pro vyjádření singuláru či plurálu a vzorová slova.

1.4 Reálie

V současnosti neexistuje jednotně přijímaná definice reálií, proto jsem si zvolil následující od Jiřího Hasila a Romaševské–Lah.³⁰

V této práci rozlišuji **reálie vnější**, tedy soubor poznatků o určité komunitě či národu, které se přímo neodráží v jazyce, a **reálie vnitřní** (lingvoreálie), které se odráží přímo v jazyce, jako je například slovní zásoba, frazeologie a idiomatika.³¹ Podle Hasila (2011) představují lingvoreálie „*široký okruh jazykových prostředků odrážejících reálná fakta*“³², ještě přesněji pak „*široký, vnitřně strukturovaný komplex nejrůznějších poznatků, znalostí, dovedností i postojů, jež se přímo projevují v jazyce a v řeči*.“³³

Souhrn těchto dvou typů pak představují **komplexně chápané reálie**.

---

²⁸ HRDLIČKA (2009), s. 90.

²⁹ PODRÁPSKÁ, Kamila. Poznámky k signální gramatice in *Cizí jazyky*. 2003/2004, roč. 47, č. 4, s. 128–130.

³⁰ ROMAŠEVSKÁ, K. – LAH, J.: Příspěvek ke kritické analýze reálií in *Studie z aplikované lingvistiky – Studies in Applied Linguistics*. 2019, zvláštní číslo, s. 34–47.

³¹ HASIL (2020), s. 56–57.

³² HASIL (2011), s. 27.

³³ Ibid, s. 28.

Ke klasifikaci reálií lze přistupovat též z hlediska pragmatického: Lze je dělit na reálie **vysoké** (někdy též **ideální**), které vytváří určitý obraz národní kultury v podobě mýtů, historických událostí či osobností, památek a podobně. Oproti nim stojí reálie **nízké** (někdy též **praktické, konkrétní**), které zahrnují informace užitečné pro každodenní život v dané společnosti.

Výše uvedené vlastnosti reálií souvisí také s jednou z možných vlastností učebnic, kterou je prezentace **hodnotových orientací, postojů a kulturních vzorců** jejím uživatelům. Příkladem projevů této vlastnosti mohou být klišé a stereotypy, etnické a rasové předsudky. S tím také souvisí **persvazivní aspekty učebnic** – pokud je učebnice psána v prostě sdělovacím či odborném stylu, bude mít směrem k adresátovi spíše nižší přesvědčovací sílu.³⁴

V případě učebnic češtiny jako cizího jazyka sloužících samoukům je role reálií důležitější o to více, neboť suplují neexistující autoritu učitele coby průvodce po jazyku a kultuře a mnohdy mohou suplovat i neexistující osobní zkušenost s výše uvedeným.

1.5 Cvičení

Učebnice by měla mít ověřovací funkci, aby student věděl, že postupuje ve svém jazykovém učení správně. V komunikačním pojetí výuce jazyků lze **úkol** vymezit následovně:

„Úkol je aktivita umožňující rozvíjení komunikační kompetence skrze používání jazyka při dosahování samostatně smysluplného cíle. Provedení úkolu vyžaduje zapojení kognitivních procesů a použití jazyka v něm směřuje primárně k dosahování významu.“³⁵

Pojmu úkol je nadřazený pojem **aktivita**. Jiným druhem aktivity vedle úkolu je pak **cvičení**, v nichž se vyžaduje používání jazyka s primárním zaměřením na **formu** – úkol se oproti tomu zaměřuje primárně na **význam**. Úkoly by také měly vést „*k efektivnějšímu komunikačnímu jednání pomocí zapojení nových gramatických, lexikálních, stylistických a jiných jazykových prostředků*“.³⁶

---

³⁴ PRŮCHA (1998), s. 27–29.

³⁵ VALKOVÁ (2014), s. 46.

³⁶ Ibid.

Vzhledem k tomu, že jde v mém případě o učebnice pro samouky, se budu ve zkoumání zaměřovat na **cvičení a jejich zadání**.

Smyslem zadání aktivit je, aby uživatele přímo či nepřímo směřovaly ke konkrétnímu výkonu vedoucímu k dosažení určitých didaktických cílů.³⁷ Zadání je také „*součástí komunikace autora učebního materiálu s jeho uživatelem, přičemž tato zadání zprostředkovávají mimo jiné didaktická stanoviska autora v otázkách chápání jazyka a jeho funkce, cíle výuky a způsobů jeho dosažení, postoj v otázce role studujícího ve vyučovacím procesu, vyžadovanou míru jeho autonomie a aktivní spolupráce a další.*“³⁸

Lze rozlišit typologickou škálu zadání od těch, která se soustředí výhradně na formu jazyka, až po ty, jež se snaží maximalizovat studentovy příležitosti ke komunikaci. Zadání zaměřující se na formu jazyka lze často pozorovat například u gramaticko-překladové metody, jejichž hlavním cílem bývá dosažení lingvistické kompetence (např. osvojení si koncovek akuzativu plurálu u substantiv).

Podle jazyka používaného v zadání aktivit lze rozlišit tři základní typy učebnic.³⁹

Prvním typem je učebnice se zadáními aktivit **pouze v cílovém jazyce**. V případě výuky češtiny je tímto myšleno zadání vyvedené čistě v českém jazyce.

Druhým typem jsou učebnice se zadáními aktivit **pouze ve zprostředkujícím jazyce**. V případě výuky češtiny je tímto míněno zadání například v japonštině.

Třetím typem učebnic jsou ty, které mají zadání aktivit **jak v cílovém, tak ve zprostředkujícím jazyce**. V případě výuky češtiny je tedy každé zadání v češtině doplněno překladem do zprostředkujícího jazyka, zde tedy do japonštiny.

Typy zadání z hlediska formy

U nich lze rozlišovat: výhradně formálně zaměřený dril anebo výhradně formálně zaměřený, obsahově indiferentní dril⁴⁰.

---

³⁷ VALKOVÁ (2014), s. 100.

³⁸ Ibid.

³⁹ HRDLIČKA (2009), s. 131.

⁴⁰ VALKOVÁ (2014), s. 112.

Co se týče typologie zadání z hlediska mimojazykového, využil jsem aparát Valkové⁴¹, jenž byl původně vytvořen pro výzkum učebnic založených na komunikačním přístupu, a upravil pro potřeby této práce původních pět typů na následujících tři typy, jež nevyžadují zapojení učitele coby facilitátora aktivit:

a) formálně pojmenovávající zadání

Tento typ zadání vyzývá studenty k výkonu postaveném na čistě formálních prostředcích jazyka, zatímco význam a funkce jazyka jsou v takovéto aktivitě ponechány stranou. Pojmenování účelu aktivity, který by byl platný i mimo výukovou situaci, zde tedy není přítomno.

Ve své čisté podobě se zcela obejdou bez zapojení významové stránky jazyka. Neobsahují tedy žádný jasný stimul vedoucí k budování vztahu jazykového prostředku a jeho funkce, ale jsou neutrální i z hlediska navazování pragmatické motivace ke studiu.

Motivace ke splnění takového zadání se zde spíše opírá o „konsenzuálně chápané požadavky spojené s výukovou situací a učebním prostředím.“⁴²

V učebních materiálech bývá tento typ zadání konkrétně realizován následujícími způsoby:

- pojmenováním požadované činnosti lingvistickými termíny (například *Dejte do množného čísla, Řekněte v plurálu, Sloveso v závorce dejte do tvaru imperativu*),
- apelováním na správnost či vhodnost vyžadovaných jazykových elementů (například *Řekněte ve správném tvaru instrumentálu plurálu, Napište správně věty, Dejte do správného tvaru, Doplňte správný tvar, Doplňte zájmena ten, ta, to ve správném tvaru*),
- výzvou k následování modelu (například *Tvořte podobně*),
- či kombinací výše uvedených postupů (například *Doplňte vhodné předložky s významem příčiny/důsledku a výrazy v závorkách dejte do správného tvaru*).

---

⁴¹ VALKOVÁ (2014), s. 100.

⁴² Ibid.

b) dvousložkové zadání cvičení zaměřeného na formu

Jedná se o typ cvičení, kdy jedna ze složek zadání je zaměřena čistě na formu, zatímco ve druhé složce je přítomen buď obsahově usouvztažňující či didakticky motivující prvek k učení jazyka.

Tento prvek jednak dává obsah cvičení do příslušného kontextu:

- spojením se skutečností mimo učební prostředí (například *Čím jsou známá, slavná nebo proslulá tato místa? Spojte a tvořte věty s instrumentálem plurálu*),
- spojením s realitou představenou v učebnici, s příběhem, situací (například *Monika vypráví o sobě a své sestře Evě. Zájmena v závorkách použijte ve správné formě*).

Motivující prvek rovněž svým způsobem pojmenování požadovaného výkonu implikuje, že se jedná o praktickou či výhodnou činnost pro osvojování jazyka. Příkladem takového zadání může být například *Procvičujte pravidelná slovesa, zopakujte si pády v plurálu, slova v závorkách použijte ve správné formě...*

V neposlední řadě se také přítomný motivující prvek snaží udržovat kontakt s uživatelem učebnice ve snaze motivovat jej a vést učební proces, nikoli mu pouze předávat instrukce (například *Pozor na slovesa jít, jet a jíst! Tvořte věty v minulém čase.*).

c) obsahově pojmenovávající zadání

Jedná se o typologický protiklad k zadání formálně pojmenovávajícímu. Obsahově pojmenovávající zadání naopak formulují požadovanou činnost z hlediska obsahu, tedy z hlediska významu či funkce jazyka.

Příkladem může být zadání typu *Najděte v textu odpověď na následující otázky nebo Popište význam uvedených slov. Pracujte se slovníkem.*

2 Situace v Japonsku

2.1 Pojetí učebnic cizího jazyka v Japonsku

Pojetí tradiční pojetí výuky cizího jazyka a očekávaný způsob používání učebnic v Japonsku se odlišuje od toho v Česku. Použijeme-li ke srovnání výuku anglického jazyka na nižších středních a vyšší středních školách, je pro ni charakteristické memorování si gramatických pouček a vytvoření určitého penza slovní zásoby, jehož prostřednictvím si však nemá žák osvojit jazyk ve všech jeho podobách, nýbrž si jej osvojuje pouze za účelem zvládnutí písemných testů ve škole nebo anglické části přijímacích zkoušek na střední či vysokou školu.⁴³ Rozdílný jazykový cíl učebnic i samotné jazykové úkoly je oproti Česku způsoben také tím, že Japonsko nepoužívá Společný evropský referenční rámec pro jazyky (SERR), jenž zohledňuje schopnost komunikace ve všech čtyřech komunikačních kompetencích (poslech, čtení, mluvení, písemný projev).

Dalším problémem je také skutečnost, že angličtinu vyučují často japonští učitelé, kteří se sami anglicky nedovedou domluvit. Důraz na východiska gramaticko-překladové metody však není v Japonsku ojedinělá a lze ji ve větší či menší míře pozorovat i v jiných státech jihovýchodní Asie.

V posledních desetiletích je nicméně patrná pozvolná snaha tento trend změnit a komponovat do učebnic, byť například za sousední Koreou ve výsledcích těchto snah stále výrazně zaostává⁴⁴ a i navzdory novým národním kurikulárním projektům jsou komunikační cvičení v japonských učebnicích angličtiny stále zastoupeny minimálně.⁴⁵

Tento odlišný přístup k didaktice jazyků a tomu přizpůsobenému konstruování učebnic netýká jen angličtiny, a souvisí se skutečností, že v japonských školách se klade převážně důraz na psaný projev než na mluvený. Tato omezená zkušenost s mluvenou podobou cizího jazyka pak může vést k tomu, že v komunikačně stavěných třídách mohou mít japonští studenti

---

⁴³ TIRALA, Martin. Jazykové a sociokulturní aspekty při výuce japonských studentů in *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUCCJ) 2003–2005*. Praha: Akropolis, 2005. ISBN 80-86903-15-X.

⁴⁴ YUASA, Katsura. English Textbooks in Japan and Korea. In: *Journal of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics*, 2010, 14(1), 147-158. Dostupné online: <<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ920509.pdf>>.

⁴⁵ GLASGOW, G. P. a D. L. PALLER. *MEXT-approved EFL textbooks and the new Course of Study*. In: N. Sonda & A. Krause (Eds.). *JALT2013 Conference Proceedings*. Tokyo: JALT, 2014. Dostupné online: <https://jalt-publications.org/files/pdf-article/jalt2013_012.pdf>

problémy se sebevyjádřením, neboť většinou jen tiše pozorují a nesnaží se za každou cenu prosadit.⁴⁶

U mnohých textů kurikulárních učebnic angličtiny na japonských školách lze také často pozorovat kulturně stereotypizující charakter. V takových textech je patrná tendence etnocentrického vnímání Japonska coby země s jedinečnou kolektivní identitou v opozici vůči „západu“ (Amerika, Evropa), což se projevuje častým obsahovým zaměřením textů na porovnávání interkulturních rozdílů mezi těmito dvěma pomyslnými světy. Persvazivnost textů pak bývá navyšována častou přítomností narativu s japonskými a nejaponskými postavami, které představují obraz své kultury a o interkulturních rozdílech spolu diskutují.⁴⁷

2.2 Výuka češtiny a motivace pro její studium v Japonsku

Motivace japonských studentů pro studium českého jazyka je v současnosti velmi rozmanitá.⁴⁸

Vedle tradičního zájmu o českou kulturu celkově či její dílčí aspekty – především českou klasickou hudbu a animovaný či loutkový film – jsou pracovní účely.⁴⁹ Častým modelem bývá vyslání zaměstnance firmou do české pobočky na delší dobu, zpravidla na jeden rok, a za tímto účelem vyžaduje firma po svém zaměstnanci osvojení alespoň základů tamního jazyka. Příkladem takových firem je Tsubakimoto Chain, součást joint venture Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech (TPCA) poblíž Kolína, případně firma Bosch s pobočkami v Jihlavě a Českých Budějovicích.⁵⁰

Významnou motivací pro studium češtiny bývá též chystané studium v Česku. To lze rozdělit do tří základních typů.

---

⁴⁶ TIRALA (2005).

⁴⁷ SCHNEER, D., V. RAMANATHAN a B. MORGAN. (Inter)nationalism and English Textbooks Endorsed by the Ministry of Education in Japan. In: *TESOL Quarterly*, 41(3), 600-607. 2007. Dostupné online: <<http://www.jstor.org/stable/40264392>>

⁴⁸ Vlastní průzkum v rámci pedagogické praxe.

⁴⁹ BAREŠOVÁ, Ivona (ed.). *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2645-7.

⁵⁰ Vlastní rozhovor se zaměstnanci.

Prvním z nich je výměnný pobyt v rámci partnerské univerzitní dohody, který trvá zpravidla do 12 měsíců, výuka probíhá v angličtině a studium češtiny se týká pouze jejich základů, který používá mimo školu, například v obchodě nebo na koleji.

Druhým typem bývá plnohodnotné studium na vysoké škole v češtině, a to převážně na škole uměleckého zaměření (např. Akademie múzických umění v Praze či Janáčkově akademii múzických umění v Brně), u nichž je jednou z podmínek přijetí úspěšně složení Certifikované zkoušky z češtiny pro cizince (CCE) na úrovni B1.⁵¹

Třetím typem pak bývá plnohodnotně studium programů lékařských fakult v angličtině. Jelikož je součástí studia i povinná praxe ve fakultní nemocnici, která zahrnuje komunikaci s českým pacientem, musejí si studenti osvojit i potřebné jazykové dovednosti, k čemuž využívají právě kurzů češtiny.

S tím souvisí i činnost japonských agentur International Medical Universities, která v Česku zprostředkovává program všeobecného lékařství na Univerzitě Palackého v Olomouci, a Czech Medical Universities Foundation, zprostředkovávající studium medicíny na Karlově a Masarykově univerzitě v angličtině, vlivem čehož každoročně počty japonských studentů medicíny na těchto univerzitách stoupají.⁵²

V rámci rozšiřování Českých center bylo v roce 2006 založeno České centrum Tokio.⁵³ Kromě prezentace české kultury v Japonsku nabízí rovněž jazykové kurzy češtiny. Počty studentů každoročně stoupají, a to až na hranice možností, kdy musí České centrum zájemce nad limit i odmítat.⁵⁴ K podzimu 2019 nabízelo celkem 6 kurzů: 2 kurzy pro začátečníky, 1 pro mírně pokročilé, 1 pro středně pokročilé, 1 pro pokročilé a 1 pro vyšší pokročilé.⁵⁵ Vlivem celosvětové pandemie COVID-19 byla od jara 2020 přesunuta výuka na online prostředí aplikace Zoom, v souvislosti s čímž byl zájemcům nově nabídnut kurz koncipovaný jako čistě

---

⁵¹ *Vysoké školy uznávající certifikovanou zkoušku z češtiny pro cizince (CCE)*. Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. [online]. [cit. 26.12.2020]. Dostupné z: <http://ujop.cuni.cz/upload/stories/vtc/CCE/CCE_VS_uznavajici.pdf>

⁵² Osobní korespondence s vedením agentury.

⁵³ *O nás*. České centrum Tokio. [online]. [cit. 13.02.2020]. Dostupné z: <<http://tokyo.czechcentres.cz/cs/o-nas/>>.

⁵⁴ Z osobní korespondence s ředitelkou Českého centra Tokio, Evou Takamine.

⁵⁵ *Podzimní kurzy českého jazyka v Českém centru Tokio*. České centrum Tokio. [online]. [cit. 10.11.2019]. Dostupné z: <<http://tokyo.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/jazykove-kurzy-102019/>>.

online pro zájemce z celého Japonska. Počet zájemců o tento kurz byl zájem dosažen již týden po zveřejnění, proto se od ledna 2021 otevírají kurzy dva.⁵⁶

Na oborové univerzitní úrovni nabízí bohemistické vzdělání pouze Tokijská univerzita cizích jazyků.⁵⁷ Právě absolventi této univerzity nabízejí často kurzy češtiny dále svým studentům, jako je například kavárna Můj pokoj a lektorky Hacue Kadžihara.⁵⁸ Ta pořádala v minulosti i kurzy v Kjótu⁵⁹ či Fukuocce⁶⁰. Od roku 2019 vychází dvakrát ročně na půdě této univerzity studentský časopis *Raz, dva, tři* pod redakčním vedením Markéty Bruny Gebhartové, do nějž přispívají nejen studenti bohemistiky, ale i studenti češtiny mimo univerzitu.⁶¹

Mezi další instituce nabízející individuální či skupinovou výuku českého jazyka patří například Chekogura⁶², kterou vede bývalý ředitel Českého centra Tokio, japanolog Petr Holý.⁶³ Další jsou firemní kurzy poskytované jazykovými agenturami, například Avanti Staff, Berlitz či Dila.

---

⁵⁶ *Zimní kurzy českého jazyka 2021*. České centrum Tokio. [online]. [cit. 15.12.2020]. Dostupné z: <<https://tokyo.czechcentres.cz/program/zimni-kurzy-ceskeho-jazyka-2021>>.

⁵⁷ Japonsky 東京外国語大学 (*Tókjó gaikokugo daigaku*).

⁵⁸ KADŽIHARA, Hacue. チェコ語教室 (*Čekogo kjóšicu*) [KURZ ČEŠTINY]. Můj pokoj. [online]. [cit. 06.09.2019]. Dostupné z: <<https://mujpokoj.jimdofree.com/チェコ語教室>>.

⁵⁹ KADŽIHARA, Hacue. 京都チェコ語教室 (*Kjóto čekogo kjóšicu*) [KURZ ČEŠTINY V KJÓTU]. [online]. [cit. 06.09.2019]. Dostupné z: <<https://ahojahoj.exblog.jp/>>.

⁶⁰ KADŽIHARA, Hacue. チェコ語教室 at 空洞 (*Čekogo kjóšicu at Kúdó*) [KURZ ČEŠTINY V KÚDÓ]. Picnika. [online]. [cit. 06.09.2019]. Dostupné z: <<http://picnika.net/info/2019/01/cekogo1902/>>.

⁶¹ *Raz, dva, tři. Časopis pro studenty češtiny/東京外国語大学チェコ語専攻学生通信* (*Tókjó gaikokugo daigaku čekogo senkó gakusei cúšin*). Tókjó gaikokugo daigaku. [online]. [cit. 02.02.2020]. Dostupné z: <<https://www.facebook.com/razdvatri.tufs/>>.

⁶² Japonsky チェコ蔵 (*Čekogura*).

⁶³ HOLÝ, Petr. チェコ蔵チェコ語講座 (*Čekogura čekogo kóza* – Kurz češtiny Chekogura). Chekogura. [online]. [cit. 06.09.2019]. Dostupné z: <<http://chekogura.com/kurzcestiny.html>>

Příležitostné kurzy češtiny pořádá rovněž Kansai Japonsko-Česká a Slovenská Společnost.⁶⁴ Těchto spolků či asociací existuje v Japonsku celá řada, přičemž jejich přehled eviduje Velvyslanectví České republiky v Tokiu na svých webových stránkách.⁶⁵

---

⁶⁴ Japonsky *Kansai Čeko/Surobakia kjókai* (関西チエコ/スロバキア協会). Dostupné online: <http://www.kjcss.com/>

⁶⁵ *Přehled spřátelených asociací ČR–Japonsko*. Velvyslanectví České republiky v Tokiu. [online]. [cit. 03.02.2020]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/tokyo/cz/vzajemne_vztahy/spratelene_asociace/index.html

3 Ergonomické a strukturní parametry učebnic

Na základě vymezení základních charakteristik pojmu „učebnice“ v první kapitole a následujících kritérií jsem pro analýzu vybral následujících osm publikací.⁶⁶ Rozhodujícími kritérii pro výběr byla délka publikace alespoň nad 100 stran, dostupnost k volnému prodeji či přístupnost v knihovnách, přítomnost vzdělávacího cíle, prezentace češtiny jako jazykového systému, nikoli pouhého seznamu slovíček, a přítomnost makrostruktury a mikrostruktury vykazující znaky sumarizačního textu. Vyloučil jsem též publikace, které se samy kategorizovaly jako slovníky, mluvnice či cestovní příručky.

- 1) ČINO, Eiiči a Zdeňka ČINO: *Čekogo no njumon – Učíme se česky* (1975),
- 2) IŠIKAWA, Tacuo: *Čekogo šokjú* (1992),
- 3) TOBE, Mijuki: *Džicujó čekogo njumon: hacuon, kaiwa-šú, tango-šú* (1995),
- 4) JASUKAWA, Ajako: *Ekusupuresu čekogo* (1997, 2003),
- 5) IŠIKAWA, Tacuo a Karel FIALA: *Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri* (2001),
- 6) KANAZAŠI, Kumiko: *Čekogo no kihon: njumon kara čúkjú no iriguči made* (2012),
- 7) TAKAHAŠI, Minori: *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013),
- 8) JASUKAWA, Ajako: *Njú ekusupuresu čekogo* (2019).

Z faktického hlediska se jedná o devět publikací, ovšem vydání *Ekusupuresu čekogo* z roku 2003 se oproti vydání z roku 1997 liší pouze přítomností audionahrávek na CD a formátem paperback. Po obsahové stránce mezi nimi není rozdíl, proto jsou v práci tyto dvě učebnice uváděny pod stejnou hlavičkou a počítány jako jeden titul.

Vzhledem k tomu, že jedním z dílčích cílů této práce je porovnání rozsahu prezentované látky, jsem se rovněž rozhodl vyřadit navazující učebnice v rámci učebnicové řady. Učebnice *Čekogo čúkjú* (1996) Tacua Išikawy, která přímo navazuje na *Čekogo šokjú* (1992), tak není do této analýzy zařazena.

---

⁶⁶ Zde uvádím zjednodušený bibliografický záznam. Plný bibliografický záznam se nachází v seznamu literatury na konci práce.

Pro lepší orientaci v titulech analyzovaných učebnic uvádím při odkazování na jednotlivá díla i jejich rok vydání, pro plynulejší čtení textu práce pak na učebnice s delším názvem odkazují zkrácenými názvy.

Jedná se konkrétně o následující učebnice a názvy:

- *Čekogo no njumon – Učíme se česky* (1975) → *Učíme se česky* (1975),
- *Džicujó čekogo njumon: hacuon, kaiwa-šú, tango-šú* (1995) → *Džicujó čekogo njumon* (1995),
- *Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri* (2001) → *Čú/tóó no kotoba* (2001),
- *Čekogo no kihon: njumon kara čúkjú no iriguči made* (2012) → *Čekogo no kihon* (2012).

3.1 Ergonomické parametry učebnic

Prvním zkoumaným aspektem jsou **ergonomické parametry učebnic**, tedy takové vlastnosti, které uzpůsobují učebnici být vyhovujícím pracovním nástrojem pro cílového uživatele.

Pokud jde o grafické vyvedení učebnic, je u všech bez výjimky **černobílé**. Při prezentaci látky se u nich nevyskytuje ani žádná forma vizuálních signálů z oblasti **signální gramatiky**, ať už formou barevného písma či rastrů, různých stylů písma, geometrických symbolů či vizuálních metafor.

Z hlediska přítomnosti **obrazového materiálu** jsou zcela bez ilustrací či fotografií pouze učebnice *Džicujó čekogo njumon* (1995) a *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013).

Učebnice *Čekogo no kihon* (2012) má v sobě zakomponováno celkem deset malých černobílých fotografií znázorňujících české reálie (např. Hradčany, Karlovy Vary, poštovní známky s malbami Josefa Lady), avšak není s nimi pracováno systematicky. V učebnici jsou přítomny náhodně, bez zjevné souvislosti s obsahem lingvodidaktické prezentace v příslušné lekci.

Naopak ilustrace v každé lekci obsahují obě učebnice od Ajako Jasukawy – *Ekusupuresu čekogo* (1997) a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019). Jedná se o didaktické ilustrace, které se váží k úvodnímu textu a mají graficky ztvárňovat v něm popisovanou situaci. Podobný přístup zaujímá *Čú/tóó no kotoba* (2001), která využívá didaktických ilustrací k úvodnímu a fixačnímu

textu, a nadto přidává ještě fotografie k beletristickým textům v japonštině, vysvětlujícím české reálie.

Pro účely procvičování správné výslovnosti češtiny obsahují všechny učebnice s výjimkou *Džicujó čekogo njúmon* (1995) a *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) **audionahrávky**. U nejstarších učebnic (*Učíme se česky*, 1975, *Čekogo šokjú*, 1992, *Ekusupuresu čekogo*, 1997) nebyly nahrávky součástí učebnice a bylo třeba je dokoupit samostatně na magnetofonových kazetách, avšak počínaje učebnicí *Čú/tóó no kotoba* (2001) se nahrávky staly součástí učebnice ve formátu přibaleného CD. Nejnovější učebnice, *Njú ekusupuresu čekogo* (2019), pak nabízí nahrávky dostupné také online v MP3 formátu.

Pro usnadnění učení správné výslovnosti se autoři většiny učebnic snaží pomoci studentům tím, že nad či pod český zápis slov umisťují přibližný **výslovnostní ekvivalent v japonské abecedě katakana**. Zde se však nabízí otázka, zdali tento na první pohled vstřícný krok může skutečně vést k efektivnějšímu učení, respektive zdá nemůže spíše vést k negativnímu výslovnostnímu transferu. Řada českých fonémů v japonštině totiž nemá svůj protiklad (např. [ř], [ž] či [l]), a tak může uváděný ekvivalent v *katakaně* být zavádějící a u studenta naopak způsobovat fixaci špatných výslovnostních návyků, přestože autoři učebnic v předmluvách či úvodních lekcích často předesílají, že zápis v *katakaně* nezachycuje správnou českou výslovnost přesně.

Z výše uvedeného důvodu tedy zpravidla nebývají opatřeny *katakanou* české výrazy v celé učebnici, ale jen v určité části. V učebnici *Učíme se česky* (1975) jsou *katakanové* ekvivalenty přítomny v úvodní kapitole o hláskosloví a následujících pěti lekcích, *Ekusupuresu čekogo* (1997) jimi opatřuje české výrazy do sedmé lekce, *Čekogo no kihon* (2012) je uvádí pouze v úvodních lekcích věnovaných fonetice a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) je uvádí do desáté lekce, tedy přesně do poloviny učebnice. V rozsahu všech lekcí ekvivalenty uvádí pouze učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001).

Pokud jde o **symbols a ikony na okrajích textu**, které usnadňují orientaci v učebnici a případně i v textu, jsou v japonských učebnicích užívány zřídka. Ikony jsou nejčastěji přítomny u výchozích textů, kde upozorňují na příslušné číslo stopy audionahrávky s textem (*Čú/tóó no kotoba*, 2001, *CD Ekusupuresu čekogo*, 2003, *Čekogo no kihon*, 2012, a *Njú ekusupuresu čekogo*, 2019), případně odkazují na doplňující tipy a rady, jak si prezentovanou látku efektivně zafixovat či které části výkladu věnovat zvýšenou pozornost. *Čú/tóó no kotoba* (2001) k tomu

využívá ikonu psa („rady starého psa Švejka“), učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) pak ikonu vykřičníku („pozor“).

Obrázek 1: Rady starého psa Švejka.

ZKUSTE SE HAFMĚŘIT NA TO, CO SI CHCE PAN TANAKA KOUPIŤ!
(*Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri*, 2002, strana 55)

Obrázek 2: Upozornění na důležitý bod výkladu.

PŘI POČÍTÁNÍ 5 A VÍCE VĚCÍ SE SUBSTANTIVUM DÁVÁ DO PLURÁLU GENITIVU.
(*Njú ekusupuresu čekogo*, 2019, strana 116)

Učebnice *Učíme se česky* (1975) pod výchozím textem obsahuje japonský text označený symbolem káry ♠, jenž kromě stručného shrnutí obsahu textu v japonštině prezentuje uživateli strategie práce s textem, které doporučuje používat ke zvýšení míry jeho porozumění.

Ekusupuresu čekogo (1997) využívá symbolu ♣ k označení doplňujícího výkladu.

S ikonami pracuje i *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), která používá ikonu plovacího kruhu k upozornění na přítomnost lingvodidaktického výkladu a tři ikony symbolizující plavce k rozlišení obtížnosti kontrolního cvičení. Nejlehčí úlohy jsou označeny ikonou plavce s plovacím kruhem, středně těžké ikonou plavce v moři a těžké úlohy pak ikonou plavce v moři, za nímž odšťikuje voda:

Obrázek 3: Ikony používané v učebnici *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013).

S **informacemi podávanými v záhlaví** pracují celkem tři učebnice. *Čú/tóó no kotoba* (2001) v záhlaví uvádí číslo lekce, stejně jako *Čekogo no kihon* (2012), která navíc u procvičovacích aktivit umísťuje do záhlaví i odkaz na stranu se správným řešením. Učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) pak u části s překladem úvodního textu v záhlaví oznamuje, jaká nová gramatika se v něm vyskytuje a jaký lingvodidaktický výklad bude následovat na dalších stranách.

Dalším ergonomickým parametrem je **odlišování hlavní od vedlejší informace**. Té je ve většině případů dosahováno ztučením a/nebo zvětšením písma, a to zejména u příkladových vět, kterým je v japonských učebnicích obecně přikládána vysoká důležitost.

U výchozích textů se dále zvýrazněním písma upozorňuje na nové formy či výrazy, které budou v lekci probírány. U učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001) je k tomu využíváno kurzívy, u učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) pak ztučení písma.

U učebnic lze dále rozlišit přítomnost **textů**, případně **netextů (též gramatických textů)** ve smyslu, v jakém jsou popisovány v kapitole 1.2:

- a) **texty jsou přítomny** – *Učíme se česky* (1975), *Čekogo šokjú* (1992), *Ekusupuresu čekogo* (1997), *Čú/tóó no kotoba* (2001), *Njú ekusupuresu čekogo* (2019),
- b) **texty nejsou přítomny, pouze netexty** – *Čekogo no kihon* (2012), *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013),
- c) **texty ani netexty nejsou přítomny** – *Džicujó čekogo njúmon* (1995).

S výše uvedeným členěním souvisí **autentičnost textů**, která je přítomna v učebnicích *Učíme se česky* (1975), *Čekogo šokjú* (1992), *Ekusupuresu čekogo* (1997), *Čú/tóó no kotoba* (2001) a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019).

Autentičnost se zde jednak přítomností dialogických textů, které posilují autentičnost, souvislejší text a adaptace již existujícího beletristického díla. Sami autoři učebnic (např. *Učíme se česky*, 1975, či *Čekogo šokjú*, 1992) v předmluvách přiznávají snahu prezentovat takové texty a výrazy, které Češi skutečně používají, a dávat důraz na použití slov v konkrétním a autentickém kontextu. U těchto dvou učebnic se nachází vzadu čítanka obsahující několik textů, které jsou převzaty z české beletrie. Jedná se o zkrácené, avšak neadaptované texty.

Pokud jde o **jazyk zadání**, mají jej všechny učebnice vyvedeny ve výchozím jazyce, tedy japonštině.

Co se týče **vazby a formátu**, je výchozím formátem všech učebnic A5. Většina učebnic je pak svázána v pevné vazbě, pouze tři novější učebnice (*Čekogo no kihon*, 2012, *Čekogo hjógen tokoton toréningu*, 2013, *Njú ekusupuresu čekogo*, 2019) mají vazbu měkkou. Z hlediska elektronické dostupnosti je kromě tištěné podoby dostupná v podobě e-knihy pouze učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019).

Výše uvedené tři učebnice jsou v současnosti také jako jediné **dostupné**. Dostupností je v této práci myšlena momentální možnost koupit učebnici v běžném prodeji v japonském kamenném či internetovém knihkupectví. Ostatní učebnice je tedy možné si obstarat pouze v antikvariátech, v osobním předprodeji či vypůjčením z knihovny.

3.2 Struktura učebnic

Dalším zkoumaným parametrem je **makrostruktura** a **mikrostruktura učebnic**. Znamená to tedy, že se zaměřím jak na strukturu učebnic jako celku, tak i na strukturu jednotlivých lekcí.

Při popisu **makrostruktury**, tedy celkové struktury učebnic, začnu nejprve popisem struktury *Džicujó čekogo njúmon* (1995), která jeví zcela jinou výstavbu oproti ostatním učebnicím. Tato učebnice je strukturována do tří částí, jak již napovídá podtitul *výslovnost, konverzace, slovní zásoba*.

V první části, které by spíše odpovídalo označení **foneticko-gramatická**, jsou vedle krátkého představení měkkých, tvrdých, obojetných hlásek a jejich přibližné reprezentace v japonské abecedě *katakana* uvedeny deklinační tabulky substantiv, adjektiv (včetně jejich stupňování), pronomin a konjugační tabulky verb. V příkladových větách používá autor jako zprostředkující jazyk angličtinu i japonštinu. Cvičení na kontrolu či fixaci probrané látky nejsou v této ani žádné z dalších částí této učebnice přítomna.

Druhá, nejrozsáhlejší část učebnice představuje **souhrn praktických frází a užitečné slovní zásoby**, jež jsou rozděleny tematicky na pozdravy, fráze na letišti, v hotelu, v restauraci apod. Jedná se však o univerzálně použitelné fráze, které až na výjimky v podobě lingvoreálií a předmluvy, v níž autor zmiňuje hudbu Antonína Dvořáka a Prahu jako vlastní zdroj inspirace

pro vytvoření učebnice češtiny, nepracují se systematickou prezentací českých reálií. Namísto specificky českých reálií se zde vyskytují pouze obecné fráze, které nereflektují českou realitu. Důkazem toho je například kapitola UŽITEČNÉ VÝRAZY V BANCE, v níž figuruje pouze výraz pro britskou libru, ale nikoli pro českou korunu.

Třetí část učebnice tvoří **trojjazyčný slovník**, řazený abecedně dle anglického znění (angličtina – japonština – čeština). Proč jsou v učebnici češtiny určené japonským mluvčím hesla nestandardně řazena dle anglického ekvivalentu, není nikde zdůvodněno.

U ostatních učebnic lze pozorovat na základní úrovni následující makrostrukturu (nezahrnuji předmluvu, ta je přítomna u všech učebnic):

- **nečíslovaná úvodní („nultá“) kapitola,**
- **samotná lekce,**
- **po určitém množství lekcí souhrnné opakování,**
- **závěrečný test, případně četba beletrie,**
- **konjugační a deklinační tabulky, slovníček.**

Prakticky ve všech učebnicích je přítomno řazení speciální **úvodní kapitoly** mezi předmluvu a číslované lekce. Tato speciální kapitola bývá obvykle věnovaná úvodu do českého hláskosloví a správné výslovnosti. Výjimku tvoří pouze *Čekogo no kihon* (2012), která pro prezentaci výše uvedeného vyděluje rovnou prvních osm lekcí.

U *Učíme se česky* (1975) tato úvodní kapitola obsahuje přehled českých hlásek včetně jejich výslovnosti i psané podoby. Autor v ní zdůrazňuje, že ve výkladu postupuje od těch hlásek, které existují i v japonštině, a postupuje přes hlásky či shluky hlásek, které v japonštině neexistují. U učebnic *Učíme se česky* (1975) a *Čekogo šokjú* (1992) se v těchto kapitolách čtenáři seznamují také s ručně psanou podobou češtiny, přičemž *Učíme se česky* (1975) jako jedno z prvních cvičení zadává ještě před první lekcí přečtení ručně psaného textu.

Hláskosloví však netvoří jedinou náplň úvodních kapitol. Mnohem obsáhlejší, koncentrovanější penzum látky představuje během této „nulté lekce“ například *Čekogo šokjú* (1992). Mimo českou abecedu, psací podobu českých písmen a pojednání o správné výslovnosti se v této části čtenáři seznámí ještě s českými pozdravy, základními i řadovými číslovkami, názvy čísel (*jednička, dvojka...*), druhovými číslovkami, názvy dnů v týdnu, měsíců, ročních období a jiných časových výrazů (*dnes, zítra, včera, letos...*), stejně jako s názvy členů rodiny,

základními názvy potravin (*chléb, knedlíky, rýže, maso...*), instrumentálem substantiv pro dopravní prostředky (*tramvaji, autobusem, metrem...*), výrazy pro počasí a barvy, názvy národností, světových stran a oblečení, stejně jako s výrazy a frázemi užívanými na poště.

Rozšíření úvodní kapitoly na praktické fráze, byť ne v tak širokém záběru jako u *Čekogo šokjú* (1992), se objevuje i u učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001), která obsahuje hned dvě úvodní kapitoly předcházející první lekci. První kapitola obsahuje seznam základních frází, které se hodí pro praktické použití. Patří mezi ně pozdravy, žádosti o svolení, představení se, děkování, omluvy, objednání si v gastronomickém podniku a jednoduché otázkové věty, volání pomoci a blahopřání. Druhou nečíslovanou kapitolu tvoří představení základů fonetického systému v češtině, české grafémy a pravidla správné výslovnosti.

Po předmluvě a případně i speciální lekci následují samotné lekce, které tvoří hlavní obsah učebnic. Průměrný počet je 29,4 lekcí, mediánová hodnota pak činí 30 lekcí. Výrazně vyšší členění obsahu do lekcí představuje *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), která má lekcí dokonce 64, avšak každá z nich zabírá pouze dvě strany. U učebnice *Čekogo no kihon* (2012) je přítomno rozdělení lekcí do dvou kategorií – *fonetické* (prvních 8 lekcí) a *gramatické* (zbylých 24 lekcí).

V případě učebnice *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) jsou nepravidelně na několika místech zařazeny dvoustránkové nečíslované vsuvky s doplňujícím výkladem, které však neobsahují cvičení.

Zcela odlišnou strukturu jeví již zmiňovaná *Džicujó čekogo njúmon* (1995), která učebnici člení do tří částí a konkrétně druhou část dále člení na tematické kapitoly, nikoli lekce.

Tabulka 1: Počty lekcí u jednotlivých učebnic

<i>Čekogo no njúmon – Učíme se česky</i> (1975)	celkem 30 lekcí
<i>Čekogo šokjú</i> (1992)	celkem 30 lekcí rozdělených na části A a B
<i>Ekusupuresu čekogo</i> (1997, 2003)	celkem 20 lekcí
<i>Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri</i> (2001)	celkem 10 lekcí
<i>Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made</i> (2012)	celkem 32 lekcí rozdělených na fonetické (8) a gramatické (24)

<i>Čekogo hjógen tokoton toréningu</i> (2013)	celkem 64 lekcí
<i>Njú ekusupuresu čekogo</i> (2019)	celkem 20 lekcí

Po určitém množství lekcí obvykle následuje **průběžné opakovací cvičení**. U *Učíme se česky* (1975) a *Čekogo šokjú* (1992) následuje po každých pěti lekcích, *Ekusupuresu čekogo* (1997) a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) jej obsahují po každých dvou lekcích. *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) po opakovací části nepravidelně přidává i rozšiřující slovní zásobu, případně i doplňující výklad.

Odlišný přístup zvolili autoři *Čú/tóó no kotoba* (2001), kde opakovací část následuje až po všech deseti lekcích, a to na celkem čtyřech stranách. Závěrečné opakování celého obsahu učebnice je zařazeno i v učebnici *Čekogo no kihon* (2012), ale ta obsahuje i průběžná opakovací cvičení po několika lekcích.

U nejstarších učebnic (*Učíme se česky*, 1975, *Čekogo šokjú*, 1992) jsou na konci přítomny také autentické texty z české prózy (**čítanka**), se kterými však není systematictěji pracováno ve smyslu jakýchkoli pretextových či potextových aktivit. Před samotným úryvkem se nachází krátký medailonek autorů v japonštině, poté následuje původní český text na levé straně nahoře, na levé straně dole se nachází japonský překlad a na pravé straně je přítomen seznam slovíček a případné poznámky a komentáře autora učebnice k použití vybraných výrazů.

U těchto učebnic se tedy projevuje tendence k **suplování jiných učebních pomůcek**, konkrétně beletristických textů v češtině. V případě *Učíme se česky* (1975) se konkrétně jedná o texty, které jsou žánrově rozmanité – zastoupena je dětská literatura, beletrie pro dospělé, ale i dějepisné či lingvistické útvary. Tyto texty jsou dle vyjádření autora seřazeny od jednodušších po ty složitější. Sám autor uvádí, že jejich četbou chce u čtenářů prohloubit znalosti české syntaxe.

V případě *Učíme se česky* (1975) se jedná konkrétně o následující úryvky:

- Bohumil Říha: *Vítkova nemoc* (z knihy *Náš Vítek*)
- Vítězslav Nezval: *Holič* (z knihy *Věci, květiny, zvířátka a lidé pro děti*)
- Jan Karafiát: *Broučci*
- Vladislav Vančura: *Pekař Jan Marhoul*
- Karel Čapek: *Knihapokryfů* (z knihy *O pěti chleběch*)

- Zdeňka Činová: *Stručně o dějinách Československa*
- Vilém Mathesius: *Řeč a skutečnost* (úryvek z článku *Řeč a sloh* sborníku *Čtení o jazyce a poesii*)
- Jan Mukařovský: *Strukturalismus v estetice a ve vědě o literatuře* (z knihy *Kapitoly z české poetiky*)

V případě učebnice *Čekogo šokjů* (1992) jsou zařazeny dva úryvky z rozsáhlejších děl:

- Karel Čapek: *Hovory s T. G. Masarykem*
- Vítězslav Nezval: *Pražský chodec*

V některých učebnicích ještě na konci následuje **doplňková část**, která vykazuje odlišnou strukturu než předchozí lekce a je považována za jistou formu nadstavby. U *Čekogo šokjů* (1992) nebo *Ekusupuresu čekogo* (1997) ji tvoří část s doplňující gramatikou, *Čú/tóó no kotoba* (2001) v ní blíže rozebírá výběrové gramatické jevy, které byly v řádných lekcích jen krátce zmíněny (pasivum, slovosled). *Njů ekusupuresu čekogo* (2019) v této části obsahuje seznam užitečných frází při projevu, fráze užívané při blahopřání a gratulacích a dva slohové texty, po nichž následuje česko-japonský vzkaz autorky audionahrávek Jany Ziegelheimové, ve kterém děkuje studentům za zájem o studium češtiny a motivuje je k dalšímu studiu.

Řada učebnic také na konci obsahuje **deklinační a konjugační tabulky**. Patří mezi ně například *Čekogo šokjů* (1992), *Ekusupuresu čekogo* (1997) či *Čú/tóó no kotoba* (2001).

Ty učebnice, které obsahují složku cvičení, pak v závěru učebnice obsahují ještě **klíč**.

Všechny učebnice bez výjimky obsahují na samotném konci **slovníček**. Ten bývá až na jednu výjimku řazen abecedně a ve vyvedení česko–japonském. Výjimku představuje učebnice *Džicujó čekogo njumon* (1995), v níž je slovníček, koncipovaný jako třetí část učebnice, vyveden trojjazyčně: anglicko–japonsko–česky s číselnými indexy. Tento značně neobvyklý postup vybízí k zamyšlení, jaký smysl má číselná indexace, když s ní není v průběhu učebnice nijak systematicky pracováno, a proč je řazen abecedně podle anglického významu, když se jedná o učebnici *češtiny* určenou pro *japonské* mluvčí. U ostatních učebnic je slovníček v provedení česko-japonském a je řazen abecedně podle českého znění. *Čekogo šokjů* (1992)

nadto obsahuje ještě slovníček japonsko-český a *Čú/tóó no kotoba* (2001) pak ještě slovní zásobu roztríděnou dle obsahových témat.

Ve slovníčku se obvykle vyskytují **symbols** označující u sloves jejich vid, případně třídu, a u substantiv jejich rod, u méně produktivních paradigmat pak i koncovky v genitivu singuláru. Časté bývá označování rodu pomocí znaků 男 (*muž*), 女 (*žena*) a 中 (*střed*), pro vid 完 (*kompletní, dokončený*) a 未 (*nedokončený*), případně též označování slovního druhu, například 名 pro podstatné jméno (z prvního znaku výrazu *meiši* 名詞). Výjimku představuje již zmíněný trojjazyčný slovníček *Džicujó čekogo njúmon* (1995) a také *Čú/tóó no kotoba* (2001), kde nejsou užity symbols žádné.

Specifické symbols užívá učebnice *Učíme se česky* (1975), kde jsou symbols uváděny v latině: pro označení gramatického rodu je užíváno písmen *m, f, n*, v případě verb pak pro označení aspektu značky *ned* nebo *d* a pro verbální třídu římských číslic (I–V). U substantiv podvzoru *les* a jiných periferních deklinačních paradigmat učebnice uvádí pádovou koncovku genitivu singuláru (př. Londýn, -a, *m*), u verb a frází vyžadujících valenci pak číslo pádu v závorce – př. *co se týče* (+2).

Součástí některých učebnic je také **příběh**. Ten je přítomen u většiny učebnic, které obsahují v jednotlivých lekcích texty: *Čekogo šokjú* (1992), *Ekusupuresu čekogo* (1997), *Čú/tóó no kotoba* (2001) a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019).

U učebnice *Čekogo šokjú* (1992) je jím příběh studentky Olgy a cellisty Masaa Suzukiho, který přijíždí na stáž na Akademii múzických umění do Prahy. Spolu s dalšími kamarády Lucií a Petrem poznává Prahu a českou kulturu. Na konci získá Olga studentské vízum do Japonska a Masao na Čajkovského soutěži v Moskvě vyhraje první cenu. Zároveň v dopise požádá Olgu o ruku a ta jeho nabídku prostřednictvím dopisu přijme, načež se oba vydávají žít do Japonska.

Ústřední postavou textů *Ekusupuresu čekogo* (1997) je mladý Kenta Asano, který přijíždí do Česka na studium a bydlí v Praze u manželů Václava a Jany Horákových. V první lekci přilétá Kenta do Česka, v poslední – dvacáté – lekci pak oznamuje brzký odlet zpět do Japonska. Se studentem Tomášem, který je naopak na studiích v Japonsku, si pravidelně dopisuje.

V učebnici *Čú/tóó no kotoba* (2001) se vyskytují dva protagonisté, a to Hiroši Tanaka a Dana Dvořáková. Hirošimu je 26 let, je to firemní zaměstnanec, má rád českou hudbu, učí se česky a dopisuje si s Danou a konečně se chystá vzít si dovolenou a vydat se do Prahy. Dana je

studentka, má 21 let, zajímá se o ikebanu⁶⁷, a jelikož je rodilá Pražanka, tak se nabídne, že Hirošihou provede. Příběh, který se na pozadí učebnice odehrává, pojednává o přípravě Hirošihou cesty a jeho následných zážitcích v Česku, kdy poznává na vlastní kůži českou kulturu.

Hlavní postavou učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) je Haruka Amano, která bydlí v Praze u manželů Beranových a studuje český jazyk a literaturu. Vedle nich se v příběhu objevuje též její bratr Keita a čeští kamarádi Petr a Eva Nováková. V poslední, dvacáté lekci se z dopisu adresovaného Beranovým dozvídáme, že se Haruka vrátila do Japonska.

Ve všech třech případech se tedy jedná o příběh, který začíná příletem japonské postavy do Česka za účelem studia a poznávání české kultury a končí jeho odletem.

3.3 Struktura lekcí

V zásadě lze konstatovat, že s výjimkou učebnice *Džicujó čekogo njúmon* (1995), která jeví zcela odlišnou makrostrukturu a nepracuje s konceptem lekce, je mikrostruktura učebnic podobná.

Na obecné úrovni vykazují učebnice nejčastěji následující strukturu lekcí:

- (1) **úvodní text** (zpravidla dialog japonského a českého mluvčího), případně **příkladové věty**,
- (2) **japonský překlad textu a seznam použitých slovíček**, rovněž s překladem,
- (3) **beletristický výklad nové gramatiky** v japonštině s využitím tabulek.

Typická délka lekce jsou **čtyři strany**, přičemž části (1) a (2) zabírají typicky po jedné straně a část (3) po dvou stranách.

Některé z učebnic ještě obsahují část (4), která má bez výjimky rozsah jedné strany:

- (4) **cvičení právě probrané látky**.

Poněkud atypickou, do jisté míry „spirálovitou“ strukturu prezentace látky vykazuje učebnice *Čekogo šokjú* (1992). Její první stranu tvoří zhruba deset vět či konverzačních dvojic

---

⁶⁷ Tradiční japonské umění aranžování květin.

ve formě úvodního textu (A), mezi nimiž není obsahová provázanost a které charakterově odpovídají gramatickým textům, respektive netextům. Po nich následuje japonský překlad.

Tato část má studentovi nabídnout expozici nových gramatických prvků, poskytnout mu lingvodidaktický výklad, ověřit porozumění pomocí kontrolního cvičení, poté příslušné gramatické prvky aplikovat na autentickou konverzaci v textu části B, po němž opět následuje lingvodidaktický výklad a fixační cvičení.

3.3.1 Část (1): úvodní text / příkladové věty

Z možných čtení, k nimž mohou texty v učebnici sloužit, slouží všechny bez výjimky k **totálnímu, analytickému čtení**. Předcházejí před gramatickými výklady, neobsahují žádné pretextové aktivity či instrukce k zaměření pozornosti a jejich účelem je zpravidla povšimnutí si nového gramatického prvku.

Do jisté míry odlišný přístup v práci s texty představuje učebnice *Učíme se česky* (1975): japonský text označený symbolem káry ♦ umístěný vlevo dole pod vstupním textem či vpravo nahoře na druhé straně sděluje čtenáři kromě stručného shrnutí obsahu textu také **strategie**, na která místa v textu a na které konkrétní výrazy se při čtení podobných textů a ověřování významu zaměřit, případně doplňující komentář k reáliím, které jsou v textu přítomny. Učebnice tedy sice neobsahuje pretextové aktivity, ale formou těchto poznámek může vést k opakovanému, **kurzorickému** čtení, jehož smyslem je zaměřit se na hlavní, podstatné informace.

Pokud jde o způsob prezentace nové látky v lekcích z hlediska **indukčního a dedukčního přístupu**, převažuje z formálního hlediska indukční přístup. Přestože ve všech učebnicích s výjimkou *Džicujó čekogo njúmon* (1995) výkladu předcházejí analytické texty či příkladové věty, které mají sloužit pro ilustraci nově představovaných gramatických jevů, jež budou později v dané lekci vysvětleny, není nijak pracováno se signální gramatikou, momentem povšimnutí a pochopení, pretextovými či potextovými aktivit. Tyto důvody a obecně malé množství inputu způsobuje, že ve skutečnosti je dedukce z později prezentovaného pravidla na straně studenta pravděpodobnější.

Jak jsem již zmínil, z hlediska práce s texty totiž nejsou přítomny **žádné pretextové ani potextové aktivity**, které by uživatele například motivovaly k odhalení gramatického pravidla. Přestože tedy dochází k expozici před uvedením pravidla, funkce povšimnutí a pochopení

nejsou dostatečně stimulovány, neboť po expozici nové látky ihned následuje překlad do japonštiny a v další části již beletristický výklad v japonštině.

O diskutabilní míře promyšleného induktivního přístupu k prezentaci gramatiky lze hovořit pouze v případě učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019), v jejíchž analytických textech jsou nové tvary zvýrazněny tučným písmem, které lze považovat za prvek signální gramatiky. Učebnice tak může vybízet uživatele k povšimnutí si nových forem, ovšem zadání vybízející k povšimnutí a indukci pravidla není explicitně vyjádřeno, stejně jako není pracováno s motivační funkcí k hledání významu nových forem a podobně.

U učebnic, které obsahují texty, převažuje **dialogický charakter**, a časté bývá uvedení situace, ve kterém se situace odehrává, v japonštině.

U *Učíme se česky* (1975) je úvodní text strukturován tak, že každé souvětí se nachází na jednotlivém řádku, který je číslován. Průměrně obsahuje 10 takovýchto souvětí.

U učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001) se na první straně ve sloupci vpravo nachází výběr slovíček a jejich japonský překlad. Hesla jsou uváděna přesně v podobě, v jaké se objevují v textu, a v závorce je uveden i jejich nominativní, respektive infinitivní tvar.

Níže uvádím ukázkou části (1) z učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019). Kromě uvedení situačního kontextu (HARUKA POTKÁVÁ PANA BERANA, U NĚJŽ SI SPOLU S BRATREM DOPŘEDU ZAMLUVILA UBYTOVÁNÍ.) je patrné, že zde nejsou přítomny žádné instrukce pro práci s textem. Tučně jsou vyznačena klíčová místa obsahující nově prezentovanou látku, pod nimi následuje přibližný fonetický přepis do abecedy *katakana*.

Jedná se o část učebnice, která je volně přístupná na stránkách nakladatelství Hakusuiša.

2 2. lekce こんにちは

春花は下宿するため兄といっしょにあらかじめ連絡をとっていた大家さんのベランさんと会います

Pan Beran : **Dobry den.** Vy **jste** slečna Amano?
ドブリー デン ヴィ イステ スレチナ アマノ

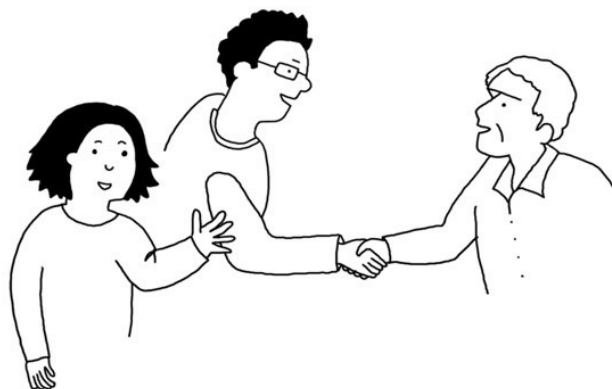
Haruka : Ano, já **jsem** Haruka Amano.
アノ ヤー イセム ハルカ アマノ
A tohle **je** můj bratr Keita.
ア トフレ イエ ムーイ ブラトル ケイタ

Pan Beran : Já jsem David Beran. Vy **jste** student?
ヤー イセム ダヴィト ベラン ヴィ イステ ストゥデント

Keita : Ne, nejsem. Já jsem inženýr.
ネ ネイセム ヤー イセム インジェニール

Pan Beran : A **kde je** vaše manželka?
ア クデ イエ ヴァシエ マンジエルカ

Keita : Je doma. Je ted' nemocná.
イエ ドマ イエ テッチ ネモツナー

024 →

Obrázek 4: Výchozí text 2. lekce učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019).

Zdroj: <https://www.hakusuisha.co.jp/book/b457634.html>

3.3.2 Část (2): japonský překlad textu a seznam použitých slovíček

Na druhé straně se typicky nachází japonský překlad úvodního textu a **seznam použitých frází a slovíček**, které jsou opatřeny v případě substantiv symbolem pro rod, případě obsahují poznámku o koncovce genitivu, v případě verb je označen jejich aspekt, verbální třída a u finitního tvaru verba je pak často uváděn jeho infinitivní tvar.

U učebnic neobsahujících autentické texty (*Čekogo no kihon*, 2012, *Čekogo hjógen tokoton toréningu*, 2013) jsou namísto dialogu a jeho překladu přítomny **příkladové věty** se slovníčkem, stejně jako obsahují cvičení v rámci lekce, jinak se však jedná o podobnou strukturu.

Čekogo no kihon (2012) má konkrétně první stranu rozdělenou na dvě poloviny: první obsahuje v průměru 7 příkladových vět (netextů), druhá pak česko-japonský slovníček a doplňující poznámky k použití vybraných výrazů. Od druhé strany následuje zpravidla čtyřstránkový výklad a na poslední straně lekce jsou přítomna kontrolní cvičení.

Učebnice *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) naproti tomu na první straně představuje pouze 2–3 příkladové věty, doplněné japonským překladem, s případnými poznámkami ohledně nových slov na jednom řádku, avšak s minimálním prostorem pro slovníček. Výklad nové gramatiky je koncentrován na zbytku první strany, na druhé straně se pak už nachází cvičení.

3.3.3 Část (3): beletristický výklad gramatiky s využitím tabulek

V této části jsou hojně užívány tabulky a beletristický výklad v japonštině. Standardně tato část zabírá dvě strany, ovšem například u učebnice *Čekogo no kihon* (2012) zabírá strany hned čtyři, a to na úkor částí (1) a (2), které jsou koncentrovány na první straně, a procvičovací části (4), která zabírá rovněž jednu stranu.

3.3.4 Část (4): procvičování nově probrané látky

Pokud jde o **cvičení** zařazené v rámci lekce, obsahují je pouze učebnice *Učíme se česky* (1975), *Čekogo šokjú* (1992), *Čekogo no kihon* (2012) a *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013). O jejich formě a obsahu podrobněji pojednává kapitola pátá kapitola práce.

3.3.5 Ostatní

Nad výše popisovanou čtyřfázovou strukturu lekce postupuje *Čú/tóó no kotoba* (2001), která obsahuje rovných osm stran v každé lekci.

Na páté straně se nachází dva souvislé výkladové texty v japonštině o vybraných **českých reáliích**, které mají souvislost s úvodním textem. Jedná se o jedinou učebnici z výzkumu, kde je přítomen rozsáhlý doplňující výklad reálií ve výchozím jazyce. Spíše než o lingvodidaktický výklad se tedy jedná o didaktický výklad.

Šestá strana reprodukcí dialogu z první strany, ale jsou v něm vynechána slova či celé fráze a student má za úkol je doplnit buď sám, nebo s pomocí **poslechu**. Jedná se tedy o specifickou formu aktivity stimulující poslech, jejíž cílem však není porozumění obsahu, ale pouze dekodování formy. Vedle textu je umístěna v bublině rada od „starého psa Švejka“, na které části textu je vhodné se při poslechu či čtení zaměřit. Dole pak autoři v tabulce uvádí slova, která byla v textu vynechána, a to přímo v hotových formách, jak dokládá následující ukázka:

kazety = akuzativ plurálu   **kazetu** = akuzativ feminina   **kazet** = genitiv plurálu

(*Čů/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri*, 2001, strana 55, kráceno)

Na **sedmé** straně se nachází přehled důležitých frází k zapamatování, které souvisí s tématem představeným v této lekci.

Osmá strana pak obsahuje další vysvětlení českých reálií v japonštině spolu s krátkým přehledem toho, co se student naučil v dané lekci a co bude obsahem lekce následující.

4 Rozsah a prezentace obsahu učebnic

V této kapitole bude provedeno srovnání rozsahu učebnic a vybraných aspektů prezentace gramatiky.

Některé z učebnic už v názvu odkazují k orientaci na začátečníka tím, že představují „úvod“ nebo „základy“ českého jazyka:

- *Čekogo no njúmon – Učíme se česky* [ÚVOD DO STUDIA ČEŠTINY – UČÍME SE ČESKY] (1975),
- *Čekogo šokjú* [ČEŠTINA PRO ZAČÁTEČNÍKY] (1992),
- *Džicujó čekogo njúmon: hacuon, kaiwa-šú, tango-šú* [ÚVOD DO STUDIA ČEŠTINY PRO PRAXI: VÝSLOVNOST, KONVERZACE, SLOVNÍ ZÁSoba] (1995),
- *Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri* [UČME SE STŘEDO-/VÝCHODOEVROPSKÉ JAZYKY: ČEŠTINA – VČETNĚ CD] (2001),
- *Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made* [ZÁKLADY ČEŠTINY: OD ÚPLNÉHO ZAČÁTKU AŽ PO PRÁH STŘEDNĚ POKROČILÉ ÚROVNĚ] (2012).

Mým cílem je tedy zjistit, jaké penzum látky je za tento „úvod“ či „základy“ považováno.

Vzhledem k možnému rozsahu zkoumání, který by přesahoval rozsah diplomové práce, jsem se rozhodl detailní popis prezentovaného obsahu umístit do přílohy (*Přílohy: obsah učebnic*). Jedinou učebnicí, jejíž obsah tam není zpracován, je *Džicujó čekogo njúmon* (1995), a to z toho důvodu, že tato učebnice je navzdory svému názvu orientována pouze na prezentaci konverzačních témat a slovní zásobu, nikoli gramatiku.

Tuto kapitolu jsem se tedy rozhodl omezit na lingvodidaktickou prezentaci následujících jevů:

- (1) deklinačních paradigmat substantiv,**
- (2) konjugačních tříd verb,**
- (3) uchopení systému numeralí,**
- (4) imperativu a kondicionálu verb,**
- (5) transgresivu.**

U těchto jevů zkoumám jejich samotnou přítomnost v učebnici, případný rozsah, míru parcelace a jejich umístění v rámci učebnice.

U deklinačních paradigmat substantiv (1) se zaměřuji specificky na to, který ze dvou druhů přístupu k jejich prezentaci převažuje – zdali **horizontální**, kdy se deklinační paradigmata probírají po pádech, nebo **vertikální**, kdy se probírají po vzorech.

Konjugační třídy verb (2) zkoumám podobně z hlediska přítomnosti jedné ze dvou tendencí prezentace verbálních tříd: tedy zdali se jedná o **postupnou prezentaci** jednotlivých tříd, nebo zda jsou všechny třídy **souborně zpracovány** v rámci jedné lekce.

Pro zařazení numeralií (3) jsem se rozhodl z toho důvodu, že numeralia představují kombinaci výrazů různých morfologických, syntaktických i sémantických vlastností, u nichž mě zajímalo, jakým aparátem je jejich lingvodidaktická prezentace vůbec uchopena.

K zařazení jevů (4) a (5) do výzkumu mě motivovala vlastní lektorská zkušenost, kdy někteří studenti navzdory začátečnické úrovni kurzu přicházejí se znalostmi těchto verbálních kategorií a odvolávají se k učebnicím pro začátečníky, které v Japonsku používají či používali.

U jevů (3), (4) a (5) taktéž provedu porovnání s vybranými učebnicemi pro cizince vydanými v Česku, a to z hlediska umístění příslušných jevů v rámci učebnic. Jedná se o konkrétně o učebnicové řady *Česky krok za krokem*, *Basic Czech* a *Čeština pro cizince*.

Do této kapitoly zařazuji k jednotlivým zkoumaným jevům tabulky znázorňující převažující lingvodidaktický přístup k prezentaci jevů a samotné pořadí jejich prezentace. Používám přitom následující zkratky:

- SG – singulár,
- PL – plurál,
- 1–7 – nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, lokál, instrumentál.

4.1 Deklinační paradigmata substantiv

Obecně lze konstatovat, že téměř všechny učebnice obsahují prezentaci **všech** deklinačních paradigmat substantiv ve všech pádových formách **jak v singuláru, tak v plurálu**. Ty jsou uváděny pod čísly 1–7 a v pořadí dle úzu v české školní gramatice, nikoli pod latinskými názvy jako *nominativ* či *akuzativ*.

Jedinou učebnicí, která tuto tendenci narušuje, je *Džicujó čekogo njumon* (1995), která v paradigmatech neuvádí tvary vokativu a její autor uvádí pouze deklinační formy zbylých šesti pádů. Důvod pro tento neobvyklý postup autor nikde v učebnici nezdůvodňuje.

Jak už bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, v rámci prezentace deklinačních paradigmat substantiv jsem zkoumal, která ze dvou lingvodidaktických tendencí se v učebnicích častěji projevuje – zdali **horizontální přístup**, tedy prezentace po jednotlivých pádech, nebo **vertikální přístup**, tedy prezentace po jednotlivých deklinačních paradigmatech, respektive vzorech.

Ukázalo se, že **striktně vertikální přístup** k prezentaci deklinačních paradigmat substantiv vykazují hned tři z osmi analyzovaných učebnic: *Učíme se česky* (1975), *Džicujó čekogo njúmon* (1995) a *Čú/tóó no kotoba* (2001).

Téměř plně vertikální přístup k prezentaci vykazuje též *Čekogo šokjú* (1992), kde se horizontální přístup projevil pouze v prezentaci tvarů nominativu a akuzativu plurálu v 15. lekci. Podobně *Ekusupuresu čekogo* (1997) až na výjimku v podobně horizontální prezentace tvarů vokativu využívá vertikální přístup. *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) pak horizontálně prezentuje pouze singulár akuzativu a formou výkladu v oddělených kapitolách komentuje funkci vokativu, genitivu, dativu a instrumentálu.

Smíšený, **téměř vyrovnaný přístup** k prezentaci deklinačních paradigmat lze nalézt v učebnici *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013). Zde jsou nejprve formy singuláru prezentovány po pádech horizontálně (1 → 2 → 4 → 7), načež od 21. lekce následuje vertikální prezentace po vzorech. Vzhledem k počtu 64 lekcí i přesto nominálně na počet lekcí převažuje užití vertikálního přístupu.

Zdaleka nejkomplicovanější systém prezentace deklinačních paradigmat substantiv obsahuje *Čekogo no kihon* (2012). Do 21. lekce, tedy přibližně do poloviny rozsahu učebnice, jsou deklinační paradigmata představována horizontálně podle forem singuláru v pořadí 1 → 4 → 5 → 6 → 2 → 7 → 3, načež opět následují horizontálně prezentované formy plurálu (1 → 4 → 2 → 6 → 3 → 7). Jak je patrné, pořadí prezentace plurálových forem nekopíruje pořadí prezentace forem singuláru – u prezentace plurálových forem absentuje vokativ, lokál předchází genitivu a dativ předchází instrumentálu. Od 17. lekce se projevuje přístup vertikální a od 18. lekce až do konce učebnice následuje společná prezentace vzorů jak v singuláru, tak plurálu. Znamená to tedy, že od 17. do 21. lekce se můžeme setkat s oběma přístupy zároveň, což v rámci lingvodidaktické prezentace téhož jevu (deklinační paradigma substantiv) hodnotím jako ne zcela didakticky vhodné a spíše ztěžující porozumění.

Ukazuje se tedy, že převažující tendencí ve všech učebnicích je prezentace **vertikální**, která je případně jen v menší míře doplněna prezentací horizontální.

Dalších z obecných lingvodidaktických tendencí u japonských učebnic je **parcelování kategorie čísla**: nejprve jsou často uváděny tvary singuláru, tvary plurálu jsou prezentovány později a u periferních deklinačních paradigmat jsou uváděny singulární a plurální tvary zároveň. Výjimku z tohoto postupu tvoří učebnice *Džicujó čekogo njumon* (1995) a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019), které již od počátku důsledně uvádí tvary singuláru i plurálu daného paradigmatu zároveň.

Dalším zkoumaným parametrem byla **parcelace samotných vzorů** a jejich **pojmenování**. Jako porovnávaný základ jsem zvolil tradičních 14 vzorů, které bývají prezentovány v současných školských gramatikách českého jazyka, tedy *pán, hrad, muž, stroj, předseda, soudce, žena, růže, píseň, kost, město, moře, kuře* a *stavení*.

Zjistil jsem, že většina zkoumaných učebnic se tohoto počtu i označení drží, byť v každé učebnici jsou přítomny různé odchylky, které se týkají především málo frekventovaných, periferních paradigmat. *Džicujó čekogo njumon* (1995) například vůbec neprezentuje vzor *kuře*, v učebnici pak *Ekusupuresu čekogo* (1997) absentují vzory *soudce* a *kuře*.

Nejvíce parceluje paradigmatu učebnice *Čekogo šokjú* (1992), u níž je patrné zaměření na morfologii. Uvádí velké množství vzorů napříč rody a třídí je dle:

- zakončení v nominativu singuláru (př. -e/ě = *průvodce, letiště, kuře, práce*),
- rodu a kvality zakončení (př. maskulina zakončená na měkký konsonant *stroj, muž, otec*),
- rodu a zakončení kořene (př. neutra s kořenem zakončeným na tvrdý konsonant *město, středisko, děvče*).

U *Čekogo no kihon* (2012) je parcelován způsob určování rodu substantiv. Ve fonetické části se studenti pomocí zjednodušené poučky dozví, na které hlásky jsou prototypicky zakončena slova jednotlivých rodů substantiv, ovšem autorka okamžitě dodává, že se jedná pouze o základní poučku a „výjimky“, jak méně produktivní vzory nazývá, se chystá probrat později – např. vzor *kost* v 23. lekci, vzor *soudce* v 26. lekci apod.

V učebnicích je také častá volba **odlišného vzorového substantiva**. Přesná motivace pro použití odlišného vzoru zpravidla nebývá explicitně uvedena, lze však odhadovat, že motivací pro volbu jiného vzorového substantiva byla jeho větší frekventovanost oproti českému úzu a „praktičnost“ z pohledu studenta, který se učí češtinu jako cizí jazyk a využije ji pravděpodobně pouze pro turistické účely.

Příkladem může být vzor *stavení*, který byl nahrazen hned v několika učebnicích vzorem *nádraží* (*Učíme se česky*, 1975, *Ekusupuresu čekogo*, 1997, *Njú ekusupuresu čekogo*, 2019) nebo *náměstí* (*Čekogo hjógen tokoton toréningu*, 2013). Podobným příkladem je i *moře* nahrazené vzorem *letišť* (*Učíme se česky*, 1975, *Čekogo no kihon*, 2012) či *kuře* nahrazené vzorem *dítě* (*Njú ekusupuresu čekogo*, 2019).

Je však otázkou, zda stejnou motivaci pro odlišné pojmenování měla i autorka *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) pro používání vzoru *hrdina* namísto vzoru *předseda*, respektive i autorka *Čekogo no kihon* (2012), která uvádí vzor *lékař* namísto *muž*.

Podobné rozdíly jsou přítomny i v učebnicích *Učíme se česky* (1975) a *Čekogo šokjú* (1992). Obě dvě namísto vzoru *pán* používají *doktor*, místo vzoru *soudce* vzor *zástupce*, místo vzoru *růže* vzory *nůše* a *práce*. *Nůše* však představuje starší vzor, který se učil dříve v českých školách, což souvisí i s datem vydání učebnice.⁶⁸

Učíme se česky (1975) uvádí společně se vzory *hrad* a *jazyk* také periferní podvzor *les*. *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) uvádí jako „speciální“, „nepravidelné“ vzory *peníze*, *centrum*, *dítě*, *člověk*, *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) pak „nepravidelné“ vzory *album/muzeum*, *člověk*, *lidé*, *bůh*, *peníze*, *přítel*.

V učebnici *Čekogo no kihon* (2012) se u některých tradičních vzorů uvádí ještě alternativní vzorové substantivum, například *růže/sklenice*, *tramvaj/píseň*, *kuře/kotě/dítě* nebo *moře/letišť*. Podobnou strategii používá i pro „nepravidelné“ deklinace: *den/týden*, *člověk*, *centrum/muzeum*, *Vánoce/Velikonoce*.

Učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001) dále někdy uvádí společně dva vzory téhož paradigmatu podle toho, k jakým hláskovým alternacím může docházet na konci slova – například *slečna* a *Praha*, *hrad* a *jazyk*, *město* a *Rudolfínium*. Další prezentované vzory jsou poněkud odlišné od těch, které jsou uváděny v ostatních učebnicích: *symfonie*, *Antonín*, *kniha*, *spisovatel*, *student*, *dělník*, *guláš*, *náměstí*, *moře*, *kuře*, *píseň*, *radost*, *turista*, *průvodce*, *restaurace*, *auto*, *koncert*.

---

⁶⁸ <https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/vzor-ruze>

Výše popsané tendence znázorňuje tabulka níže.

Tabulka 2: Způsob lingvodidaktické prezentace deklinačních paradigmat substantiv

Název učebnice	Pořadí prezentace
Čekogo no njúmon – Učíme se česky (1975) celkem 30 lekcí	Vertikální přístup: SG: <i>doktor</i> → SG: <i>hrad, les, jazyk</i> → SG: <i>město, nádraží</i> → SG: <i>žena</i> → <i>předseda</i> → substantiva cizího původu → SG: <i>píseň</i> → PL: <i>hrad, město, žena</i> → <i>kost, můše, práce</i> → <i>muž, stroj</i> → <i>moře, letiště</i> → přehled 14 vzorů substantiv včetně procentuálního zastoupení užití v češtině → SG, PL: <i>den, týden</i> → PL: <i>nádraží</i> → PL: <i>doktor</i> → SG, PL: <i>zástupce, přítel</i> → PL: <i>píseň</i> → PL: <i>kuře</i> → <i>Čechy, Krkonoše</i> → SG, PL: <i>rok, léto</i>
Čekogo šokjú (1992) celkem 30 lekcí rozdělených na části A a B	Horizontální přístup: PL: 1, PL: 4 Vertikální přístup: SG: <i>náměstí</i> → SG: masc. Na tvrdý konsonant (<i>hrad, les, profesor, pes</i>) → SG: masc. Na -k, -g, -ch, -h (<i>rok, Čapek, člověk</i>) a na -r (<i>kočár, mistr</i>) → SG: fem. Na -a (<i>Anna, Praha, sestra, škola</i>) → SG: neu. Na -o (<i>město, Československo, divadlo, jaro</i>) → SG: substantiva všech rodů na -e/ě (<i>průvodce, letiště, kuře, práce</i>) → SG: masc. Na měkký konsonant (<i>stroj, muž, otec</i>) → SG: fem. Na konsonant (<i>píseň, radost</i>) → SG: masc. Na -a (<i>houslista</i>) → pluralia tantum → PL: fem. Na -a (<i>kniha, dívka, slza, houba</i>) → PL masc. S kořenem na tvrdý konsonant (<i>hrad, profesor, houslista, balíček, Čech, sluha</i>) → PL: masc. S kořenem na měkký konsonant (<i>stroj, učitel, průvodce</i>) → PL: neu. S kořenem na tvrdý konsonant (<i>město, středisko, děvče</i>) → PL: neu. S kořenem na měkký konsonant (<i>moře, hřiště, náměstí</i>) → PL: fem. S kořenem na měkký konsonant (<i>růže, ulice, tvář, zed'</i>) → SG, PL: <i>rok</i> → SG, PL: neu. Na -us či -um → SG, PL: <i>dítě, člověk</i> → SG, PL: <i>týden, den, loket, semeno</i> → SG, PL: neu. Na -ma (<i>trauma</i>) → (v příloze© SG, PL: masc. Na -us a neu. Na -um, <i>idea, části těla (oči, uši...), rodič, kůň</i>
Džicujó čekogo njúmon (1995)	Vertikální přístup: SG, PL: <i>pán, hrad, muž, stroj, předseda, soudce, žena, růže, píseň, kost, město, moře, stavení</i>

<p><i>Ekusupuresu</i> čekogo (1997, 2003) celkem 20 lekcí</p>	<p>Horizontální přístup: 5, poté vertikální přístup Vertikální přístup: SG: žena → SG: pán, pan, předseda → SG: město → SG, PL: hrad, nádraží → SG, PL: kost, píseň → PL: žena, město → SG, PL: stroj → SG, PL: muž, pán → SG, PL: růže → pluralia tantum → moře → dny v týdnu, měsíce</p>
<p><i>Čú/tóó no kotoba hadžimemašó: čekogo CD-iri</i> (2001) celkem 10 lekcí</p>	<p>Vertikální přístup: SG: slečna, Praha → hrad, jazyk → symfonie, Antonín → město, Rudolfinum → PL: kniha → spisovatel → PL: student, dělník → guláš → náměstí, moře, kuře → píseň, radost → turista, průvodce → PL: restaurace → PL: auto → deadjektivní substantiva → PL: koncert, jazyk</p>
<p><i>Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made</i> (2012) celkem 32 lekcí</p>	<p>Horizontální přístup: formy singuláru (1 → 4 → 5 → 6 → 2 → 7 → 3) a formy plurálu (1 → 4 → 2 → 6 → 3 → 7) Vertikální přístup: (od 17. lekce© SG: maskulina animata zakončená na -a → SG, PL: lékař → SG, PL: stroj (pouze 1 a 4) → SG, PL: růže, sklenice → pluralia tantum → SG, PL: tramvaj, píseň → SG, PL: kost → SG, PL: den, týden → SG, PL: moře, letiště → SG, PL: člověk → SG, PL: soudce → SG, PL: kuře/kotě, dítě → SG, PL: centrum/muzeum → SG, PL: Vánoce, Velikonoce → souhrnný přehled deklinačních forem → formy duálu</p>
<p><i>Čekogo hjógen tokoton toréningu</i> (2013) celkem 64 lekcí</p>	<p>Horizontální přístup: SG: 1 → 2 → 4 → 7, poté vertikální přístup Vertikální přístup: (od 21. lekce© SG: žena → PL: pán, muž → SG: hrad, stroj → SG: město, náměstí → SG: předseda → PL: pán, muž → PL: hrad, stroj, peníze → PL: žena, předseda → PL: město, náměstí → SG, PL: centrum → SG, PL: růže → SG, PL: píseň, kost → SG, PL: moře, soudce → SG, PL: kuře, dítě, člověk</p>
<p><i>Njú ekusupuresu čekogo</i> (2019) celkem 20 lekcí</p>	<p>Horizontální přístup: SG: 4, poté vertikální přístup Vertikální přístup: SG, PL: žena, hrdina → SG, PL: pán, hrad → SG, PL: město, nádraží → SG, PL: žena, město → SG, PL: muž, stroj → SG, PL: píseň, kost → dny v týdnu a měsíce → SG, PL: růže, moře → SG, PL: kuře, soudce → SG, PL: album, muzeum → SG, PL: dítě → pluralia tantum → nepravidelná deklinace člověk, lidé, bůh, peníze, přítel</p>

4.2 Verbální třídy

Co je všem učebnicím obsahově společné, je přítomnost **výkladu konjugačního systému slovesných tříd** včetně pravidel tvoření **tvarů přítomného, préterita a futura verb.** Již na této úrovni však existují rozdíly v tom, kolik slovesných tříd je autory prezentováno.

Mijuki Tobe v učebnici *Džicujó čekogo njumon* (1995) totiž uvádí pouze tři konjugační třídy, a to sice podle zakončení verba v infinitivním tvaru – jedná se konkrétně o *-at*, *-it* a *-t*. Tato zcela zavádějící a poddimenzovaná lingvodidaktická prezentace navíc hned v příkladu konjugačních vzorů u verba *prosít* (sic!) uvádí chybné tvary, jejichž koncovky ani v jednom případě nereflektují koncovky třídy daného verba. I za předpokladu, že se mělo ve skutečnosti jednat o verbum *prosi*, jsou s výjimkou tvaru 1. osoby singuláru všechny ostatní formy chybně uváděny bez kvantity – *prosím*, *prosiš*, *prosi*, *prosime*, *prosíte*, *prosi*.

Autorův důvod pro prezentaci pouze tří konjugačních tříd není nikde vysvětlen. U třídy verb zakončených na *-t* rovněž chybí jakýkoli komentář ke změnám v přítomném kmeni. U vzorového verba *nést* jsou sice tvary přítomného uvedeny správně, ale na verbu *nést* není jakkoli komentována změna kvantity v kořeni *nesu*, komentář k rozdílu mezi infinitivním a přítomným kmenem atd.

Prakticky opačný přístup, tedy až nadměrnou parcelaci slovesných tříd, představuje učebnice *Čekogo šokjú* (1992). Ta pro označování tříd používá římské číslice, rozlišuje i podvzory slovesných tříd na A a B a případně dále ještě na podvzory označené apostrofem, které mají představovat verba, jež podle zakončení infinitivu zdánlivě spadají do příslušné verbální třídy, ale ve skutečnosti přísluší do jiné třídy. Příkladem je prezentace V'. třídy (*chápat*, *česat*), v níž uváděná verba končí v infinitivu na *-at*, avšak fakticky jsou z hlediska kmenotvorných přípon kmene přítomného (*-e*) (*-Ø-*) verby I. třídy.

Ve výsledku tak dochází ke značné roztržitosti konjugačního systému verb, které mohou zbytečně ztěžovat pochopení systému.

Pokud jde o **způsob rozlišování** jednotlivých tříd, je přítomna nejčastěji klasifikace podle pěti tříd dle přítomné koncovky (1–5, případně I–V a jejich podtypy), nebo po typických zakončeních v infinitivním tvaru (typy *-ovat*, *-at*, *-et/it...*).

Učíme se česky (1975) v předmluvě uvádí, že slovesné třídy označuje římskými číslicemi, avšak ty uvádí pouze v případě, kdy se nejedná o očekávanou slovesnou třídu dle infinitivu.⁶⁹ Tato učebnice navíc jako jediná uvádí koncovky infinitu ve tvaru *-ti*, což je vzhledem ke stáří učebnice i dobovým pravidlům pravopisu, z nichž učebnice vycházela, očekávatelné.

U prezentace verbálních tříd lze dále rozlišovat přítomnost **postupné prezentaci** jednotlivých tříd, nebo **souborné zpracování** všech tříd v rámci jedné lekce či jiného učebního celku.

Ukázalo se, že **soubornou prezentaci slovesných tříd v plném rozsahu** obsahuje pouze učebnice *Džicujó čekogo njumon* (1995).

Čú/tóó no kotoba (2001) pak představuje **kombinaci souborné a postupné prezentace** verbálních tříd. Souborná prezentace se projevuje v představení verba *být, vítat* (V), *děkovat* (III.B) a *vidět* (IV) v rámci první lekce a následné postupné prezentaci zbylých tříd.

Co se týče samotné **pořadí** prezentace tříd, lze konstatovat, že většina učebnic postupuje v prezentaci forem od verba *být*. Výjimku představují učebnice *Učíme se česky* (1975), která jako první představuje konjugaci verb *mluviti* a *uměti*, a *Čekogo šokjú* (1992) s prezentací verb V. třídy (vzory *dělat, mít*).

Po představení tvarů prázdného slovesa verba *být* začíná prezentace verbálních tříd obvykle **IV. třídou** (*Učíme se česky*, 1975, *Ekusupuresu čekogo*, 1997, *Njú ekusupuresu čekogo*, 2019) nebo **V. třídou** (*Čekogo šokjú*, 1992, *Čekogo no kihon*, 2012, *Čekogo hjógen tokoton toréningu*, 2013). Jako poslední bývá zpravidla prezentována II. třída, s výjimkou *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), která nejprve uvádí II. třídu (vzor *-nout*, na příkladu *rozhodnout*) a až po ní I. třídu. Ta je prezentována jako třída „sloves bez *-nout*, ale s touž konjugací“ (vzory *dostat, říct, začít*). Prezentace tedy utváří dojem, že v češtině ve skutečnosti existují čtyři typy verbálních konjugací podle koncovky infinitivu, přičemž třída *-nout* má v sobě zahrnovat i verba I. třídy s tím, že se tato verba projevují pouze nepravidelným infinitivním kmenem, jinak se chovají zcela stejně.

---

⁶⁹ Očekávané třídy u jednotlivých koncovek dle autorů jsou: *-iti* je IV, *-ati* je V, *-nouti* je II, *-ovati* je III.

Tabulka 3: Způsob lingvodidaktické prezentace verbálních tříd

Název učebnice	Pořadí prezentace
<i>Čekogo no njúmon – Učíme se česky</i> (1975) celkem 30 lekcí	Postupná prezentace: <i>mluviti, uměti</i> → <i>být, věděti, jísti</i> → <i>nésti, jíti</i> → <i>znáti, míti</i> → <i>moci</i> → <i>-ovati</i> → <i>nésti, zvyknouti, studovati, mluviti, znáti</i> → <i>chtíti</i> → <i>prositi</i>
<i>Čekogo šokjú</i> (1992) celkem 30 lekcí rozdělených na části A a B	Postupná prezentace: V. třída (<i>dělat, mít</i>) → <i>být</i> → IV.A (<i>mluvit</i>) → <i>vědět, jíst</i> → IV.B (<i>myslet, umět</i>) → I.A (<i>číst, nést</i>) → III.A (<i>žít, zout</i>) → III.B (<i>děkovat</i>) → I.B (<i>brát, psát</i>) → II.A (<i>zvyknout si</i>) → I.A' (<i>péct, moct</i>) → II.C (<i>začít, vzít, přijmout</i>) → I.C (<i>otevřít</i>) → V' (<i>chápat, česat</i>) → IV.B (<i>spát, bát se, stát</i>)
<i>Džicujó čekogo njúmon</i> (1995)	Souborná prezentace: -at (<i>dělat</i>), -it (<i>prosít</i> ⁷⁰) a -t (<i>nést</i>)
<i>Ekusupuresu čekogo</i> (1997, 2003) celkem 20 lekcí	Postupná prezentace: <i>být</i> → <i>mluvit, rozumět</i> → <i>dát, mít</i> → <i>nepravidelné vědět, jíst</i> → <i>číst, jít</i> → <i>jít, jet</i> → <i>pracovat</i> → <i>usnout</i>
<i>Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri</i> (2001) celkem 10 lekcí	Postupná prezentace: <i>být</i> → souborná prezentace: <i>vítat</i> (V), <i>děkovat</i> (III.B), <i>vidět</i> (IV) → postupná prezentace: <i>nést</i> (I) → <i>pít</i> → <i>moct</i> → <i>jít, chodit</i> → <i>zvyknout</i> (II)
<i>Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made</i> (2012) celkem 32 lekcí	Postupná prezentace: <i>být</i> → 5. třída → 4. třída → 3. třída → 1. třída → <i>chtít, vědět, jíst</i> → 2. třída
<i>Čekogo hjógen tokoton toréningu</i> (2013) celkem 64 lekcí	Postupná prezentace: <i>být</i> → -at/át (<i>dělat</i>) → -it (<i>mluvit</i>) → -et/ět (<i>slyšet, vidět, sázet, umět</i>) → -ovat (<i>pracovat</i>) → <i>jít, jet</i> → <i>moct, chtít</i> → <i>vědět, jíst</i> → -nout (<i>rozhodnout</i>) + bez -nout, ale s touž konjugací (<i>dostat, říct, začít</i>) → verba s alternací v kořeni a jejich konjugace (<i>číst, chápat, nést, poslat, psát, ukázat, vést</i>) → verba, která mají alternaci v kořeni a při konjugaci -j-, mají podobnou

⁷⁰ Nejedná se o překlep.

	konjugaci jako -ovat verba (<i>hrát, pít</i>) → tři verba, která se konjugují jako -át verba: <i>spát, bát se, stát</i>
<i>Njú ekusupuresu čekogo</i> (2019) celkem 20 lekcí	Postupná prezentace: <i>být</i> → IV. třída (<i>mluvit, umět</i>) → V. třída (<i>dát, mít</i>) → <i>vědět, jíst</i> → I. třída (<i>číst</i>) → III. třída (<i>studovat</i>) → modální verba a jejich konjugace (<i>chtít, mít, muset, moct, smět</i>) → II. třída (<i>nabídnout</i>)

4.3 Numeralia

Numeralia neboli číslovky představují jako slovní druh směs výrazů různých morfologických, syntaktických i sémantických vlastností, jejichž společným jmenovatelem je schopnost lexikálně vyjadřovat kvantitativnost.⁷¹

Zajímalo mě tedy, jakým způsobem jsou číslovky prezentovány: zdali jako plnohodnotný slovní druh, podobně jako v českých školních učebnicích, či nikoli. Podobně jako u předchozích jevů, i zde mě zajímala míra a forma případné parcelace.

Ve všech učebnicích s výjimkou *Džicujó čekogo njúmon* (1995) je na nejnižší úrovni přítomna prezentace alespoň **základních číslovek** v nominativním tvaru. Další postup se již liší.

V učebnici *Čú/tóó no kotoba* (2001) se objevuje pouze prezentace nominativních tvarů základních číslovek bez dalších pádových forem. Autoři však v poslední lekci upozorňují na užívání forem genitivu plurálu substantiva při počítání 5 a více entit.

Ojedinelý přístup k prezentaci základních číslovek je přítomen v učebnici *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013). Ta nejprve v 42. lekci představuje formy *jeden, jedna, jedno* a *dva, dvě* a výklad pravidel pro jejich spojení se substantivy k vyjádření kvantity, přičemž poukazuje na pravidlo užívání forem genitivu plurálu substantiv při počítání 5 a více entit. Samotná prezentace základních číslovek v nominativu je však přítomna až následně ve speciální nečíslované lekci.

Ostatní učebnice obsahují prezentaci všech pádových forem základních číslovek. K jejich prezentaci dochází především v druhé polovině učebnice. Nezřídka bývá umístěna až na konci učebnice: *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) uvádí kompletní deklinační paradigmata až v 63. lekci (z celkových 64), *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) pak v 18. lekci (z celkových 20).

⁷¹ <https://www.czechency.org/slovník/ČÍSLOVKA>

Všechny učebnice, které obsahují deklinační formy základních číslovek, také shodně obsahují prezentaci **řadových číslovek**. U těch však již není přítomna parcelace ve smyslu uvádění nominativních forem a později až celého paradigmatu. Je zde tedy rovnou přítomna tabulka deklinace forem se vzory tvrdé a měkké deklinace, případně je přítomen alespoň odkaz na adjektivní deklinaci tvrdou (*druhý, čtvrtý*) či měkkou (*první, třetí*).

Navzdory tomu, že jsou učebnice určeny začátečníkům, jsou hned ve třech z nich představeny i **druhov**é číslovky a jejich deklinace: jedná se o učebnice *Učíme se česky* (1975, 19. lekce) a *Čekogo šokjú* (1992, nultá lekce: nominativní formy, 23. lekce: celé paradigma) a *Čekogo no kihon* (2012, 32. lekce).

V této souvislosti přidávám srovnání s vybranými českými učebnicemi, z nějž je patrná především skutečnost, že druhové číslovky jsou probírány až v pokročilejším stadiu učení (v obou případech se jedná o poslední díl dané učebnicové řady), případně nejsou probírány vůbec:

Název učebnicové řady	Řadové číslovky	Druhov
<i>Česky krok za krokem</i>	1. díl, lekce 23 (z celkem 24)	2. díl, lekce 18 (z celkem 20)
<i>Basic Czech</i>	1. díl, lekce 3 (z celkem 6)	3. díl, lekce 19 (z celkem 19)
<i>Čeština expres</i>	1. díl, lekce 5 (z celkem 7), hotové formy genitivu ve spojení s datem	není přítomno ani v jednom z 4 dílů

Kromě toho, že například oproti učebnicové řadě *Čeština expres* některé japonské učebnice vůbec obsahují tuto látku, je oproti ostatním českým učebnicím představena poměrně brzy a také blízko výkladu řadových číslovek. *Čekogo šokjú* (1992) vykládá řadové číslovky v 18. lekci a druhové číslovky ve 23. lekci, *Učíme se česky* (1975) obsahuje výklad obou typů dokonce v téže lekci (19. lekce).

Poněkud překvapivé pro mě bylo zjištění, že parcelace prezentace číslovek na základě **označované kvantity** se objevuje pouze u učebnice *Čekogo no kihon* (2012). Tato učebnice parceluje prezentaci základní číslovky a jejich deklinace na 1–10 a 11–59, poté vykládá řadové číslovky, rovněž parcelované na 1–12 a 13–39, a pak se vrací k prezentaci základních číslovek

ve výši 60–1 000. U porovnávaných českých učebnic se přitom tento typ parcelace vyskytuje hned u dvou z nich, a to ve třífázové podobě: 0–10, 11–100 a 100–1 000 (*Čeština expres*), respektive 0–10, 10–1 000 a 1 000–10 000 (*Česky krok za krokem*).

Závěrem připojuji ještě komentář k velmi nezvyklému postupu učebnice *Čekogo šokjů* (1992), která již v úvodní („nulté“) kapitole představuje základní, řadové i druhové číslovky zároveň, stejně jako názvy čísel (*jednička, dvojka...*), byť ještě nikoli ve všech deklinačních formách. Následně jsou v druhé polovině učebnice základní a řadové číslovky prezentovány opět (17. a 18. lekce), a to opět ve formě nominativu. Ve všech deklinačních formách jsou představeny až později (23. lekce), a to společně s druhovými číslovkami. Tento spirálovitý postup prezentace se neobjevuje v žádné z dalších japonských ani českých učebnic.

Tabulka 4: Způsob lingvodidaktické prezentace numeralií

Název učebnice	Prezentace
<i>Čekogo no njumon – Učíme se česky</i> (1975) celkem 30 lekcí	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace základních číslovek (19. lekce) ● řadové, druhové číslovky (19. lekce)
<i>Čekogo šokjů</i> (1992) celkem 30 lekcí rozdělených na části A a B	<ul style="list-style-type: none"> ● základní, řadové a druhové číslovky, názvy číslic (<i>jednička, dvojka...</i>) (nultá lekce) ● nominativ základních číslovek (17. lekce A) ● tvoření řadových číslovek (18. lekce B) ● deklinace základních číslovek (23. lekce A), názvy číslic a druhové číslovky ● číslovky a vyjádření opakování (<i>jedenkrát, za prvé, po prvé</i>) – 28. lekce A ● deklinace <i>mnoho</i> (doplňující gramatika)
<i>Ekusupuresu čekogo</i> (1997, 2003) celkem 20 lekcí	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace základních číslovek (15. lekce) ● číslování pater v češtině, řadové číslovky (18. lekce)
<i>Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri</i> (2001) celkem 10 lekcí	<ul style="list-style-type: none"> ● pouze uvedení základních číslovek v nominativu, počítání 5 a více objektů (10. lekce)

<p><i>Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made</i> (2012) celkem 32 lekcí</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● základní číslovky 1–10 a jejich deklinace (24. lekce), <i>mnoho, několik</i> ● základní číslovky 11–59 (25. lekce) ● řadové číslovky 1–12 (26. lekce) ● řadové číslovky 13–39 (27. lekce) ● základní číslovky 60–1000 (28. lekce) ● druhové číslovky (32. lekce)
<p><i>Čekogo hjógen tokoton toréningu</i> (2013) celkem 64 lekcí</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● spojení číslovek a substantiv pro vyjádření kvantity (42. lekce) ● vyjádření počtu, pořadí a času – základní a řadové číslovky (speciální lekce) ● deklinace základních číslovek (63. lekce)
<p><i>Njú ekusupuresu čekogo</i> (2019) celkem 20 lekcí</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace základních číslovek (18. lekce) ● řadové číslovky (extra slovní zásoba)

4.4 Imperativ a kondicionál

Tvoření forem imperativu a kondicionálu představuje látku, která se v řadě českých učebnic v prvním díle neobjevuje buď vůbec, nebo až v pozdějších lekcích. Z toho důvodu mě zajímalo, zda je jejich výklad přítomen i u japonských učebnic, které se snaží být orientovány na začátečníky.

Ukázalo se, že navzdory zaměřenosti na začátečníky je **téměř ve všech** zkoumaných učebnicích výklad tvoření imperativních a kondicionálních forem přítomen, a to s výjimkou učebnice *Džicujó čekogo njúmon* (1995). Výklad imperativu v nich zpravidla předchází výkladu kondicionálu, což dokládá prvních pět učebnic. Kondicionál před imperativ zařazují pouze nejnovější učebnice *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019). U druhé uvedené se jedná o prezentaci s odstupem pouhých dvou lekcí, u *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) je kondicionál představen už v 44. lekci oproti imperativu v 58. lekci – tedy téměř ke konci učebnice.

Pro srovnání opět nabízím umístění prezentace u českých učebnic v následující tabulce:

Název učebnicové řady	Imperativ	Kondicionál
<i>Česky krok za krokem</i>	1. díl, lekce 19 (z celkem 24)	1. díl, lekce 13 (z celkem 24)
<i>Basic Czech</i>	2. díl, lekce 12 (z celkem 13)	2. díl, lekce 13 (z celkem 13)
<i>Čeština expres</i>	4. díl, lekce 9 (z celkem 14)	3. díl, lekce 7 (z celkem 7)

4.4.1 Imperativ

Výklad tvoření imperativních forem bývá charakteristicky umístěn okolo poloviny učebnice.

Jak již bylo naznačeno výše, nejpozději se prezentaci imperativních forem věnuje *Čekogo hjoĝen tokoton toréningu* (2013), která z 64 lekcí umísťuje výklad imperativu až do 58. lekce. Ojedinělou výjimku v podobě opačného přístupu představuje *Čú/tóó no kotoba* (2001), kde z celkových 10 lekcí je imperativ umístěn již do 3. lekce.

Pokud jde o způsoby **parcelace výkladu**, lze sledovat parcelaci na imperativ aktivních a pasivních konstrukcí v učebnici *Učíme se česky* (1975). Zde je způsob tvoření aktivních imperativních konstrukcí představen v 14. lekci s tím, že imperativ pasivních konstrukcí následuje se značným rozestupem až v poslední, 30. lekci.

Ekusupuresu čekogo (1997) pro změnu parceluje kladné a záporné formy imperativu. Kladné formy představuje v 14. lekci, zatímco záporné v 20. lekci. Podle mého soudu se jedná o nezvyklou volbu, neboť záporné tvary imperativu, často v podobě zákazů, se používají především s imperfektivními verby. Očekával bych tedy, že v tomto rozestupu šesti lekcí bude probrán právě slovesný vid a vidové dvojice verb, avšak jejich výklad následuje už v 12. lekci.

Jiným typem parcelace je dělení výkladu na přímé a nepřímé formy rozkazu. Nejedná se tedy v pravém slova smyslu o parcelování výkladu gramatického jevu, nýbrž parcelaci komunikační strategie. Nepřímý rozkaz využívající vedlejších vět a spojek *aby, ať* či *necht'* je přítomen u *Čekogo šokjú* (1992) a *Čekogo no kihon* (2012). U druhého jmenovaného následuje bezprostředně (23. lekce) po výkladu přímého rozkazu (22. lekce). *Čekogo šokjú* (1992) jej umísťuje s rozestupem 7 lekcí, a to do doplňující části B 21. lekce; přímý rozkaz je probírán ve 14. lekci.

4.4.2 Kondicionál

Podobně jako u imperativu, i výklad kondicionálu parcelují autoři *Učíme se česky* (1975) na výklad aktivních a pasivních konstrukcí. Aktivní tvary jsou představeny ve 20. lekci, zatímco pasivní tvary až v poslední, 30. lekci, kde se autoři také zmiňují o funkci hypotetického kondicionálu (*byl bych prosil*).

Hned trojfázovou parcelaci kondicionálu nabízí učebnice *Čekogo šokjú* (1992). Nejprve uvádí kondicionál v prosté formě prezentní a tvarech verba *být* (18. lekce), poté uvádí jeho praktické užití v osobní komunikaci, kde slouží ke zjemnění sdělení či prosby jak v kladném tvaru, tak negativním tvaru (*Mohl bych dostat pivo? Nemohl bych dostat pivo?*), k čemuž dochází v 20. lekci. Ve 28. lekci se pak student učí výrazy, jež tvoří časté kolokace s tvary kondicionálu: *třeba, potřeba, nutno/nutné, možno/možné* (*Je třeba mu to říct*).

Zcela marginální formu odlišného přístupu k parcelaci látky představuje učebnice *Čekogo no kihon* (2012), která v 25. lekci představuje tvoření tvarů kondicionálu s verbem *být* a v následující 26. lekci prezentuje spojení těchto tvarů s výrazy *aby, kdyby*. Tuto formu parcelace však ostatní učebnice nevyžívají.

Tabulka 5: Způsob lingvodidaktické prezentace imperativu a kondicionálu

Název učebnice	Imperativ	Kondicionál
<i>Čekogo no njumon – Učíme se česky</i> (1975) celkem 30 lekcí	14. lekce 30. lekce: indikativ, imperativ a kondicionál pasivních konstrukcí	20. lekce 30. lekce: indikativ, imperativ a kondicionál pasivních konstrukcí, verba s kondicionálem a tvary participia (<i>byl bych prosil</i>)
<i>Čekogo šokjú</i> (1992) celkem 30 lekcí rozdělených na části A a B	14. lekce A: imperativ verb – obecné poučení, B: imperativ u verb pohybu 21. lekce B: nepřímý imperativ (<i>at', necht', mlčet!</i>)	18. lekce A: kondicionál (minulý čas + tvary <i>by</i>) 20. lekce A: kondicionál používaný pro zjemnění sdělení či prosby (a ve spojení s negativními tvary) 28. lekce A: výrazy používané s modálními verby

		a kondicionálem (třeba, potřeba, nutno/nutné, možno/možné – <i>Je třeba mu to říct</i>)
<i>Ekusupuresu čekogo</i> (1997, 2003) celkem 20 lekcí	14. lekce 20. lekce – záporný imperativ	19. lekce
<i>Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri</i> (2001) celkem 10 lekcí	3. lekce	7. lekce
<i>Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made</i> (2012) celkem 32 lekcí	22. lekce 23. lekce – imperativ 3. osoby (<i>Ať jde do háje!</i>)	25. lekce – kondicionál s verbem <i>být</i> 26. lekce – kondicionál s výrazy <i>aby, kdyby</i>
<i>Čekogo hjógen tokoton toréningu</i> (2013) celkem 64 lekcí	58. lekce 59. lekce – jak snadněji poznat imperativní tvar podle zakončení infinitivu verba	44. lekce
<i>Njú ekusupuresu čekogo</i> (2019) celkem 20 lekcí	15. lekce	13. lekce

4.5 Transgresiv

Posledním gramatickým jevem, jehož lingvodidaktickou prezentaci jsem zkoumal, byl přechodník – neboli transgresiv.

Jedná se o periferní jev současného českého jazyka, který se ani v jedné z porovnávaných učebnic češtiny pro cizince vydaných v Česku (*Česky krok za krokem, Basic Czech, Čeština expres*) nevyskytuje.

Analýza však ukázala, že hned u dvou zkoumaných učebnic je výklad transgresivu přítomen. V obou případech se navíc jedná o prezentaci v samotném závěru učebnic. Jedná se

o učebnice *Učíme se česky* (1975), kde je transgresiv vyložen v poslední, 30. lekci, a *Čekogo šokju* (1992), konkrétně v závěrečné části s doplňující gramatikou.

5 Kontrola a fixace látky

Důležitým aspektem mého výzkumu je samotná přítomnost a případné typy, četnost a obtížnost cvičení, která mají sloužit ke kontrole, případně fixaci probrané látky. Učebnice *Džicujó čekogo njumon* (1995) jako jediná učebnice neobsahuje žádná cvičení, proto se v této kapitole analýza jejích cvičení nevyskytuje.

Vzhledem k tomu, že všechny učebnice jsou určeny pro samouky a neobsahují žádné aktivity vyžadující komunikaci s českými mluvčími či jinými studenty, nepopisují zde možnosti stimulace kompetence mluvení s porozuměním a psaní s porozuměním.

Pokud jde o **čtení s porozuměním**, není prakticky u žádné z učebnic patrná systematická didaktická práce s rozvojem tohoto typu komunikační kompetence. U gramatických, výchozích, případně i fixačních textů absentují jakékoli pretextové i potextové aktivity zaměřené na porozumění textu.

Stimulace **poslechu s porozuměním** se vyskytuje pouze u jediné učebnice, ve zcela omezené míře. Tou je *Čekogo no kihon* (2012), a to konkrétně v závěrečném kontrolním testu, kde je zároveň poprvé a naposledy testován poslech s porozuměním – na základě poslechu nahrávky má student z několika možností vybrat tu správnou:

1) Kde bydlí Lenka?

a) Brno   b) Český Krumlov   c) Praha.

(*Čekogo no kihon: njumon kara čúkjú no iriguči made*, 2012, strana 207)

Práce s audionahrávkami a poslechem s porozuměním tedy není v žádné z učebnic systematicky přítomna. Prakticky u všech učebnic, které obsahují nahrávky, slouží nahrávky pouze jako mluvená ilustrace výchozích textů, respektive jako vzor k nápodobě správné české výslovnosti, případně je jich využíváno v kontrolních a fixačních cvičeních k posilování schopnosti dekodovat mluvenou formu, ale nikoli obsah (typ *Ověřte si správné odpovědi pomocí poslechu nahrávek* nebo *Doplňujte, co slyšíte*).

5.1 Forma a obsah cvičení

Dále jsem zkoumal přítomnost a případnou míru zastoupení následujících typů zadání:

- a) formálně pojmenovávající zadání,
- b) dvousložkové zadání cvičení zaměřené na formu,
- c) obsahově pojmenovávající zadání.

Příkladem **formálně** pojmenovávajícího zadání může být následující cvičení. Jedná se zde o výhradně formálně zaměřený dril, který není zasazen do obsahového kontextu. Na něm se dobře ukazuje, že mezi učebnicemi je patrný silný důraz na **správné osvojení morfologické stránky jazyka**. Tato ukázka pochází z učebnice *Učíme se česky* (1975), která již od prvního souhrnného opakování učebnice po studentech vyžaduje, aby převáděli daná substantiva do všech pádů, což je projevem důsledně vertikální prezentace deklinace substantiv po jednotlivých vzorech:

DEKLINUJTE NÁSLEDUJÍCÍ VÝRAZY. VÝRAZY V SINGULÁRU DEKLINUJTE DO TVARŮ SINGULÁRU, VÝRAZU V PLURÁLU DO VŠECH TVARŮ PLURÁLU:

1. Karlův učitel	5. tito Masaovi kamarádi
2. sestřin stůl	6. tyhle Luciiny klíče
3. Olžino auto	7. ty socialistovy myšlenky
4. otcova sestra	8. ta učitelova slova

(*Čekogo šokjú*, 1992, strana 156)

Tento typ formálního drilu je zastoupen v učebnicích zcela nejčastěji. Mezi další konkrétní příklady tohoto typu lze uvést následující cvičení, které po studentovi nevyžaduje provést deklinovat příslušný výraz do všech pádů, ale pouze do pádu specifikovaného v závorce:

CVIČENÍ I: PŘEVEĎTE NÁSLEDUJÍCÍ VÝRAZY DO PÁDU URČENÉHO V ZÁVORCE.

1. šest měsíců (2 格)	6. sedm nových tužek (7 格)
2. dvě motorky (6 格)	7. čtyři hezké dívky (4 格)
3. devět bratranců (3 格)	8. dvě malá náměstí (6 格)
4. jedna růže (4 格)	9. pět velkých bank (3 格)
5. deset dní (2 格)	10. mnoho vstupenek (7 格)

(Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made, 2012, strana 151)

U následujícího cvičení kladně hodnotím přítomnost vzorového řešení a nápovědy v podobě nepravidelných forem:

4. TVOŘTE TVARY IMPERATIVU (*ty, vy, my*) PODLE NÁSLEDUJÍCÍHO VZORU.

PŘÍKLAD: dělej – dělej, dělejte, dělejme

mluvit	pracovat	číst	napsat	zapomenout
vzít	čekat	přijet	začít	učit se
poslat	zavolat	vařit	přát si	sednout si

☞ ZAPAMATUJTE SI: NÁSLEDUJÍCÍ TVARY IMPERATIVU JSOU NEPRAVIDELNÉ.

být – buď, buďte, buďme; jíst – jez, jezte, jezme

mít – měj, mějme, mějte; stát – stůj, stůjte, stůjme

(*Ekusupuresu čekogo*, 1997, strana 86)

Obsah tohoto typu cvičení je závislý na právě probírané látce: může se jednat o cvičení vyžadující například převedení subjektu věty z mužského na ženský (k procvičování forem minulého času), převedení daného výrazu do příslušného pádu, času, celé věty do kondicionálu, vymyšlení otázek k odpovědím, přepsání věty z minulého času do přítomného, spojení dvou vět zájmenem *který* či spojkami *kdyby/aby*, či volba dokonavého/nedokonavého verba z uvedeného páru v příslušné větě.

Tento typ cvičení bývá proporcčně nejvíce zastoupen v učebnici *Njú ekusupuresu čekogo* (2019), která téměř neobsahuje cvičení na překlad z češtiny do japonštiny či z japonštiny do češtiny. Namísto toho klade důraz na procvičování konjugace, deklinace, převádění z jednoho pádu do druhého či z jednoho času do druhého.

Typickým cvičením je v jejím případě procvičování správné deklinace či konjugace na základě konkretizace subjektu v závorce, případně doptání se na podtrženou část věty, jak demonstruje následující ukáзка:

VYTVOŘTE OTÁZKOVÉ VĚTY, KTERÉ SE BUDOU TÁZAT NA PODTRŽENOU ČÁST VĚTY.

1) Bydlím v Praze. プラハに住んでいます。 (bydlet NEDOK. 住む)

2) Jdu do města. 町へ行きます。

(*Njú ekusupuresu čekogo*, 2019, strana 97, kráceno)

Dvousložkové zadání v sobě kombinuje složku zaměřenou čistě na formu a tu, ve které je přítomen obsahově usouvztažňující či didakticky motivující prvek k učení jazyka. Ze všech tří typů zadání je toto používáno nejméně často.

Příkladem takového zadání, v němž se uplatňuje obsahově usouvztažňující prvek, je následující. Student je v něm vyzýván k tomu, aby se nesoustředil pouze na tvoření správné formy, ale aby přemýšlel i o celkovém významu věty:

5. SLOVESA V LOMENÝCH ZÁVORKÁCH PŘEVEĎTE DO TVARU IMPERATIVU, V KULATÝCH JE PAK SUBJEKT. POTÉ ŘEKNĚTE VÝZNAM.

1) /(my) učit se/ každý den!

2) /(ty) ukázat/ mi ten časopis!

(*Ekusupuresu čekogo*, 1997, strana 86)

Za ještě výraznější příklad považuji následující úlohu, která obsahuje paralelně japonský překlad včetně rozpisu významu slov.

IV. DEKLINUJTE VÝRAZY V ZÁVORKÁCH DO PŘÍSLUŠNÝCH TVARŮ. (VIZ LEKCE 7–10)

1) Píšu dopisy (svůj) (český) kamarádům. 私は自分のチェコの友達に手紙を書いています。

(píšu → psat = 書く, dopis = 手紙, svůj = 自分の, kamarád = 友達)

(*Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri*, 2001, strana 85, kráceno)

V případě přítomnosti motivujícího prvku u požadovaného výkonu se studentovi dává najevo, že se jedná o praktickou či výhodnou činnost pro osvojování jazyka. Příkladem takového zadání může být následující, které využívají motivujícího spojení **VYSKLOŇUJTE SPRÁVNĚ**.

1. VYSKLOŇUJTE SPRÁVNĚ OBĚ OSOBNÍ ZÁJMENA V ZÁVORCE.

1) Čekám na (on, ona).

2) Já se (on, oni) na to zeptám.

(*Ekusupuresu čekogo*, 1997, strana 86)

Jiný příklad zadání tohoto typu představuje *Čekogo šokjú* (1992), u něž v části B každé lekce je přítomno cvičení, které vyžaduje **opravu chyb v daných větách**. Ty mohou být jak formálního rázu, tedy například v podobě chybně deklinovaných výrazů, tak obsahového, kdy uvedený japonský překlad neodpovídá jinak gramaticky správné české verzi.

Obsahový typ je v analyzovaných učebnicích zastoupen výhradně cvičeními na překlad. Jedná se jak o překlady z češtiny do japonštiny, tak z japonštiny do češtiny. Příkladem může být *Učíme se česky* (1975), kde je na čtvrté straně překlad zpravidla deseti vět.

PŘELOŽTE NÁSLEDUJÍCÍ VĚTY DO JAPONŠTINY:

1. Olga má svého otce raději než kohokoli jiného.
2. Tak dobrá věc se dá koupit málokde.
3. Sem přicházejí všelijací lidé.
4. Odnikud jsem nemohl čekat pomoc.
5. Karel mi vyprávěl o lecčem.

(*Čekogo šokjů*, 1992, strana 174)

PŘELOŽTE S OHLEDEM NA VÝSKYT VJEMOVÝCH SLOVES:

1. Slyšel jsem Olgu zpívat. ⇔ Slyšel jsem, že Olga zpívá dobře.
2. Dítě cítilo, jak ho matka hladí. ⇔ Cítil jsem, že Karel mluví příliš hrubě.
3. Viděla, jak Karel šel s nějakou dívkou. ⇔ Uvidíte, že to, co jsem řekl, je správné.

(*Čekogo šokjů*, 1992, strana 174)

V učebnici *Čekogo no kihon* (2012) je obsahový typ nejčastějším typem cvičení, který proporčně tvoří minimálně polovinu všech cvičení v dané procvičovací části.

Ukázalo se tedy, že v každé učebnici jsou zastoupeny všechny **typy zadání**, ale jejich konkrétní realizace jsou velmi omezené. Formálně pojmenovávající zadání bývá téměř zásadně zastoupeno cvičeními na procvičení deklinace či konjugace, dvousložkový typ se pak v zásadě od předchozího liší jen přidáním motivujícího výrazu SPRÁVNĚ či výzvě k opravě chyb a obsahově pojmenovávající zadání je výhradně zastoupeno zadáním typu PŘELOŽTE – ať už z japonštiny do češtiny, tak z češtiny do japonštiny.

Z hlediska **náročnosti** hodnotím cvičení obecně jako náročná. Je to jednak z toho důvodu, že ze samotné podstaty učebnice češtiny jako cizího jazyka pro samouky je jazykový vstup cílového jazyka omezený, nezdědka má podobu jen několika příkladových vět a slovíček.

Druhým důvodem je častá „vícehlavňovost“ cvičení, což znamená vyžadování zapojení několika dovedností zároveň. Jako značně náročné hodnotím například následující typ cvičení z učebnice *Čekogo šokjů* (1992), jež vyžaduje na základě pochopení významu věty vybrat

z vidové dvojice vhodnější variantu verba a konjugovat ji tak, aby odpovídala smyslu celé věty a zároveň byla konjugována gramaticky správně:

VYBERTE VHODNĚJŠÍ VÝRAZ ZE ZÁVORKY A UPRAVTE DO ŘÁDNÉHO TVARU:

1. Když jsem [psát, napsat] dopis, přišel ke mně otec.
2. Já ti to hned [dělat, udělat].
3. [Číst, přečíst] jste někdy knihu „Zahradníkův rok“?
4. Až [brát si, vzít si] Annu za ženu, bude šťastný.
5. Dnes večer (já) [učit se, naučit se] česky.

(*Čekogo šokjů*, 1992, strana 98)

Jako vhodnější řešení se mi jeví dvoufázový přístup u cvičení v *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), kde má uživatel v zadání určen pád a výraz, jenž je třeba do příslušné pádové formy deklinovat. V první fázi se tedy student nemusí soustředit na význam samotného slova či věty jako celku, ale pouze na formální stránku. Na obsahovou stránku se zaměřuje až ve druhé fázi, přičemž motivačně může působit výraz HÁDEJTE, který implicitně předává studentovi informaci, že případné špatné řešení není důvodem k pocitu selhání.

○,1 NÁSLEDUJÍCÍ VÝRAZY DOPLŇTE DO MEZER VE TVARECH 2. PÁDU A HÁDEJTE VÝZNAM.

1 černé kočky 黒猫たち:	Bojíš se .....
2 ten prodavač あの店員:	Zeptám se ....., kde je cukr.
3 kocovina 二日酔い:	Chci se zbavit .....
4 Česká republika チェコ共和国:	Jsem z .....
5 ty 君:	Jsem do ..... zamilovaná. zamilovaný (do + 2 格) (〜に) 恋している
6 maminka お母さん:	To je dárek od .....
7 my 私たち:	U ..... není hokej tak populární. takそれほど populární 人気のなる u nás で「私の国では」という意味になります。
8 cukr 砂糖:	Nepiju kávu bez .....

- 9 Petr: Podle ..... je to opravdový podpis Karla Gotta.
 opravdový 本物の podpis, -u □, 男 サイン、署名
- 10 ona 彼女: Tam je Eva. Vedle ..... sedí pan Novotný.
- 11 snídaně □, 女 朝食: Tatínek si čte noviny během .....
- (*Čekogo hjógen tokoton toréningu*, 2013, strana 121)

Pokud jde o **četnost cvičení**, k mému překvapení byla mezi učebnicemi častěji zastoupena **souhrnná cvičení** po několika lekcích nežli cvičení integrovaná do každé lekce. Typově se však tato souhrnná cvičení neliší od kontrolních cvičení umístěných přímo v lekci, případně za lekcí. Opět je převažujícím typem formální dril, případně cvičení zaměřené na překlad z japonštiny do češtiny či z češtiny do japonštiny.

U souhrnných cvičení oceňuji přístup učebnice *Čů/tóó no kotoba* (2001), která u každého zadání uvádí v závorce lekce, v nichž se příslušný gramatický jev probíral. Tímto se zvyšuje přehlednost a snadná orientace v učebnici:

I. DEKLINUJTE NÁSLEDUJÍCÍ SUBSTANTIVA V SINGULÁRU I PLURÁLU. (VIZ LEKCE 6–8)

- クリーチ
1) k l í č 鍵
- トヴァールシュ
5) t v á ř 顔 (vzor píseň)
- コスト
6) kost 骨 (vzor radost)

(*Čů/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri*, 2001, strana 84, upraveno, kráceno)

III. KONJUGUJTE NÁSLEDUJÍCÍ SLOVESA DO PŘÍTOMNÉHO ČASU. (VIZ LEKCE 6–8)

- イート
1) j í t 行く (typ I 1. os. sg. jdu)
- ジーと
2) ž í t 生きる (typ III A 1. os. sg. žiju)

(*Čů/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri*, 2001, strana 84, kráceno)

Tak jako souhrnná cvičení, i cvičení **v rámci lekce** většinou mají pevně danou strukturu a typ zadání. To dokazuje i učebnice *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), které v každé lekci obsahuje zásadně jen následující tři typy zadání:

1. správné použití gramatiky (např. deklinace, konjugace do vět – u těchto vět je obsažen i japonský překlad),
2. překlad českých vět do japonštiny s využitím nové gramatiky,
3. překlad japonských vět do češtiny s využitím nové gramatiky.

V učebnici *Čekogo šokjú* (1992), kde je každá lekce rozčleněna na část A a část B, jsou cvičení obsažena jak v části A, tak v části B. V prvním případě se jedná o cvičení s funkcí kontrolní, v části B jde o cvičení fixační.

Neobvyklý přístup zvolili autoři učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001), kteří do každé lekce umístili stranu, která obsahuje kopii výchozího textu, avšak s mezerami, které má student doplnit. U samotného cvičení však absentují jakékoli instrukce, jak s ním pracovat, takže student může doplňovat mezery v textu buď vybavováním si informací z výchozího textu, nebo vybíráním výrazů z tabulky pod cvičením, kde jsou vynechaná slova již v hotovém tvaru, nebo lze využít doplňování na základě poslechu nahrávky.

6 Prezentace reálií

V této kapitole budu zkoumat, jakým způsobem jsou v učebnicích prezentovány **české reálie**.

Nejprve se snažím zjistit, zdali jsou prezentaci českých reálií věnovány v rámci učebnice speciální kapitoly či části lekcí, nebo zda jsou přímo integrovány do textů, gramatických textů, gramatického výkladu či cvičení.

Dále budu zkoumat, jaké **vnější reálie (toponyma)** se v učebnicích vyskytují. Zde se zaměřím především na to, zdali převažuje pragocentrické pojetí prezentace vnějších reálií.

Ve výzkumu se také zabývám zkoumáním přítomností reálií **vysokých** (někdy též **ideálních**), které vytváří určitý obraz národní kultury v podobě mýtů, historických událostí či osobností, památek a podobně. Zajímá mě tedy, jaké **české osobnosti a jejich díla, české historické úspěchy a události, tradice a svátky** jsou prezentovány.

Další oblastí výzkumu je analýza prezentace kultury **jídla a pití**. U specificky českých jídel a nápojů mě zajímá, jakým způsobem jsou prezentovány – zdali jsou jejich české názvy ponechány bez japonského ekvivalentu a bez vysvětlující poznámky, nebo jsou přirovnány k podobnému jídlu či pití v japonské kuchyni.

Jako poslední se zaměřuji na prezentaci **lingvoreálií**. Zajímá mě například, zdali jsou u českých osobních jmen přítomny formy zdvořilé či domácí, jaké pozdravy a společenské fráze jsou představovány a zdali jsou přítomny i fráze, které se používají v písemné korespondenci.

Do této kapitoly nezahrnuji ty reálie, o nichž se učebnice zmiňují ve svých předmluvách. Předmluvy a jejich obsah jsou zkoumány v sedmé kapitole.

6.1 Způsob prezentace reálií

České reálie jsou ve většině učebnic integrovány do úvodních textů v každé lekci, případně do příkladových vět, na nichž jsou prezentovány nové gramatické jevy.

Zcela specifický způsob prezentace reálií představují v učebnici *Čú/tóó no kotoba* (2001) **speciální průvodcovské texty**, které jsou obsaženy v každé z deseti lekcí a zpravidla zahrnují představení příslušné reálie obsáhlejším výkladem v japonštině spolu s užitečnými českými výrazy. Jedná se tedy především o **nízké reálie**, které jsou orientovány na praktické použití při

návštěvě Česka, s čímž souvisí výrazná přítomnost působení **výchovného cíle** učebnice a silná **persvazivní funkce textů**.

Apel na čtenáře je přítomen už v první kapitole, která se týká cestování do Česka. Zde se od autorů objevuje varování před nelicencovanými taxi vozy na ruzyňském letišti a vozy s nefunkčním taxametrem, stejně jako varování před podvodnými směnárny v centru a jejich vysokými explicitními či skrytými poplatky.

Tématem průvodcovského textu třetí lekce je bezpečnost a autoři v tomto textu prezentují Česko jako relativně nebezpečnou zemi. Tvrdí, že původně socialistické Československo bylo bezpečné, avšak po pádu komunistického režimu a otevření hranic se bezpečnost zhoršila na úroveň ostatních států Evropy a že do Česka proniká ruská, ukrajinská a čínská mafie. Autoři čtenáře na následujících řádcích varují, že jako Japonci by si měli dávat pozor především na kapsáře, neboť jsou hlášeny případy např. na letištích či nádražích, kdy si turisté na chvíli odložili zavazadla, aby vzali do ruky telefon, čehož zloději využili k odcizení věci, případně že turistu v metru obklopí několik mužů a seberou mu peníze, nebo také že si jej na ulici zavolají falešní policisté a vyzvou k předložení peněženky a pasu, které si pak odnesou pryč.

Jiným příkladem průvodcovského textu, v němž je patrný subjektivně zabarvený popis a silná persvazivní funkce, je text věnovaný českému systému zdravotnictví. V něm autoři tvrdí, že přestože kvalita českého zdravotnictví je historicky vysoká, přebujelá byrokracie ještě z doby socialismu a následných reforem zapříčiňují různé „*problémy a šlendriány*“, ovšem jaké to jsou, není specifikováno. Náročnější zdravotní zákroky pak autoři doporučují podstoupit v jiných zemích než v Česku a zpravují čtenáře o lécích na předpis a lécích bez předpisu.

Jako obecnější problém tohoto typu textů však hodnotím rychlé **zastarávání** uváděných informací.

Ukázkovým příkladem je průvodcovský text v desáté kapitole učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001) pojednávající o řízení vozidla v Česku. Autoři upozorňují na řízení na pravé straně vozovky a povinnost celodenního svícení od podzimu do jara, stejně jako povinnost přednosti zprava na neoznačených křižovatkách. Jako maximální rychlost v obci uvádějí 60 km/h, mimo obec 90 km/h, na dálnici 110 km/h a varují, že v Evropě na tyto limity mnozí řidiči nehledí a někteří přímo „*fíčí neuvěřitelnou rychlostí*.“ Dnes je však povinnost celodenního svícení platná

po celý rok, stejně jako limity pro maximální rychlost byly změněny novelizační vyhláškou č. 223/1997 Sb. účinnou od 1. října 1997.

V textu čtvrté kapitoly o českých poštách a bankách autoři doporučují při pobytu v Praze využívat hlavní poštu na Jindřišské ulici kvůli její dlouhé otevírací době a nonstop telefonickému spojení. Nedoporučují používání vznikajících menších bank kvůli jejich nestabilitě, naopak doporučují velké hráče jako Komerční banka nebo Česká obchodní banka. Česká národní banka však prostřednictvím zátěžových testů dlouhodobě a opakovaně prokazuje, že český bankovní sektor je stabilní a odolný vůči možným ekonomickým šokům.⁷²

V páté kapitole jsou představeny obchody a výrazy pro ně v češtině. Autoři tvrdí, že běžné české obchody mívají o víkendu zavřeno, obchodní domy pak jen dopoledne, což je z dnešní perspektivy opět zavádějící tvrzení. Jako významné noviny uvádějí autoři Lidové noviny a Mladou frontu Dnes, z anglickojazyčných pak The Prague Post a Prognosis, avšak ani jedno z uváděných anglickojazyčných periodik se již nevydává.⁷³ Mezi televizními kanály jsou uvedeny pouze Česká televize I a II, Nova a Prima.

V osmé kapitole je přítomen text o telefonování z telefonních budek na mince či karty, které lze koupit v trafice, s návodem na volání. V současnosti je však volání z telefonních budek zcela marginálním tématem a je otázkou, v kolika trafikách se dnes dá stále koupit telefonní karta.

V té době aktuální téma české privatizace je zmíněno v deváté kapitole. Je v něm také popsán proces znázorňování v 50. letech a privatizace od 90. let. Autoři hodnotí, že nyní už se znárodněná půda vrací majitelům, ale kvůli vlastnickým problémům někdy stále zůstává půda velké společnosti, stejně jako velká část pozemků patří stále JZD.

6.2 Realie vnější (toponyma)

Je patrné, že většina toponym napříč učebnicemi je zaměřena na Prahu a její památky. Mezi nejčastěji zmiňované patří Pražský hrad, Karlův most, Vltava, Karlova univerzita, Karlovo náměstí, Národní divadlo a Václavské náměstí.

---

⁷² *Bankovní sektor je podle zátěžových testů ČNB nadále odolný.* Česká tisková kancelář. [cit. 2020-12-24]. Dostupné online: <<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/bankovni-sektor-je-podle-zatezovych-testu-cnb-nadale-odolny/1903933>>

⁷³ Prognosis byl vydáván v letech 1991–1995, The Prague Post pak v letech 1991–2013.

Velmi obsáhlý soubor pražských reálií obsahuje nejstarší učebnice, *Učíme se česky* (1975). Kromě výše jmenovaných toponym se jedná o Hradčany, Klementinum, hotel Jalta, Slovanskou knihovnu, Malou Stranu, Slovanský ostrov, Větrník, Čapkovu a Nerudovu ulici, Národní třídu, Klárov a Náprstkovo muzeum. Řadu toponym obsahuje i *Čekogo šokjů* (1992): AMU, Svatý Jakub (metonymie pro baziliku svatého Jakuba Většího), Malá Strana, staroměstský orloj, Týnský chrám, Stromovka, Vyšehrad a Hradčany.

Zvláštní důraz mezi pražskými toponymy klade autorka *Ekusupuresu čekogo* (1997) a *Njů ekusupuresu čekogo* (2019) na divadla. Kromě Národního divadla tu zmiňuje i celou řadu dalších, které se v ostatních učebnicích neobjevují: Nová scéna, Smetanovo divadlo, Dvořákova síň, Státní operu, Stavovské divadlo a Obecní dům.

Pragocentrickou tendenci prezentace vnějších reálií narušuje pouze učebnice *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), kde se vyskytuje celá řada názvů českých měst, konkrétně Olomouc, Brno, Ostrava, Zlín, Tábor, Přerov, Liberec, Plzeň, Český Krumlov, České Budějovice a Pardubice, zatímco z Prahy je zmíněno pouze Staroměstské náměstí a Vltava („*Vltava je nejdelší řeka v Česku*“, s. 136).

Pokud jde o další zmiňovaná místa v ostatních učebnicích, mimo Prahu je nejčastěji zmiňován Český Krumlov a Brno, které například učebnice *Učíme se česky* (1975) v jednom z výchozích textů představuje jako město veletrhů, kde se na mezinárodním strojírenském veletrhu těší japonské výrobky „*vždy velké oblíbené*“ (s. 74). *Učíme se česky* (1975) dále zmiňuje Novou Ves u Prahy, Strážnici a řeku Labe, dále pak v *Čekogo no kihon* (2012) hrad Karlštejn a Karlovy Vary.

Část uváděných toponym je pak zejména u nejstarších učebnic spojených se změnou společenských poměrů, rušením některých institucí, případně jejich přejmenováním již neaktuálních.

Učíme se česky (1975) tak v sedmnácté lekci obsahuje v rámci úvodního textu zmínku o muzeu V. I. Lenina, případně ve dvanácté lekci popisuje návštěvu korespondenta japonského deníku v kanceláři JZD na vesnici blízko Prahy, kterému je představen chod podniku („*My v JZD pracujeme společně, a když práce člověka těší, je výsledek dobrý.*“, s. 78).

Texty orientované na různé kulturní výměny, exkurze, provádění a představování společenských vazeb mezi Japonskem a Československem nejsou u této učebnice zřídka, což dokazuje i například dvacátá druhá lekce, kdy je japonský protagonista pozván na exkurzi do

pražského strojírenského podniku, případně návštěva japonské delegace pokrokových spisovatelů, kteří přijeli na pozvání Československého svazu spisovatelů:

1. Když přiletěla do Prahy japonská delegace pokrokových spisovatelů, uvítali ji na letišti zástupci Československého svazu spisovatelů.

2. „Jménem svazu spisovatelů vás srdečně vítáme v Československu.

3. Dovolte, abych se vám představil, jsem Jan Beran, vedoucí zahraničního odboru a zde jsou moji kolegové.

4. Naši spisovatelé, kritici, dramaturgové i překladatelé s velkým zájmem očekávají vaši návštěvu a těší se na plodnou výměnu názorů, neboť problém, kterým se zabýváte, je velmi důležitý a naléhavý.“

5. „Děkujeme za milé přijetí.

6. Přijeli jsme do Československa, abychom s vámi otevřeně diskutovali o různých problémech, o vaší práci, ale hlavně, abychom si vyměnili názory o situaci a další práci těch spisovatelů, kteří bojují za svobodu a mír v Asii a v Africe.

7. Vyřizujeme vám současně mnoho pozdravů od vašich japonských přátel.“

(*Čekogo no njúmon – Učíme se česky*, 1975, strana 118)

Zvláštní jev je přítomen u učebnice *Ekusupuresu čekogo* (1997) ve výchozím textu 18. lekce, v němž se hlavní hrdina Kenta vydává do „Smetanova divadla“. Vzhledem k tomu, že Smetanovo divadlo bylo v roce 1992 bylo přejmenováno na Státní operu Praha a příslušná učebnice byla vydána v roce 1997, je otázkou, proč tato změna není v učebnici reflektována. Možným vysvětlením je, že autorka nezaznamenala skutečnost, že se divadlo přejmenovalo, případně chtěla poukázat na fakt, že v mluveném jazyce se toto pojmenování ještě stále drží.

6.3 České osobnosti a jejich díla, české historické úspěchy a události

Nejčastěji zmiňovaným českým **spisovatelem** je Karel Čapek, který patří k nejpřekládanějším českým autorům v Japonsku. Jeho díla jsou rovněž zmíněna: *Hordubal* (*Učíme se česky*, 1975), *Zahradníkův rok* (*Čekogo šokjú*, 1992), *Válka s mloky* (*Čú/tóó no kotoba*, 2001). V 8. lekci učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) je pak přítomna ilustrace samotného Karel Čapka. Součástí ilustrace je i Dášeňka na talíři, avšak její přítomnost nebo pouhé jméno není v textu či v doplňujícím výkladu zmíněno.

Nejčastěji se o českých spisovatelích zmiňuje učebnice *Učíme se česky* (1975), což pravděpodobně souvisí s tím, že její autor Eiiči Čino byl významným překladatelem české beletrie do japonštiny. Tato učebnice je plná odkazů na osobnosti české literatury a jejich známá

díla. Ve třinácté lekci se tak nachází zmínka o *Hordubalovi* Karla Čapka a o Janu Nerudovi jakožto významných českých literátech a jejich dílech, které je možno číst v japonském překladu. V osmnácté lekci vystupují pak pohádky Karla Jaromíra Erbena a Boženy Němcové a také román *Babička*. K postavě Boženy Němcové se učebnice vrací ve dvacáté deváté a třicáté lekci, které na sebe přímo navazují. V těchto lekcích je přítomen rozdělený text s názvem *Naše paní Božena Němcová*, který slouží jako spisovatelčin medailon. V něm je vyličen původ této spisovatelky – východní Čechy –, přičemž jsou zde zmíněni i další významní spisovatelé pocházející z této oblasti, jako byli Alois Jirásek, Karel Čapek a Antal Stašek. Následuje životopis autorky včetně zmínky o jménu Barbora Panklová, které autorka získala po svatbě svého oficiálního otce, Johanna Pankla, s Terezií Novotnou.

Další oblastí prezentace vysokých reálií je **hudba**, především hudba vážná. K ní se nejčastěji odkazuje učebnice *Čekogo šokjú* (1992), jejímž průběhem se prolíná příběh o japonském cellistovi, jenž v Praze studuje na AMU, od čehož se odvíjí i prezentovaná slovní zásoba. Popularitu české vážné hudby v Japonsku ilustruje například následující text:

Olga: Masao, proč jsi chtěl studovat právě v Československu?

Masao: Jednak proto, že mám velmi rád českou hudbu, jednak proto, že jsem věděl, že úroveň české smyčcové hudby je velmi vysoká.

Olga: Slyšela jsem, že u vás v Japonsku je Dvořák velmi oblíbený. Je to pravda?

Masao: Ano. Na základní škole jsme často zpívali jeho skladbu, aniž jsme věděli, že je to z jeho díla: 「遠き山に陽は落ちて…」 Slunce zapadlo za dalekou horu...

Olga: To je Devátá symfonie «Z nového světa». Masao, už jsme přišli do svatého Jakuba.

Masao: Koncert se koná v tak velkolepém kostele!

(*Čekogo šokjú*, 1992, strana 73)

V tomto textu je zmíněna píseň *Tóoki jama ni jó wa očite*, která vznikla přidáním japonského textu k melodii nejznámější části larga Dvořákovy symfonie č. 9 „Z Nového světa“. Tato píseň se často pouští v japonských školách jako znělka oznamující konec školního dne či konec pracovního dne na pracovišti.

Právě Antonín Dvořák a jeho devátá symfonie „Z Nového světa“ (*Čekogo šokjú*, 1992, *Čú/tóo no kotoba*, 2001) či Rusalka (*Čú/tóo no kotoba*, 2001) jsou jedněmi z nejzmiňovanějších zástupců české vážné hudby. Mezi další osobnosti patří Bedřich Smetana („*Smetana je světoznámý český hudebník*“, *Učíme se česky*, 1975) a jeho opera *Hubička* (*Učíme se česky*,

1975) či *Prodaná nevěsta (Čú/tóó no kotoba, 2001)*, dále pak Leoš Janáček a jeho Liška Bystrouška (*Ekusupuresu čekogo, 1997*).

Z českých hudebních těles či sálů je zmíněna Česká filharmonie, Rudolfinum a Národní divadlo (*Čú/tóó no kotoba, 2001*).

Pokud jde o populární českou hudbu, uvádí pouze učebnice *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) osobnost Karla Gotta a jeho píseň *Trezor*, a to hned v několika cvičeních. Popularitu tohoto zpěváka v Česku dokládá jedna z vět k přeložení pro procvičení vztažného zájmena *který*: „*Neexistuje Čech, který by neznal Karla Gotta*“ (s. 129).

Z **výtvarníků** je zmiňován Alfons Mucha (*Čekogo hjógen tokoton toréningu, 2013*), učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001) pak v průvodcovském textu osmé lekce zmiňuje v kostce historii českého **sportu**. Je zde uvedena například tělovýchovná jednota Sokol z 19. století, olympijští vítězové jako „lidská lokomotiva“ Emil Zátopek či Věra Čáslavská nebo tenisové osobnosti jako Martina Navrátilová, Ivan Lendl či Hana Mandlíková. Autoři také hodnotí, že Česko je silné i v hokeji a fotbalu.

Z významných **historických** osobností je zmiňován Karel IV. (*Čekogo no kihon, 2012, Njú ekusupuresu čekogo, 2019*), Mistr Jan Hus, František Palacký, Rudolf II. (vše *Čekogo šokjú, 1992*) či Jan Nepomucký (*Njú ekusupuresu čekogo, 2019*).

Učebnice *Učíme se česky* (1975) obsahuje přímo text hodnotící historii české země. Nachází se v čítance na konci učebnice a jmenuje se *Stručně o dějinách Československa*. Je z něj patrný důraz na marxistický výklad dějin – vyzdvihována je zde Velká říjnová socialistická revoluce, vznik a historická role KSČ, Levá fronta a významné osobnosti české levicové poezie a prózy. Nejedná se však pouze o výklad dějinných událostí 20. století, ale marxistickou optikou jsou popisovány i události v Rakousko-Uhersku v roce 1848:

Roku 1848 provedla radikální část buržoasie revoluci, jejímž kladem bylo zrušení poddanství, avšak demokratické ideály se nepodařilo prosadit.

(*Čekogo no njúmon – Učíme se česky, 1975, strana 208*)

Hodnotící aspekt textu je patrný zejména v zabarveném popisu období od založení samostatného československého státu:

Roku 1918 byla vyhlášena Československá republika. Po dlouhé době odluky se opět spojily dva bratrské národy – Češi a Slováci. Prvním prezidentem se stal Tomáš Garrigue Masaryk. Prvotní radost ze samostatnosti a

z některých demokratických práv poměrně rychle opadla, v boji o charakter republiky zvítězila buržoasie, která nedovolila prosadit některé zásadní požadavky lidu. (Ibid, strana 210)

(...)

Od roku 1934 hrozilo nebezpečí ze strany fašistického Hitlerova Německa. Tehdejší vláda odmítla pomoc SSSR a dopustila odtržení pohraničí... (Ibid, strana 212)

Nejvýznamněji je výchovný cíl učebnice, respektive persvazivní složka textu cítit v hodnocení tehdejších dějin, zejména poučivého politického režimu v Československu, jak dokládá poslední část výkladu:

Československo se vydalo na cestu budování socialismu. Vysoká životní úroveň obyvatel a úspěchy a uznání Československa ve světovém měřítku svědčí o tom, že se země vydala správnou cestou. (Ibid, strana 216)

6.4 Tradice a svátky

Z českých tradic a svátků jsou nejčastěji zmiňovány Vánoce a Velikonoce, respektive způsob jejich trávení. Ty také bývají námětem samotných výchozích textů, např. v *Učíme se česky* (1975). V tamním textu je popsán průběh Štědrého dne v běžné československé rodině. Vzhledem k tehdy platným pravidlům českého pravopisu jsou názvy těchto svátků psány s malým počátečním písmenem:

(...)

3. Před Štědrým dnem je však v každé domácnosti velmi rušno.
  4. Byt se uklízí důkladněji než jindy.
  5. Maminky pečou mnoho druhů cukroví a vánočku, stůl se prostírá svátečněji a na stole musí být kapr a plno dobrot.
  6. V žádné rodině nesmí chybět rozzářený stromeček.
  7. Nejvíce se těší na vánoce děti, protože mají pod stromečkem spoustu dárků.
  8. Chlapec má radost z bruslí nebo autíčka a děvčeti se rodiče zavděčí panenkou.
  9. Nejlépe se jako dárek hodí kniha, ze které mají radost i děti i dospělí.
  10. Nezapomeňte napsat svým přátelům vánoční pozdrav.
  11. Šťastné a veselé vánoce a mnoho štěstí v Novém roce.
- (*Čekogo no njumon – Učíme se česky*, 1975, strana 130)

Některé učebnice sice samotné Vánoce a Velikonoce zmiňují, ale pouze jako příklad pluralia tantum, na němž lze představit formy deklinační paradigmat. Učebnice *Čekogo no kihon* (2012) tak představuje deklinaci výrazů Vánoce a Velikonoce včetně pozdravu *Veselé*

Vánoce a šťastný nový rok, ale neposkytuje žádný bližší výklad k českému způsobu trávení tohoto svátku.

Z **národopisných tradic** je v jednom z výchozích textů *Učíme se česky* (1975) zmínka o lidových písních, tancích a krojích ve Strážnici. V téže učebnici je přítomen i text písně *Na tom pražským mostě* včetně notového zápisu. České lidové písně jsou ještě zmíněny v učebnici *Čú/tóó no kotoba* (2001) v 7. lekci, kde si hlavní japonský hrdina ve výchozím textu jde do obchodu koupit CD s českými lidovými písněmi.

Výrobní tradice Česka zmiňují autoři učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001) v beletristickém textu k sedmé lekci. Jedná se o tradici výroby skla a pojem český křišťál. Studenty však upozorňují na to, že významné české sklárny nejsou v Praze, ale v Karlových Varech, Poděbradech či Liberci. Poskytují také tipy na další suvenýry jako granát, porcelán, loutky, figurky v lidových krojích, krajky, hudební CD, figurku Pražského jezulátka či Švejka podle ilustrací Josefa Lady.

Mezi důležité výrobky uvedené ve výchozím textu 9. lekce téže učebnice patří také automobily, kde je zmíněna značka Škoda a také oblíbenost japonských značek aut v Česku, především značky Toyota.

České pověsti jsou součástí fixačních textů v učebnici *Čekogo šokjú* (1992). Patří mezi ně převyprávěná pověst o staroměstském orloji, golemu a rabbi Löwovi či o soše Bruncvíka. Samotný Bruncvík je také vyobrazen na známce v učebnici *Čekogo no kihon* (2012), podobně jako Vodník Josefa Lady, ovšem ani k jednomu není připojen bližší komentář – pouze jejich název a autor.

Pokud jde o typicky české způsoby **trávení volného času**, je nepřímě zmíněno chataření. Tato záliba je součástí textů jednak v učebnici *Učíme se česky* (1975), tak *Njú ekusupuresu čekogo* (2019):

Budeme s kamarády odpočívat na chatě. Odpoledne se budeme koupat v řece, která teče pod chatou. Večer uděláme táborák.

(*Čekogo no njumon* – *Učíme se česky*, 1975, strana 96)

Také učebnice *Ekusupuresu čekogo* (1997) se ve výchozím textu 20. lekce vyjadřuje k tomu, jak Češi obvykle tráví volný čas: v létě chodí plavat k rybníku, na podzim chodí do lesa na houby a v zimě jezdí do hor lyžovat. V učebnici *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) jsou stereotypy českého způsobu trávení volného času shrnuty následovně:

Martin jezdí na chatu na venkově každý víkend, manželka dělá z ovoce džem, v létě jezdí po řece na kanoi, manželka chodí často na houby.

(*Njú ekusupuresu čekogo*, 2019, strana 142)

6.5 Kultura jídla a pití

Vedle *Džicujó čekogo njúmon* (1995) je na reálie související s jídlem a pitím velmi chudá učebnice *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), kde se vyskytuje pouze *chlebiček*, který je připodobněn k anglickému *open sandwich*.

Návštěva gastronomického podniku, pohoštění v české domácnosti či objednávání jídla a pití bývá častým námětem výchozích textů v učebnicích (*Čekogo no njúmon*, 1975, *Čekogo šokjú*, 1992, *Čú/tóó no kotoba*, 2001), v případě učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001) ještě i tématem beletristického textu v japonštině. V něm se čtenář dozví o způsobech oslovování obsluhy (*pane/paní vrchní, slečno, platit, prosím*), o tradici zanechávat v Česku spropitné ve výši 5–10 % a o odlišném držení lžice a vidličky. Autoři tvrdí, že při konzumaci polévky Japonci z boku lžice usrkávají, zatímco Češi vkládají lžici přímo do úst, a že vidlička se v Česku nepoužívá pouze k napichování jídla, ale také k nabírání jídla, proto nemusí být vždy namířena hroty dolů k talíři.

Nejčasněji seznamuje s názvy základních potravin v češtině učebnice *Čekogo šokjú* (1992) (*chléb, knedlíky, rýže, maso...*). Učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) pak obsahuje bohatou prezentaci názvů jídel a pití na speciální dvojstraně. Autorka uvádí názvy cizího původu v dubletách, které jsou kodifikovány (*kapučíno, džus, kola, espresso*), avšak zároveň uvádí i dosud nekodifikovanou podobu *vorčestr*.

Považuji za nešťastné, že navzdory obecně bohaté prezentaci výrazů z české kuchyně neumožňuje pevná struktura japonských učebnic doplňující výklad k jídlům a pitím charakteristickým pro českou kuchyni, stejně jako že učebnice neobsahují jejich ilustrace. Celá řada jídel a pití je tak do japonštiny lokalizována velmi neurčitými nebo zavádějícími ekvivalenty.

Pro ilustraci uvádím několik shodných příkladů z *Ekusupuresu čekogo* (1997) a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019). V nich jsou *knedlíky* v seznamu sloviček přeloženy jako *muši dango*, což je druh tradiční japonské sladkosti připravované z rýžové mouky připravovaný v páře. To, že se v případě českých knedlíků nejedná o pokrm z rýžové mouky, však není v učebnici zmíněno. Jedná se tedy o metaforické přirovnání k japonskému jídlu na základě kulatého tvaru a přípravy v páře. Za vhodnější přístup považuji ten v učebnici *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), kdy autorka výraz *knedlíky* nepřekládá, ale přidává k nim komentář NAPAŘENÝ DRUH PEČIVA, JEDNA ZE ZÁKLADNÍCH POTRAVIN ČESKÉ KUCHYNĚ (s. 97).

Připodobňování či rozlišování na základě tvaru či velikosti ostatně nejsou ojedinělá, jak dokazuje autorkou *Ekusupuresu čekogo* (1997) a *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) vnímaný rozdíl mezi *párkem* a *klobásou*: rozlišovacím rysem zde má být velikost označovaného, kdy *párek* je „malou uzeninou“ a *klobása* „velkou uzeninou“. Podobně i rozdíl mezi *rohlikem* a *houskou* spočívá v „podlouhlém tvaru“, respektive u *housky* jde o „kulatý tvar“.

Jiné příklady jsou ponechány zcela bez přirovnání a jen se zcela vágním popisem. Prezentace *becherovky* je tak omezena na strohý komentář ČESKÝ LIKÉR, *tvaroh* je označován pouze jako cottage, *chléb* je pak jednoduše PEČIVO. V učebnici *Učíme se česky* (1975) je *cukroví* ponecháno v obecném významu SLADKOSTI, bez vysvětlení konotace Vánoc, podobně i *vánočka* je představena jako VÁNOČNÍ PEČIVO.

Mezi další představená jídla a pití patří hovězí guláš s knedlíkem, pečené kuře s bramborem, pivo, minerálka (vše *Čú/tóó no kotoba*, 2001), bažant, bílá káva, housky s máslem, chléb se sýrem, mléko, citronový džus (vše text *Snídaně*, s. 86), zelený čaj, kapr (vše *Učíme se česky*, 1975), čaj s mlékem, vídeňská káva, čokoládový dort, minerální voda, knedlíky (vše *Ekusupuresu čekogo*, 1997). I zde však není přítomen jakýkoli doplňující komentář ke způsobu či příležitostech jejich konzumace.

Navzdory popularitě Česka jako země, odkud pochází plzeňský ležák, se texty o českém pivu nevyskytují. Pivo je zmíněno pouze v učebnici *Ekusupuresu čekogo* (1997), kde hlavní hrdina Kenta přijímá od doktora Trnky pozvání, aby šel i s kamarádem Pavlem na pivo („*pojďme na pivo*“).

Ve výchozím textu 4. lekce učebnice *Ekusupuresu čekogo* (1997) se pak objevuje následující dialog:

Paní Horáková: Dáte si čaj nebo kávu?

Pan Asano: Kávu, prosím.

Paní Horáková: Tak, prosím. Vezměte si čokoládu.

Pan Horák: Pane Asano, máte rád likér? Máme tady becherovku.

Pan Asano: Co je to becherovka?

Pan Horák: Becherovka je český likér.

Pan Asano: Dobře. Zkusím to.

(*Ekusupuresu čekogo*, 1997, strana 32, upraveno)

U tohoto dialogického textu považuji za spornou jeho autenticitu, respektive míru toho, nakolik je tento průběh konverzace reálný. Text může totiž předávat implicitně adresátovi informaci, že je v Česku obvyklé párovat pití kávy s čokoládou a becherovkou, což hodnotím jako zavádějící. I zde podrobnější vysvětlení, o jaký druh likéru se jedná a při jakých příležitostech se becherovka servíruje, chybí.

Prezentace kultury jídla a pití v textech učebnic však neprobíhá pouze ze strany Česka, ale je přítomna též prezentace „zevnitř ven“ v podobě japonské kuchyně, jak se lze přesvědčit z následujících dvou úryvků:

Lucie: Masao, co je to na stole?

Masao: To jsou sušenky z rýže. Japonsky se tomu říká „senbei“. Ochutnejte to.

Olga a Lucie: Je to hodně tvrdé, ale dobré. Tohleto černé je nějaký papír?

Masao: Ne, to není papír, ale mořská rostlina. Japonsky se tomu říká „nori“.

(*Čekogo šokjú*, 1992, strana 110–111, kráceno)

Masao: Už se vaří voda. K „senbei“ se velmi hodí japonský zelený čaj. Jestli chcete, ochutnejte ho.

Lucie: Ano. Pije se bez cukru, že?

Olga: Je trochu hořký, ale dobrý. Chutná mi to.

(*Čekogo šokjú*, 1992, strana 116, kráceno)

V úvodním textu 3. lekce učebnice *Ekusupuresu čekogo* (1997) předává Kenta paní Horákové lahev tradičního japonského alkoholického nápoje se slovy *To je japonské víno „sake“*. Uvozovkami je zde zdůrazněn rozdíl ve vnímání označovaného u výrazu *sake*: zatímco v japonštině se tento výraz používá pro označení jakéhokoli druhu alkoholu, v euroamerickém prostředí se výraz ujal pro označení fermentovaného alkoholu vyráběného z rýže, jenž se v japonštině nejčastěji označuje jako *nihonšu*.⁷⁴ Výrazem *víno* zde pak autorka naznačuje příslušnost nápoje do kategorie rýžových vín.

O výlučnosti některých potravin pro danou zemi pojednává například následující dialog, který zmiňuje nedostupnost kedlubny na japonském území:

HARUKA A ALENA JDOU NAKUPOVAT.

Haruka: Alenko, co je to za zeleninu?

Alena: To je kedlubna.

Haruka: Ty u nás nejsou.

(*Njú ekusupuresu čekogo*, 2019, strana 114, kráceno)

O Vánocích jakožto kulturní tradici, která je oběma zemím společná, avšak podávané slavnostní jídlo je odlišné, se zmiňuje následující dialog a stručně popisuje rozdíl:

Alena: Na Štědrý den jsem pozvala Haruku k nám na návštěvu. Budeme mít smaženého kapra.

Haruka: U nás v Japonsku většinou jíme pečené kuře.

(*Njú ekusupuresu čekogo*, 2019, strana 92, kráceno)

Potenciál způsobit menší nedorozumění v reálné komunikační situaci může podle mého názoru nese následující text, jež doprovází ilustrace paní Beranové s džezvou na přípravu tradiční turecké moky. Že pod pojmem *turecká káva* nebo hovorověji *turek* bývá v českých domácnostech označována zpravidla komoditní káva zalévaná, nikoli tradiční turecká káva, není v učebnici nijak okomentováno:

HARUKA JE POZVÁNA PANÍ DOMÁCÍ BERANOVOU NA KÁVU.

Paní Beranová: Haruko, nemáte žízeň? **Udělám tureckou kávu.**

---

⁷⁴ Respektive 日本酒.

Haruka: Děláte tureckou kávu často?

Paní Beranová: Ano. Mám ji ráda.

(*Njú ekusupresu čekogo*, strana 80, kráceno)

Podobně jako v jiných rovinách, i v rovině hodnocení jídla a pití se projevuje chvála české kultury z pozice japonských protagonistů. Příkladem může být následující dialog, v němž je ze strany českého protagonisty přítomen jízlivý podtón k očekávané úrovni stravování v univerzitních menzách:

Olga: Masaovi, Japonci, moje jídlo možná nebude chutnat. Masao, jestli ti nebude chutnat, nemusíš sníst všechno. Nejprve ochutnej tento bramborák. A to je plzeňské pivo. To se k bramboráku velmi hodí. Prosím.

Masao: To je strašně dobré! V Československu jsem ještě nikdy nejedl tak dobrou věc!

Petr: Pochopitelně. Vždyť Masao jí vždy ve studentské menze.

(*Čekogo šokjú*, 1992, strana 194, kráceno)

6.6 Srovnávání a hodnocení kultur

Příkladem prezentace japonských reálií ze strany japonských postav směrem k českým protagonistům je text o Dni dospělosti, jedné z japonských tradic:⁷⁵

Paní Beranová: Co budete dělat odpoledne?

Haruka: Budu psát domácí úkol. Mám napsat o nějakém japonském svátku.

Paní Beranová: O jakém svátku píšete?

Haruka: O Dni dospělosti. Slaví se, když je člověku dvacet let. Dříve se slavil patnáctého ledna, ale teď je to druhou neděli v lednu.

(*Njú ekusupresu čekogo*, strana 80, kráceno)

Prezentace japonské kultury směrem k českým adresátům, kteří jsou v textu přímo osloveni, je přítomna v doplňkovém textu učebnice *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) s názvem O JAPONSKU:

Vítáme vás v Japonsku! Naše země se rozkládá na východě Asie. Skládá se ze čtyř velkých a mnoha menších ostrovů. Hlavním městem Japonska je Tokio. V roce 2020 se tady bude konat/konala olympiáda.

---

⁷⁵ Japonsky se tato událost nazývá 成人の日 (*Seidžin no hi*).

Lidé v Japonsku mluví japonsky. Japonská výslovnost je lehká, ale písmo je velmi těžké. Musíme si pamatovat dvojí slabičné písmo a znaky. Ve škole se učíme 2136 znaků.

My studujeme váš jazyk. Nechcete také vy studovat ten náš?

(*Njú ekusupuresu čekogo*, 2019, strana 144)

Přímé hodnocení kultur je přítomno v dialogu o srovnávání národních vlastností. Vyzdvihuje se krása českých dívek a ze strany českých postav je patrná snaha o snížení hodnoty vlastní kultury, avšak tyto rozdíly jsou japonským protagonistou relativizovány:

Lucie: Mimochodem, Masao, myslíš, že Češi jsou o mnoho jiní než Japonci?

Masao: Ano. Celkem vzato, Japonci nejsou tak otevření jako Češi a nespřáteli se tak rychle.

Olga: Říká se, že Japonky jsou velmi tiché a slušné. Je to pravda?

Masao: Jak která. Moderní japonské dívky už nejsou tak tiché a slušné. Ale celkem vzato, Japonky nejsou tak atraktivní jako Češky.

Lucie: Můžu se tě zeptat, jak se díváš na české dívky? České dívky se ti asi zdají dost neslušné, že?

Masao: Ale ne. Prostě jiný kraj, jiný mrav. Nedá se to srovnávat.

(*Čekogo šokjú*, 1992, strana 116, kráceno)

Jiné relativizující hodnocení je přítomno ve srovnávání české a japonské architektury v učebnici *Čekogo šokjú* (1992):

Lucie: Pražský hrad založili naši předkové koncem 9. (devátého) století jako sídlo panovníka. Postupně se přidávaly různé stavby. Hrad je nyní sídlem prezidenta. Pražský hrad se tyčí na kopci nad Vltavou a je to symbol Prahy. Celá řada významných událostí našich dějin se odehrávala na Hradčanech.

Masao: U nás v Japonsku není tak obrovská kamenná stavba.

Olga: U vás jsou historické stavby většinou dřevěné. Vám Japoncům se kamenné stavby nelíbí, že?

Masao: Některým ne. Ale mně se líbí. Mimochodem, chodit s vámi je pro mě zajímavé i proto, že můžu poznat i takové miloučké uličky a cestičky.

(*Čekogo šokjú*, 1992, strana 148, kráceno)

Hodnocení kultur a jeho závěrečná relativizace je součástí i následujícího textu, v němž studenti z různých zemí hodnotí obtížnost jazyků:

1. Mezi studenty vznikla jednou rušná diskuse.
2. Který jazyk na světě je nejtěžší?
3. Vietnamský student řekl: „Nejtěžší je vietnamština, má jedenáct samohlásek a čeština má jenom pět.“

4. Student z Londýna tvrdil, že nejkomplicovanější je angličtina, protože se slovo jinak píše a jinak vyslovuje.
5. Haruo z Japonska se připojil do diskuse:
6. „Co se týče psaní, je nejsložitější japonština, protože má trojí způsob písma: znaky a dvojí slabičné písmo.“
7. Ale potom z vlastní zkušenosti museli přiznat, že prozatím je pro ně nejobávanější české tvarosloví.
8. Čeština má sedm pádů, pět slovesných tříd a mnoho výjimek existuje ve skloňování i časování.
9. Shodli se na tom, že se musí pilně učit.

(*Čekogo no njumon – Učíme se česky*, 1975, strana 108, kráceno)

Učebnice *Čú/tóó no kotoba* (2001) pak v úvodním textu k osmé lekci zmiňuje Japonce žijící v Česku, jejichž děti „většinou chodí do japonské školy při japonském velvyslanectví“. Zde vyslovuje hlavní hrdina Tanaka subjektivní názor, že by bylo „lépe, kdyby chodily do české školy, aby si zvykly na český život“. Toto tvrzení hodnotím jako poněkud krátkozraké, neboť japonské rodiny v Česku pobývají zpravidla v krátkém horizontu jednoho až několika let kvůli práci, a nemají tedy takovou motivaci si zvykat na české prostředí. Pro jejich rodiče je důležitější připravit je na návrat do japonské školy.⁷⁶

Pokud jde o jiné projevy subjektivního hodnocení české kultury, je častá chvála Prahy, které bývá námětem hned několika výchozích textů. Níže představuji dvě ukázky:

Masao: Nevěděl jsem, že se může vystoupit na tuto malostranskou mosteckou věž. Odtud je nádherný pohled nejen na celý Karlův most a Vltavu, ale i kolem, na stověžatou Prahu. Praha se svými věžemi a přírodou je opravdu krásná. Ať žije krása Prahy na věky!

(*Čekogo šokjú*, 1992, strana 156, kráceno)

LEKCE 16: Praha je nejkrásnější město

Paní Horáková: Kde bydlíte v Japonsku?

Pan Asano: Bydlím v Jokohamě. Náš dům stojí blízko moře.

Paní Horáková: Kolik obyvatel má Jokohama?

Pan Asano: Asi pět milionů. Jokohama není tak velké město jako Tokio, ale skoro jako celé Slovensko.

Paní Horáková: Praha je největší ze všech našich měst, přesto je o hodně menší než Jokohama.

Pan Asano: V Praze je mnoho starých budov a všichni japonští studenti tady si myslí, že Praha je nejkrásnější město v Evropě.

---

⁷⁶ BAREŠOVÁ, Ivona, ed. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2645-7.

6.7 Reálie vnitřní (lingvoreálie)

U nejstarší učebnice *Učíme se česky* (1975) dokládají přítomnost dobových lingvoreálií oslovovací výrazy *soudruh* a *soudružka* v osmé lekci, případně ve dvacáté šesté lekci dnes již archaicky znějící pozdrav *Dobré jitro!*, jež v dialogu použije postava malého chlapečka, případně archaická dativní konstrukce *učíte se češtině* (s. 52).

V případě učebnice *Učíme se česky* (1975) dochází jako u jediné učebnice k porovnávání jazykových kódů ve výchozích textech. Jedná se o „*Hubička znamená anglicky kiss.*“ (s. 56), případně u slovenštiny „*nevěděla jsem, že zemiak znamená česky brambora*“ (s. 68).

V deváté lekci téže učebnice se také objevuje lidová píseň *Na tom pražském mostě*, kde je přítomen i notový zápis pro případ, že by si tuto píseň chtěl některý student zanotovat či zahrát na hudební nástroj. Autoři zde připojují poznámku k výrazům *pražským* a *nezalívá* a upozorňují na to, že se jedná o nářeční výrazy z oblasti Čech.

Jména zvířat zmiňuje jako jediná *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013), kde se v procvičovacích větách vyskytuje Fialka jako jméno pro fenu a Macek pro kocoura. Tato učebnice má také velmi bohatý inventář českých jmen a příjmení, což pramení především z toho, že v učebnici není přítomen příběh a hlavní postavy, ale jména a příjmení jsou pro každou příkladovou větu či cvičení vybírána z lingvodidaktických důvodů tak, aby na nich mohl být demonstrován či procvičen příslušný jev z dané lekce.

Bez výjimky jsou u všech učebnic představeny základní pozdravy a dvě zdvořilostní roviny mluvy, tedy tykání a vykání, stejně jako výrazy pro osobní oslovování: *pan*, *paní* a *slečna*. Učebnice *Učíme se česky* (1975) uvádí také ve výchozím textu 6. lekce fráze využívané při telefonování: *haló, tady... je tam...?*

Podle toho, s kým hlavní hrdina mluví, je v učebnici *Ekusupuresu čekogo* (1997) rozlišeno tykání a vykání, a to i v označení postav v dialogu – pokud dochází v rozhovoru k tykání, je hrdina v dialogu označen jako *Kenta*, a pokud k vykání, je jeho role nazývána *pan Asano*.

Autorkou deklarovaná snaha o praktické využití je zřejmá i v oblasti lingvoreálií. Například v bance dochází ze strany úřednice k používání deminutiv jako *listeček* a *okénko* (14.

lekce). Na druhou stranu však navzdory dějišti v Praze nejsou prezentovány varianty obecné češtiny, které by se nabízely.

Domácí podoby jmen a přechylování ženských příjmení jsou uváděny téměř ve všech učebnicích s výjimkou *Džicujó čekogo njumon* (1995). Nejrozsáhlejší výklad k tomuto jevu nabízí učebnice *Čekogo no kihon* (2012) na dvou stranách, v němž mimo jiné uvádí, že jména jako Josef a Marie jsou častá mezi staršími ročníky.

V učebnici *Ekusupuresu čekogo* (1997) se ve výchozím textu znázorňujícím konverzaci v bance mezi úřednicí a zákazníkem vyskytují zdrobnělé výrazy *lístček* a *okénko*, avšak nenásleduje žádný bližší výklad použití těchto forem.

V učebnici *Čekogo hjógen tokoton toréningu* (2013) jsou do cvičení jako procvičovací věty nepravidelně zařazovány frazémy, avšak ty slouží pouze ke procvičení nového gramatického jevu v dané lekci. Není zde patrná systematická práce s výkladem lingvoreálií.

Například ve cvičení na tvoření superlativních forem adjektiv (s. 137) má student vytvořit superlativ výrazu *dobrý* a doplnit jej do věty *Hlad je _____ kuchař.*, avšak k této větě není připojen jakýkoli lingvodidaktický výklad či komentář poukazující na to, že se jedná o frázem.

Podobně i v učebnici *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) se Keita ve výchozím textu ptá: „*Nevadí ti, když si zapálím?*“, ale nenásleduje nikde poučení o tom, že *zapálit si* je kolokviální výraz.

Takřka všechny učebnice, s výjimkou *Džicujó čekogo njumon* (1995), obsahují také fráze používané při psaní dopisů či oslovení publika.

Učíme se česky (1975) představuje celou řadu frází používaných v osobních korespondenci a prostřednictvím ilustrace také grafické uspořádání dopisu. Jedná se konkrétně o fráze *milá, děkuji (Vám) za dopis, omlouvám se, že píši až teď, Ty/Vy, těším se na tvůj dopis, srdečně Vás zdraví, Tvá Helena, Vaše Yuko.*

Ekusupuresu čekogo (1997) obsahuje ukázkou psaného projevu ve 19. lekci s názvem *Dopis*, v níž Kenta píše dopis kamarádovi Tomášovi z Česka, který pobývá v Japonsku na studijním pobytu. Obsahuje oslovující frázi (*Milý Tomáši!*) a frázi užívanou na konci dopisu (*Měj se moc hezky a napiš mi zase brzo. Srdečně Tě zdraví, Tvůj Kenta.*).

V učebnici *Čú/tóó no kotoba* (2001) se pozdravy, žádosti o svolení, představení se, děkování, omluvy, objednávání si v podniku a jednoduché otázkové věty, volání pomoci a

blahopřání objevují v nečíslované kapitole. Psaní dopisu je zmíněno též, a to v průvodcovském textu, kde autoři upozorňují na pravidla psaní adresy na obálku, včetně správného používání oslovení *vážený/á pan, paní* a případných akademických titulů.

Njú ekusupuresu čekogo (2019) uvádí v poslední, 20. lekci dopis, v jehož úvodu a závěru jsou prezentovány jednoduché zdvořilostní fráze: *Milá paní Beranová, Mějte se moc hezky, Pozdravujte ode mě manžela, Se srdečným pozdravem.*

V samotném závěru pak tato učebnice věnuje speciální podkapitolu věnovanou frázím, které se používají při oslovování publika, přání narozeninám či významnému dni. U frází, které obsahují verbum III. třídy a tedy i dublety v 1. osobě singuláru, autorka připomíná, že lze použít obě varianty v závislosti na hovorovosti či formálnosti situace:

- *Na zdraví, Na vaše zdraví, Na váš úspěch, Na naše seznámení, Na Aničku, Do dna, Připijeme si na zdraví Aničky*
- *Dámy a pánové, Vážení posluchači, Vážení hosté, Vážení přátelé, Milí přátelé*
- *Blahopřeji – vám k narozeninám, vám k svátku, vám k sňatku, vám k přijetí na univerzitu. Uvádí i variantu nahrazení Blahopřeji – Všechno nejlepší.*
- *Přeji – Vám všechno nejlepší, hodně štěstí, hodně zdraví. Šťastnou cestu. Hezký víkend.*
- *Veselé Vánoce a šťastný nový rok!*
- *Hodně štěstí, zdraví a úspěchů v práci v novém roce Vám přeje Erika.*
- *Aničko, přejeme ti všechno nejlepší k narozeninám.*

Ojedinelá je prezentace **pejorativních frází** v učebnici *Džicujó čekogo njumon* (1995). Tato prezentace neobsahuje jakýkoli didaktický komentář, jedná se pouze o seznam frází bez jakékoli poučky, která by upřesňovala typ situací a podmínky, v jakých je společensky přijatelné tyto výrazy použít.

Učebnice z mého pohledu dostatečně nerozlišuje mezi frázemi expresivními a pejorativními a i fráze čistě expresivní nazývá pejorativními. Příkladem je fráze *Mám dost* ve významu ztratit trpělivost s někým či něčím. Zde se nemusí nutně jednat o frázi pejorativní, což dokládá i fráze *To je absolutně fantastické.*

Obsahově nepřesné vyjádření představuje například fráze *To jsou krámy*, jíž se má podle překladu označovat například budova či stroj v silně opotřebovaném stavu, na hraně životnosti, což ne zcela odpovídá kolokacím slova *krám*. Slovník spisovné češtiny uvádí jako jeden z

významu „*stará bezcenná věc, harampádí*“, avšak zatímco japonský ekvivalent se používá i pro budovy, *krám* má při použití pro budovu význam *obchod, prodejna, stánky*.⁷⁷

---

⁷⁷ <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=kr%C3%A1m>

7 Celkové zhodnocení učebnic

Poslední kapitola této práce je věnována kompletaci poznatků z předchozích částí a kritickému zhodnocení **jednotlivých učebnic**.

U každé učebnice se nejprve zastavím u obsahu **předmluvy** jakožto důležité vstupní informace, v níž se odráží celkové lingvodidaktické pojetí učebního materiálu, a jejích charakteristik. Na základě nich případně zhodnotím, zda jsou stanovené zásady či **cíle** v souladu s výsledky mé analýzy, a okomentuji zjištěné nedostatky, problémy či specifické vlastnosti jednotlivých učebnic, které nebyly zmíněny v předchozích částech práce.

7.1 *Čekogo no njumon – Učíme se česky (1975)*

Jedná se o první komplexní učebnici češtiny vydanou v Japonsku, jejíž japonská část názvu v překladu znamená *Úvod do studia češtiny*. Autory jsou přední japonský bohemista Eiiči Čino a jeho manželka Zdeňka Čino, jež absolvovala na FF UK bohemistiku a rusistiku.

V úvodu předmluvy autoři uvádí několik prototypických českých reálií, se kterými se mohou běžní Japonci setkat například v televizi, novinách nebo beletristické či odborné literatuře – jsou jimi hudba Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany, pedagogika J. A. Komenského, náboženská reformace započatá Janem Husem, romány a dramata Karla Čapka či sportovní úspěchy Věry Čáslavské.

Předpokládaný adresát zde není explicitně specifikován, ale vzhledem k tehdy velmi omezeným možnostem vycestovat do Československa lze odvodit, že jsou jimi především zájemci o českou literaturu.

Čino hodnotí celkové povědomí Japonců o Čěších, potažmo Československu jako nedostatečné, útržkovité a současný stav je podle něj neuspokojivý. Právě nízké povědomí Japonců o české kultuře je podle něj jedním z důvodů, proč je obtížné pro potenciální zájemce o studium češtiny sehnat nějaký didaktický prostředek k učení, a tento nedostatek se on snaží kompenzovat napsáním této učebnice. Zdůrazňuje, že dosud neexistuje česko-japonský slovník, a tuto skutečnost se snažil právě při tvorbě této učebnice zohlednit, aby jako slovník mohla posloužit samotná učebnice a nebylo potřeba k učebnici shánět slovník zvlášť.

Učebnice zde tedy supluje funkci slovníku, ale také čítanky. Výběr textů v čítance odpovídá překladatelskému zaměření samotného Čína, jenž přeložil do japonštiny mimo jiné díla Karla Čapka či Jana Mukařovského, jejichž úryvky děl tato učebnice obsahuje.

Čino také závěrem deklaruje, že klade důraz na systematicčnost a strukturovanost zpracování učebnice, neboť věří, že systematické učení je klíčem k úspěšnému osvojení jazyka.

Toto tvrzení je značně zjednodušující, ale z hlediska motivační funkce předmluvy jej lze uznat jako validní, zvláště pokud struktura samotné učebnice i jejích lekcí skutečně vykazuje systematicčnost, promyšlenost a pečlivost zpracování.

Celková koncepce učebnice je poplatná době, kdy byl na japonském trhu nedostatek knižních zdrojů v češtině, velmi omezený kulturní i diplomatický kontakt mezi Československem a Japonskem a taktéž omezené možnosti cestování mezi těmito zeměmi. Důraz je zde tedy spíše než na praktické fráze užitečné při komunikaci kladen na překládání textů z japonštiny do češtiny a naopak. Tyto texty jsou žánrově bohaté, avšak část o české historii je poplatná marxistickému výkladu dějin. Pravopis je zde jako u jediné u analyzovaných učebnic řízen *Pravidly českého pravopisu* z roku 1974, což se projevuje například uváděním tvarů infinitivu ve formě *-ti* (*mysliti, tvořiti*), pravopisem některých přejatých slov jako *universitní* či *kurs* či psaním *vánoce* a *velikonoce* s počátečním malým písmenem.

7.2 Čekogo šokjú (1992)

Autorem této učebnice, jejíž název v překladu znamená *Úvod do studia češtiny*, je slavista Tacuo Išikawa.

V úvodu předmluvy se autor vyjadřuje o poloze Československa, které se nachází přímo ve středu Evropy. Tvrdí, že Češi jsou sice malý národ, avšak během své historie se dokázali mnohokrát zasadit o vybudování kultury na vysoké úrovni, která snesla srovnání s kulturami jiných tradičně kulturně vyspělých zemí v Evropě, a že i dnes si Česko zachovává svůj vysoký kulturní standard. Išikawa předpokládá, že ačkoli jméno Dvořák některým čtenářům nemusí

být známé, píseň *Tóki jama ni jó wa očite*⁷⁸ určitě všichni důvěrně znají, a přestože někteří čtenáři možná nikdy neslyšeli jméno Čapek, tak Čapkem vymyšlené slovo „robot“ slyšeli i používají v japonštině všichni. Dále autor zmiňuje značku Bohemia Glass, kterou mohou Japonci vidět v obchodních domech, nebo „stověžatou Prahu“, která si zachovala svůj středověký ráz a na jejíž krásu „*rozhodně nezapomene každý, kdo se do ní vydá*“. Svůj výčet známých českých reálií v Japonsku zakončuje tvrzením, že mezi těmi, kteří se zajímají o pedagogiku, historii, etnologii, lingvistiku, religionistiku či hudbu, je jistě řada těch, kteří se zajímají i o Česko.

V této učebnici je explicitně definován její **adresát** a **cíl**. Podle autora je tato učebnice určena naprostým začátečníkům a je strukturována tak, aby si s její pomocí postupně a systematicky osvojil základní „pilíře“ české gramatiky a postupně se dostal až na „střední úroveň“. Jakýkoli bližší popis toho, co je „pilíři české gramatiky“ a „střední úrovní“ myšleno, však autor neuvádí.

Išikawa podobně jako Čino ve své předmluvě motivačně zdůrazňuje strukturovanost učebnice, která je podle něj klíčem k úspěšnému osvojení látky. To má podporovat i pevně daný rozsah každé lekce, jenž činí přesně šest stran.

Išikawa v předmluvě také dává zevrubné instrukce k užívání učebnice a tipy, jak zefektivnit proces učení. Zmiňuje, že pro co nejsnadnější zapamatování deklinace či konjugace se snažil lekce strukturovat tak, aby se snadno zaměnitelné či nebezpečné jevy prezentovaly pokud možno společně, a předešlo se tak případné fosilizaci chyb v budoucnu. V doprovodných komentářích pak dává různé další tipy pro snadnější zapamatování.

S tímto tvrzením nelze zcela souhlasit. Jak bylo popsáno v části 4.1, v učebnici je naopak předimenzována parcelace deklinačních paradigmat substantiv a domnívám se, že přístup, jakým autor parcelaci provádí, jeví naopak znaky nesystematičnosti, kdy Išikawa jednou prezentuje několik rozdílných paradigmat společně jen podle stejné finální hlásky v nominativu, avšak u jiných paradigmat tento postup neuplatňuje.

---

⁷⁸ Japonsky 遠き山に陽は落ちて (*Slunce zapadá za dalekou horu*). Jedná se o píseň, která vznikla přidáním japonského textu k melodii nejznámější části larga Dvořákovy symfonie č. 9 „Z Nového světa“. Často se pouští v japonských školách jako znělka oznamující konec školního dne či na pracovišti konec pracovního dne.

Dále zde autor dává doporučení, jak efektivně procvičovat probranou látku. U výchozího textu v části A na první straně každé lekce doporučuje adresátovi nějakým předmětem zakrýt horní znění v češtině, soustředit se jen na japonský překlad dole a zkoušet si v hlavě odříkávat český originál, přičemž tento postup opakovat několikrát dokola. To je podle něj dobrá a efektivní metoda pro samostatné učení. A než se student pustí do části B dané lekce, měl by si předtím ještě jednou zopakovat část A.

Co se týče doporučovaného postupu pro fixaci látky, lze jen podotknout, že při podobně omezeném jazykovém vstupu, jaký učebnice *Čekogo šokjů* (1992) má, se tímto způsobem neučí student aktivně používat jazyk, nýbrž si pouze memorovat konkrétní formy daného jazyka. Vzhledem k tomu, že část A každé lekce navíc obsahuje pouze gramatické texty, nelze hovořit ani o memorování v komunikačním kontextu.

Autor dále konstatuje, že část B je strukturována tak, že pod českým textem nenásleduje hned japonský překlad textu, ale překlad nových slovíček. Toho by měl podle něj čtenář využít a nejprve zkusit text přeložit sám pomocí uvedené slovní zásoby.

Také poskytuje radu, že pokud se student naučí listovat dozadu na deklinační a konjugační tabulky, osvojí si tím danou látku efektivněji, a tento postup doporučuje praktikovat i poté, co student pokročí na „vyšší úroveň“. Deklinační a konjugační tabulky doporučuje Išikawa používat i pro fixaci toho, co už se student naučil, a nabádá, aby v případě nejistoty, jak daný tvar vytvořit, si studenti nelámali hlavu a rovnou se podívali do deklinačních a konjugačních tabulek, případně i do seznamu slovíček.

K těmto instrukcím a radám lze zopakovat jen to, co jsem psal již výše: tímto způsobem se student neučí aktivně ovládat jazyk, nýbrž si pouze memorovat konkrétní formy daného jazyka.

U této učebnice spatřuji jako problematickou zejména přílišnou zatíženost formální stránkou jazyka oproti jeho pragmatickému užití, což dokládá mimo jiné složitá parcelace deklinačních i konjugačních paradigmat. Také výběr samotných jmen hlavních postav vyskytujících se v příběhu reflektují jejich deklinační příslušnost k periferním vzorům: jména Masao a Julius, která představují deklinační paradigmata cizího původu, Petr (alternace r-ř) a Olga (alternace g-z). Přítomnost knižních výrazů je rovněž častá.

Na učebnici však oceňuji bohatou prezentaci českých reálií, především pak zakomponování českých pověstí do fixačních textů (pověst o Bruncvíkovi a stavba

staroměstského orloje), avšak jako jazyková učebnice je pro začátečníky především z morfoloického hlediska zcela předimenzovaná a je tak použitelná spíše jako mluvnice.

7.3 *Džicujó čekogo njúmon: hacuon, kaiwa-šú, tango-šú* (1995)

Celý název této učebnice v překladu do češtiny znamená ÚVOD DO STUDIA ČEŠTINY PRO PRAXI: VÝSLOVNOST, KONVERZACE, SLOVNÍ ZÁSoba. Jedná se o součást učebnicové řady, jejímž autorem je lingvista Mijuki Tobe. Tato řada, vydávaná v letech 1986 až 1998, zahrnuje učebnice s úvodem do celkem 83 jazyků, mezi nimiž najdeme jak ty světově rozšířené jako arabštinu či italštinu, tak i ty exotičtějšího původu, jako například ujgurštinu či kečuánštinu. Všechny tyto učebnice byly vydány u nakladatelství Tairjúša, ovšem po bankrotu tohoto nakladatelství v roce 1998 nevydal Tobe již žádnou učebnici ani jinou publikaci u jiných vydavatelských domů.

V úvodu učebnice autor přiznává, že přestože čtenářům předkládá učebnici češtiny, tak sám nikdy v Česku nebyl a nepřímou uvádí, že se ani češtinu nikdy systematicky neučil. Souběžně však dodává, že podle něj je možná lepší si nechat vysněnou Prahu jen ve svých představách, než se tam skutečně podívat a zjistit, že realita je od jeho naivních představ odlišná. Antonín Dvořák byl a je totiž jedním z jeho nejoblíbenějších skladatelů a vyznává se z lásky k jeho hudbě a studentským létům, kdy pravidelně navštěvoval v Tokiu hudební kavárnu, kde hrávali klasickou hudbu a mimo jiné i tu Dvořákovu, čímž si vytvořil k Česku jistou formu platonického vztahu. Učil se však rusky a tvrdí, že čeština je ruštině podobná, stejně jako je podobná srbochorvatštině. Spatřuje v češtině i jisté podobnosti s angličtinou a připodobňuje ji k „bratřancí češtiny“, neboť se taktéž jedná o jazyk z indoevropské jazykové rodiny. Na jakých rovinách podobnosti v uvedených jazycích spatřuje, však neupřesňuje.

Celá učebnice je proseta nejrůznějšími chybami či nepřesnostmi, což může zčásti odrážet nedůsledné provedení kontroly rodilým mluvčím a finální korektury, což dokazují i chyby v angličtině. Především je však zarážející skutečnost přiznaná v předmluvě, tedy že sám autor údajně nikdy nestudoval češtinu, a proto nemohl odhalit tyto chyby sám. Kvantita je u vokálu přítomna či nepřítomna téměř libovolně (lapsy typu *bydim s jeho přítelem* jsou v učebnici časté), u výrazů se pravidelně objevuje ů na nepatřičných místech (*úvěrová karta, účet*), nedochází někdy ani k rozlišení mezi substantivem a verbem, jak dokládá například japonský výraz *ame*

ga furu (pršet), u nějž jsou bez jakéhokoli komentáře uvedeny dva české ekvivalenty, a to *pršít* (sic!) a *pršet*. Kompletní výčet všech těchto lapsů by vydal na mnoho stran, proto v této práci uvádím jen výběr.

Zajímavým aspektem učebnice je kapitola o pejorativních výrazech a překlad *supermarketu* jako „velké samoobsluhy“. Autor tedy v rámci svého pojetí praktického užívání jazyka zřejmě předpokládá, že pejorativní výrazy jsou též užitečné, ale zcela v této kapitole absentuje doplňující výklad k **sociopragmatickému** způsobu užití daných výrazů.

V sekci *Pozdravy* jsou dále pozdravy *dobry den* a *ahoj* v sloupci rozlišeny pouze anglickým překladem *hello* a *hi*. V japonštině jsou v obou případech uváděny ekvivalenty v neformální mluvě, zatímco v češtině se jedná o pozdrav formálního rázu (*dobry den*) a neformálního rázu (*ahoj*).

V celém rozsahu učebnice je patrný vliv anglických zdrojů při tvorbě a absence kontroly rodilým mluvčím češtiny – viz například uváděná fráze *rád bych si najal auto*, která pravděpodobně vznikla z anglického *rent* či *hire*, výraz NAZNAČIT lokalizovaný jako podepsat (pod zřejmým vlivem anglického *sign*), OBCHODNÍ DŮM jako *oddělení* (přes anglické *department store*), novotvar *plášť do deště* namísto pláštěnky a zcela chybný zápis nejen výrazů českých, ale i anglických (za četné příklady uvádím *Polsco*, *žapalka*, *Pojd', me!* či *What's that in Gzeck?*). Některé uváděné ekvivalenty jsou pak na pohled naprostými nesmysly, jejichž motivace je zcela neprůhledná (např. výraz *talířek* přeložený jako SAUNA).

Hypotézu týkající se silného vlivu anglických zdrojů zdánlivě potvrzují i užití zdroje uvedené na konci učebnice, mezi nimiž si lze povšimnout mnohých anglickojazyčných zdrojů, z nichž některé navíc vůbec nesouvisí s učením češtiny, ale s učením ruštiny či (tehdejší) jugoslávštiny: například *Harrap's Czech Phrase Book*, *Hugo's Simplified System: Yugoslav Phrase*, *Brush Up Your Russian* či *A First Wordbook of Russian*.

Pozoruhodná je rovněž vysoká cena této učebnice – navzdory rozsahu pouhých 134 stran, explicitně přiznané neerudovanosti autora v české filologii a silně rozpačité kvalitě provedení je uvedena doporučená cena 9 000 jenů, což je dvoj- až trojnásobek ceny ostatních učebnic, které byly či budou v této práci představeny.

Navzdory předmluvě, anotaci a názvu se tak spíše než o učebnici jedná o obtížně popsatelnou kombinaci učebnice, konverzační příručky a slovníku se zcela nevyhovující, nesystematickou koncepcí a velmi nedůsledným provedením, což leccos vypovídá o přístupu autora a samotného nakladatelství k potenciálním uživatelům.

7.4 *Ekusupuresu čekogo (1997) a CD Ekusupuresu čekogo (2003)*

Autorkou těchto dvou učebnic je Ajako Jasukawa, která je absolventkou bohemistiky na Tokijské univerzitě cizích jazyků a tamtéž také vyučuje. Na univerzitě Karlově dle svých slov strávila dva roky na výměnném pobytu a působila rovněž v Asahi Culture Center a na japonském ministerstvu zahraničí. Tato autorka také do japonštiny přeložila *Dášeňku čili život štěněte* Karla Čapka nebo *Musíme si pomáhat* Petra Jarchovského spolu s Eiičim Činem a Hanae Čino.

Tyto dvě učebnice, ač každá byla vydaná v jiném období, jsou obsahově zcela identické. Novější vydání pouze u jednotlivých cvičení obsahuje číselný odkaz na příslušnou zvukovou stopu a je vtištěno na kvalitnějším, pevnějším papíru. U staršího vydání byly též vytvořeny audionahrávky, ale na magnetofonových kazetách, jež bylo třeba dokoupit zvlášť. Obě učebnice jsou součástí řady *Ekusupuresu (Expres)* nakladatelství Hakusuiša, které se zaměřuje na vydávání jazykových učebnic, příruček či slovníků.

V předmluvě autorka zmiňuje, že od sametové revoluce v roce 1989 jsou si Česko a Japonsko ještě bližší a v posledních letech navštívilo Prahu a ostatní česká města mnoho Japonců. Oceňuje množství krásných historických budov a považuje Česko za okouzující zemi, kde je možné ochutnat spoustu výborných jídel a alkoholických nápojů jako například pivo. České hudbě, umění a literatuře přisuzuje prvotřídní úroveň a soudí, že příjmení slavných českých osobností jako Dvořák, Mucha nebo Čapek uživatelé učebnice alespoň jednou v životě slyšeli.

Autorka učebnici považuje za „*úvod pro snadné a rychlé učení se základů češtiny*“, a proto se dle svých slov snažila omezit výklad gramatiky na nezbytné minimum. Jelikož je však čeština jazykem flektivního typu, jsou do učebnice zahrnuty veškeré důležité morfologické změny, používání verb a podobně. Dále autorka tvrdí, že se snažila učebnici koncipovat tak, aby byla zároveň přímo využitelná při praktické konverzaci. Jako příklad uvádí použití texty odehrávající se v české kavárně, při směňování peněz či při nakupování. Přála by si, aby tato učebnice pomohla adresátovi k vytvoření českých známostí a poznání české kultury.

S výše uvedenou charakteristikou lze na základě výsledků mého zkoumání v zásadě souhlasit. Každá lekce skutečně obsahuje text, který obsahuje praktické fráze použitelné v komunikačních situacích zmiňovaných autorkou, objem prezentované látky je v porovnání

s ostatními učebnicemi relativně nízký, stejně jako cvičení jsou relativně častá. Přítomnost didaktických ilustrací u každého výchozího textu hodnotím též kladně.

7.5 *Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri* (2001)

Autory této učebnice jsou slavista Tacuo Išikawa, autor již dříve vydané učebnice *Čekogo šokjú* (1992), a významný český japanolog Karel Fiala.

Učebnice obsahuje celkem 10 lekcí a její součástí je CD s nahrávkami, jejímiž autory jsou nezvykle hned tři mluvčí: Karel Fiala, Daniela Ryugo a Miwa Kawai.

Adresáty učebnice jsou dle Išikawy a Fialy ti, kteří „z nějakého důvodu“ projeví zájem o Česko. Její autoři se pak údajně snažili vytvořit učebnici tak, aby bylo možné se z ní za co nejkratší čas naučit základům češtiny.

Autoři v předmluvě upozorňují na přítomnost nejen česko-japonského, ale i japonsko-českého slovníčku, který jiné učebnice neobsahují, včetně přehledu 500 užitečných slovíček roztríděných dle konverzačních situací.

Učebnice tedy do sobě integruje i funkci kapesní konverzace a turistické příručky, což stvrzuje přítomnost průvodcovských textů vysvětlujících typické české reálie, zejména pak ty praktické, nízké.

Přestože je nezpochybnitelnou výhodou učebnice její orientace na praktické použití při turistické cestě do Česka, mnohé z uváděných průvodcovských textů dnes působí zastarale a jsou neplatné. Za didakticky ne zcela vhodnou považují i jejich silnou subjektivní zbarvenost, místy jednostrannost výkladu a až zkratkovitá, krátkozraká vyjádření.

Navzdory deklarovaným ambicím autorů adresáta za „*nejkratší čas naučit základům češtiny*“ hodnotím jako nevyhovující doporučení zastoupení kontrolních a fixačních cvičení. Tato oblast je silně poddimenzována, neboť celá učebnice obsahuje pouze čtyři strany souhrnného cvičení, a to až na konci učebnice.

Toto rozhodnutí odráží pravděpodobné rozhodnutí autorů orientovat koncipovat učebnici spíše jako konverzační příručku pro ty, kteří chtějí navštívit Česko turisticky, ale zároveň chtějí alespoň trochu hlouběji pochopit systém češtiny jako jazyka a chtějí se naučit více než jen několik užitečných frází z konverzační příručky. Přítomnost audionahrávek má pak u studenta zlepšit schopnost dekódovat mluvenou češtinu a prezentace gramatických jevů má rozšířit schopnosti vyjádřit více než namemorované fráze z výchozích textů.

7.6 *Čekogo no kihon: njumon kara čúkjú no iriguči made* (2012)

Autorkou učebnice, jejíž název lze do češtiny přeložit jako *Základy češtiny: od úplného začátku až po práh středně pokročilé úrovně*, je vedoucí katedry bohemistiky na Tokijské univerzitě zahraničních studií, slavistka Kumiko Kanazaši.

Ta v předmluvě uvádí, že didaktickým cílem učebnice je pomoci studentům osvojit si základy češtiny, konkrétněji pak poskytnout gramatický základ pro porozumění českým novinám, časopisům, beletrii, divadlům a filmům a pro vyjadřování vlastních myšlenek či názorů. Dodává též, že chce svou učebnicí přivést studenty na „pokraj střední úrovně“. Na tomto základě pak může každý student budovat svou slovní zásobu a další kompetence individuálně dle svých potřeb.

K jakému obsahu však formulací „pokraj střední úrovně“ Kanazaši odkazuje, není zřejmé, neboť žádný referenční popis nezmiňuje. Vzhledem k tomu, že učebnice obsahuje obsáhlou prezentaci deklinačních i konjugačních paradigmat, je autorkou zmiňovaný „gramatický základ“ jakožto systém pravidel k analyzování formy studentovi prezentován, avšak pro rozvinutí dovednosti vyjádřit vlastní myšlenky či názory souvislým způsobem zdaleka nestačí. Tím, že učebnice neobsahuje texty, nýbrž pouze gramatické texty v podobě omezeného množství jednoduchých vět a krátkých souvětí, na nichž nelze efektivně prezentovat systém české syntax, a také tím, že učebnice neobsahuje ani žádné popisy strategie vyjádření vlastních myšlenek či názorů, ani vzorové texty s těmito vyjádřeními, lze toto prohlášení autorky považovat za poněkud scestné.

V předmluvě autorka také objasňuje strategii používání učebnice. Učebnice má podle ní pomoci k osvojení základů češtiny, k čemuž je potřeba především dostatečná slovní zásoba a důkladné znalosti gramatiky, a proto je fokus této učebnice kladen právě na výklad gramatiky a slovíček. Kanazaši předesílá, že s touto učebnicí se student v krátké době a zábavným způsobem nenaučí česky, ba ani se z ní nenaučí praktické fráze pro cestování, zato se však naučí, jak „fungují české výrazy“ a čeština jako systém obecně.

V tomto ohledu může autorčina předmluva fungovat motivačně, byť na jednu stranu autorka zároveň přiznává, že cílem učebnice je spíše vhled do systému češtiny než výuka praktického použití jazyka. Jedná se také o jedinou učebnici, která explicitně deklaruje, že jejím obsahem není prezentace praktických frází pro cestování. Vzhledem k výsledkům výzkumu lze

s tímto tvrzením souhlasit, což dokládá i zastoupení celé řady knižních výrazů či periferních jevů: v učebnici je například uvedeno deklinační paradigma zájmena *jenž*, případně archaické tvary substantiv *dni* a *týdni* (s. 143), částice *nač* (s. 54) a vokativní forma *stryče!* (s. 112).

Kanazaši také ze všech autorů dává ve své učebnici největší prostor výkladu pravidel správné české výslovnosti. Věnuje mu celých osm lekcí, přičemž do každé zařazuje dva typy cvičení: „*vyslovujte*“/„*opakujte*“ a „*přeložte z češtiny do japonštiny*“ (nebo naopak). Pozitivně hodnotím způsob, jakým v nich autorka graficky znázorňuje rozdíl v měkkosti a tvrdosti konsonantů u *di/dy*, *ti/ty*, *ni/ny*. Přesto tento rozdíl japonština ve svém fonetickém systému nezachycuje, autorka si pro rozlišení měkkosti a tvrdosti pomohla dvěma japonskými slabičnými abecedami: *hiraganou* a *katakanou*, které používá jako přibližný výslovnostní ekvivalent, a volbou příslušného způsobu přepisu dává studentovi signál, jak má výraz správně vyslovit.

Učebnice je podle mého soudu tedy vhodná spíše jako mluvnice, respektive příručka, která může být vhodná pro ty studenty, kteří navštěvují komunikačně zaměřený kurz v Česku a vyžadují zevrubný výklad gramatických jevů v japonštině.

7.7 Čekogo *hjógen tokoton toréningu* (2013)

Autorkou této učebnice je tlumočnice a vyučující češtiny Minori Takahaši (*1981), absolventka bakalářského programu bohemistiky na Tokijské univerzitě cizích jazyků a navazujícího magisterského programu lingvistiky na téže univerzitě. Na přebalu knihy autorka uvádí, že působí jako lektorka češtiny na japonském ministerstvu zahraničí či v jazykové škole Dila.

Již na obálce knihy je deklarován důraz na systematické představení gramatiky. Autorka v něm přirovnává cizí jazyk k širému moři a gramatiku k plaveckému stylu, který když se naučíme, tak jsme neomezení ve svých možnostech.

V předmluvě uvádí, že s využitím výrazů z každodenní komunikace má učebnice za cíl naučit studenta základy české gramatiky. Tvrdí, že slyšela od mnoha studentů, že do studia češtiny se těžko proniká. Ona souhlasí s tím, že rozhodně trvá nějakou dobu, než si člověk na odlišnou strukturu jazyka a způsob studia zvykne, a zdůrazňuje nutnost se zpočátku obrnit trpělivostí. Čtenáře se snaží motivovat tvrzením, že ona v této učebnici podává novou

gramatiku systematicky, postupně, po malých dávkách a srozumitelně, takže není důvod k obavám.

S tímto tvrzením lze do jisté míry souhlasit, neboť učebnice skutečně vykazuje pevně danou strukturu, které se drží, a specifickým aspektem je zde dvoustránkový formát lekcí, který jako jeden z mála zasazuje kontrolní cvičení přímo do lekce. Velké množství lekcí (64) souvisí s vysokým stupněm parcelace gramatiky, která může relativně snižovat obtížnost a snadnou orientaci v prezentaci látky.

Za vlastnost naopak ztěžující orientaci v učebnici považují způsob řazení obsahu. Jednotlivé lekce v něm nejsou uváděny podle gramatického jevu, jenž je v ní probírán, nýbrž podle příkladové věty s daným jevem v *japonském* znění. Pokud tedy uživatel chce vyhledat příslušný jev podle českého znění nebo podle jeho formálního názvu, nemá k tomu efektivní prostředek.

Jedná se o učebnici, která jako jediná u cvičení indikuje jejich subjektivní obtížnost. Osoba v kruhu označuje snadnou úroveň, plavající osoba pak středně těžkou úroveň a plavající osoba s odstříkující vodou pak těžkou úroveň.

Vzhledem k tomu, že autorka jak na obálce učebnice, tak v předmluvě zdůrazňuje důležitost gramatiky, je pochopitelným krokem zařazení gramatických textů namísto textů. Tento přístup však není oproti jiným japonským učebnicím nikterak ojedinělý.

7.8 *Njú ekusupuresu čekogo (2019)*

Autorkou této učebnice je Ajako Jasukawa, autorka již představených učebnic *Ekusupuresu čekogo (1997)* a *CD Ekusupuresu čekogo (2003)*. Návaznost na tyto učebnice je patrná již z názvu.⁷⁹ Jako jediná z analyzovaných učebnic je v době psaní této práce dostupná také v elektronické verzi a má online audionahrávky, které jsou dostupné po přihlášení na stránky nakladatelství.

Předmluva je velmi obsáhlá a je v ní patrná motivační funkce.

---

⁷⁹ Výraz *njú* (ニ ヌ ー) znamená v japonštině „nový“.

Autorka se v ní vyjadřuje k tomu, jak moc se Česko proměnilo od roku 1989 a sametové revoluce. Tvrdí, že zvláště Praha se kvalitou života od měst západní Evropy už nijak neliší a uvádí data výzkumu zkoumajícího míru pocíťovaného štěstí z roku 2019, podle nějž se Česko dokonce dostalo před Japonsko, a to na 20. pozici. V porovnání se sousedním Německem je tam levněji, pro Japonce se tedy stala místem pro snadný život. I mimo Prahu se prý žije idylickým životem.

Rovněž komentuje to, že se v Japonsku v poslední době zvýšil počet lidí zájímajících se o Česko. V televizi se objevuje více programů, kde se zmiňují o Česku, objeví se sběratelé nejrůznějších drobností z Česka, fanoušků českého animovaného filmu a českých obrázkových knih také postupně přibývá. Ona sama přiznává, že jí ulice Prahy připadají nádherné, a tvrdí, že kdo Prahu jednou navštíví, bude ji chtít navštívit zase znovu. Kromě Prahy je v Česku i spousta jiných krásných měst. V posledních letech se dle slov autorky zvýšil počet Čechů schopných se dorozumět anglicky, ale když se s nimi Japonci pokusí mluvit česky, budou mít Češi mnohem větší radost.

Autorka je v předmluvě toho názoru, že čeština je „*rozhodně nesmírně těžký jazyk*“. Soudí však, že pro Japonce má čeština snadnou výslovnost, a pokud pochopí systém deklinace substantiv, nebude pro ně problémem pochopit i systém konjugace verb. Zmiňuje také snadnou pochopitelnost a podobnost vokalického systému češtiny a japonštiny a to, že čeština používá k zápisu latinku. Dalším důvodem je to, že lze češtinu číst podobně jako japonštinu transkribovanou do latinky.

Výše uvedené tvrzení o podobné pokládám za užitečné a důležité, neboť ve vlastní výuce češtiny se mi často stává, že studenti vyslovují výrazy způsobem, který připomíná dekódování anglického textu (např. *pole* jako [poule]).

Za výrazný prvek češtiny jakožto jazykového systému považuje Jasukawa hlásku *ř* a také deklinaci substantiv a adjektiv spolu s vokativem. Naopak systém konjugace verb je prý podobný jiným jazykům, ten se tolik neliší. Jakým však, to nezmiňuje.

Autorka je přesvědčena, že pokud se studenti dostanou alespoň do 11. lekce, tak se naučí česky mluvit do určité míry, a když zvládnou postoupit ve studiu až do poslední lekce, tak si osvojí základní gramatiku a nebudou mít problémy se čtením českých textů. Učebnice obsahuje nejrůznější komunikační situace a výrazy, které se v nich často používají, a Jasukawa si přeje, aby je čtenáři využili při konverzaci s Čechy.

Tvrzení o bezproblémovosti čtení českých textů pokládám za zavádějící, neboť učebnice se zaměřuje na výklad pravidel a učebnicí poskytovaný jazykový input není dostatečně velký na to, aby čtení českých textů obecně učinilo bezproblémovým.

V učebnici je přítomno také krátké představení historie Česka a Československa a toho, jaká je Česko země a jaké reálie jsou pro Česko typické. Těmi nejpopulárnějšími v Japonsku jsou především české pivo a sklo, hlavní město Praha a klasická hudba Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany, což potvrzuje zjištění této práce z šesté kapitoly o prezentaci reálií.

Jasukawa poukazuje rovněž na to, že nejpopulárnějším pivním stylem v Japonsku je takzvaný *pirusuná*, tedy pivo plzeňského typu, které pochází z českého města Plzně a už svým názvem na dané město odkazuje, a v této souvislosti upozorňuje na pivo Pilsner Urquell, jež se dováží i do Japonska. V souvislosti s českým pivovarnictvím a jeho světovým renomé se zmiňuje též o právních sporech mezi americkým pivovarnickým gigantem Anheuser-Busch InBev a Budějovickým Budvarem o značku *Budweiser*.

Z oblasti umění vyzdvihuje tradici českého loutkového a animovaného filmu – mezi nimi konkrétně *Krtka* Zdeňka Milera a díla Jana Švankmajera. Ze známých českých hudebních skladatelů uvádí Leoše Janáčka, ze spisovatelů pak Karla Čapka (zmiňuje, že z jeho hry R.U.R. pochází slovo „robot“), Milana Kunderu a Jaroslava Haška, jejichž četná díla vyšla i v japonském překladu. Z výtvarného umění pak zmiňuje představitele secese Alfonse Muchu, ale upozorňuje na rozdíl ve výslovnosti, na kterou jsou Japonci zvyklí – přenosem z frankofonního prostředí se v Japonsku ustálilo čtení Muchova příjmení jako *Mjuša*.

V úvodu rovněž psaném japonsky prezentuje Jasukawa reálie, specifika češtiny a její historii, zmiňuje se o demografii Česka a drobných českých diasporách ve světě (Amerika, jiné státy Evropy) a příslušnosti češtiny ke slovanským jazykům. Stručně též popisuje rozdíl mezi spisovnou češtinou a obecnou češtinou a konstatuje, že ona se v zásadě bude v této učebnici řídit spisovnou. Konstatuje, že mezi těmito dvěma „*zase takový velký rozdíl není*“, takže i když se studenti naučí jen tu spisovnou, bude té obecné relativně bez větších problémů rozumět.

Pokud se chtějí studenti učit česky v rámci skupinové výuky, doporučuje v Japonsku navštěvovat kurzy Českého centra Tokio a tokijského Asahi Culture Center, v Česku pak upozorňuje na pravidelné konání letních škol – na Karlově univerzitě, Masarykově univerzitě, Západočeské univerzitě v Plzni či v Českých Budějovicích. Případné zájemce však upozorňuje

na fakt, že výklad gramatiky probíhá v angličtině. Zda toto tvrzení aplikuje na všechny zmiňované instituce nebo jen na některé, však není jasné.

Závěr

V úvodu své práci jsem si za obecný cíl této práce vytyčil provést analýzu dostupných učebnic češtiny jako cizího jazyka vytvořených v Japonsku pro japonské mluvčí jak z hlediska jejich obsahu, tak i formy, a srovnat zjištěné výsledky.

Jedním ze způsobů, jak na tyto výsledky nahlížet, je srovnání z hlediska diachronního, tedy jako na souvislý vývoj.

Ten lze znázornit jako polopřímku, jejíž počáteční bod tvoří učebnice *Učíme se česky* (1975), a zatím posledním bodem je *Njú ekusupuresu čekogo* (2019). Za tu dobu je možné zpozorovat celou řadu změn na několika rovinách.

Jednou z nich jsou změny v rovině společensko-politické, které zahrnují především pád komunistického režimu v Československu, proces demokratizace a liberalizace trhu a vznik samostatné České republiky. U učebnic *Učíme se česky* (1975), *Čekogo šokjú* (1992) a *Čú/tóó no kotoba* (2001) se tak objevují reálie a informace, které jsou z dnešní perspektivy již neplatné, neaktuální. Z jazykového hlediska lze pak například zmínit reformu pravidel českého pravopisu, což se projevuje u prvních dvou učebnic *Učíme se česky* (1975) a *Čekogo šokjú* (1992). U těchto dvou učebnic se vyskytuje starší infinitivní tvar *-ti*.

Další změnou je vývoj technologií. Zatímco u nejstarších učebnic jako *Učíme se česky* (1975) či *Čekogo no šokjú* (1992) nebyla součástí balení ani nahrávka na magnetofonových páskách a musela být pořizována samostatně, u nejnovější *Njú ekusupuresu čekogo* (2019) je možné se zaregistrovat na stránkách nakladatelství a stáhnout aplikaci pomocí QR kódu, díky níž není vůbec potřeba přehrávat audio na přiloženém CD, a samotnou učebnici je možné si obstarat také v elektronické formě.

Změnil se též samotný koncept učebnice jako takového prostředku. U již zmiňovaných dvou nejstarších učebnic je součástí i čítanka, která v době sedmdesátých až počátku devadesátých let mohla suplovat obtížnou dostupnost zdrojů v češtině, respektive jakýkoli kontakt s Českem. Následující učebnice již tuto část neobsahují.

Tyto dvě nejstarší učebnice mají také mnohem vyšší míru koncentrace gramatiky než ostatní učebnice. Nejobsáhlejší penzum učiva obsahuje a zároveň nejstrukturovanější učebnicí je *Čekogo šokjú* (1992), navzdory svému názvu ČEŠTINA PRO ZAČÁTEČNÍKY. Na malém prostoru učebnice je tak vysoce koncentrován výkladu gramatiky, s čímž souvisí i velmi specifické pojetí toho, co je v kontextu japonských učebnic bráno jako *úvod* do studia češtiny.

Velký důraz na systematicčnost a strukturovanost výkladu představuje souvislý trend, jenž je patrný u většiny zkoumaných učebnic a který se postupem času nemění. Výjimku v této tendenci představuje *Džicujó čekogo njúmon* (1995), která jeví celou řadu projevů nesystematického a nedbalého zpracování. Důraz na pevnou, v úvodu přesně vymezenou strukturu je však podle mého soudu často na škodu, neboť neposkytuje autorům v učebnici prostor pro důkladnější prezentaci a výklad reálií, bohatší obrazový materiál a didaktické ilustrace, případně větší variaci procvičovacích aktivit.

Japonské učebnice bez výjimky prosty rozvíjení jakékoli z komunikačních dovedností a jsou strukturovány na principech gramaticko-překládové metody s hojným využíváním zdrojového jazyka, v tomto případě japonštiny. Hlavním těžištěm učebnic je procvičování čtení textů či příkladových vět – respektive důraz na dekodování jejich formy – rozšiřování slovní zásoby a výklad gramatiky.

Tím, že učebnice implicitně nepředpokládají při studiu interakci s komunikačním partnerem, neobsahují žádné aktivity na stimulaci kompetence mluvení a psaní. Poslech s porozuměním rovněž, až na zcela marginální projevy, není stimulován.

Pokud jde o roli a míru zastoupení výchozího jazyka, v tomto případě japonštiny, je její pozice v učebnicích téměř bez výjimky dominantní – veškerý výklad je vyveden v japonštině a autoři se tak snaží maximálně zohledňovat specifické komunikační potřeby mluvčího. Drobnou výjimku ve výše popisovaném přístupu představuje pouze učebnice *Džicujó čekogo njúmon* (1995), která pro ilustraci využívá jako zprostředkující jazyk angličtinu a v trojjazyčném slovníku je angličtina dokonce tím klíčovým jazykem, podle nějž jsou hesla řazena.

Pokud jde o rozsah a způsoby prezentace gramatiky, tak u učebnic vydaných v Japonsku je rovněž patrný rozdílný přístup ke způsobu prezentace deklinačních paradigmat substantiv. Převažujícím způsobem prezentace je ta horizontální, tedy po jednotlivých vzorech, nikoli po jednotlivých pádech. U verb pak převažuje postupná prezentace tříd. V obou případech je přítomna vysoká míra parcelace výkladu.

Oproti učebnicím pro studium češtiny jako druhého či cizího jazyka vydaným v Česku, jako jsou například *Česky krok za krokem*, *Čeština pro cizince* či *Čeština expres*, může být překvapivé to, jak časně je v japonských učebnicích zařazen výklad deklinace numeralií, stejně tak i imperativu a kondicionálu oproti porovnávaným českým učebnicím, stejně tak i samotná přítomnost prezentace transgresivu, jenž v českých učebnicích uvedených výše není

vůbec obsažen. Tento závěr objasňuje některé mé zkušenosti z praxe, kdy studenti sice nepřicházejí do kurzu se schopností vést jednoduchou konverzaci v obchodě či restauraci, zato však umějí popsat způsob tvoření imperativu a poměrně efektivně jej z infinitivních forem tvořit.

Z hlediska funkce je třeba mít v úvaze zásadní fakt, že se jedná o učebnice určené pro samostudium, čímž se zásadně liší od již zmiňovaných učebnic jako *Česky krok za krokem*, *Čeština pro cizince* či *Čeština Express*, které se tváří jako univerzální učebnice určené pro kohokoli, kdo studuje v Česku. V japonském diskursu totiž neexistuje učebnice češtiny postavená na principech komunikační výuky, takže ze své podstaty nepředpokládají užití ve skupinových kurzech či jiných formách komunikace, kde by šlo procvičit aktivní komunikační kompetence. Tato skutečnost vychází jednak z japonské tradice výuky cizích jazyků, kde je důraz kladen na receptivní komunikační dovednosti než na dovednosti produktivní, ale také z minoritního postavení češtiny v porovnání s angličtinou, čínštinou, korejštinou či němčinou, kde se nepředpokládá užití ve skupinovém, konverzačním kurzu.

Výše popisovaná skutečnost se projevuje i v tom, že všechny zmiňované české učebnice předpokládají přítomnost studenta v Česku a postavy vystupující v textech jsou jak Češi, tak cizinci z různých zemí, zatímco v případě textů v japonských učebnicích je patrná zaměřenost pouze na japonské a české postavy. V těchto textech se projevuje ještě další rozdíl z hlediska výstavby. Zatímco v popisovaných učebnicích vydaných v Česku se v textech dialogického charakteru objevuje interakce mezi rodilými mluvčími češtiny a cizinci nejen na úrovni kulturní výměny, v textech japonských učebnic je patrná snaha dosáhnout jistého vzdělávacího a výchovného cíle – druhá strana je poučována o zvycích kultury toho druhého, což odpovídá realitě v japonských učebnicích cizího jazyka obecně.

Z hlediska četnosti prezentovaných českých reálií je patrná zaměřenost především na literaturu (Karel Čapek), vážnou hudbu (Bedřich Smetana, Antonín Dvořák), Prahu a její památky a české způsoby prožívání Vánoc a Velikonoc.

Přestože zájem o studium češtiny v Japonsku konstantně roste, nelze podle mého soudu očekávat, aby vznikla na trhu prodávaná učebnice orientovaná na skupinové kurzy a postavená na principech komunikační výuky. Jednak to souvisí s minoritním postavením češtiny v Japonsku, ale také s tradiční koncepcí japonské výuky cizích jazyků, kdy jsou spíše

stimulovány pasivní řečové dovednosti oproti těm aktivní a používání japonštiny jako zprostředkujícího jazyka v učebnicích angličtiny je stále dominantní.

Lze tedy alespoň doufat, že bude v rámci běžně prodávaných učebnic pro samouky časem vytvořena učebnice, která bude na rozdíl od těch dosavadních více stimulovat dovednost poslechu s porozuměním a více využívat didaktických ilustrací. Vzhledem k technologickému vývoji se nabízí i propojení s elektronickým obsahem, tedy kromě audionahrávek i videí či online cvičeními, které mohou propojit vizuální stimuly.

Na tento výzkum by se dalo ještě navázat důkladnou analýzou lingvodidaktické prezentace ostatních slovních druhů, případně vybraných mluvnických kategorií verb, například aspektu. Jinou možností by bylo například zkoumání osy spisovnost-hovorovost a jejich dublet, tedy nakolik se u verb III. třídy vzoru *kupovat* uvádí dublety 1. osoby singuláru (-uju, -uji) a 3. osoby plurálu (-ujou, -ují), případně u 3. osoby plurálu verb IV. třídy vzoru *sázet* (-ejí, -í), jak se tato proporce projevuje u demonstrativ (*tenhle/tento, tahle/tato, tohle/toto*) a podobně.

Takovýto výzkum by však přesahoval standardní rozsah magisterské diplomové práce, která měla za cíl být spíše průřezovou sondou nejen v oblasti prezentace morfologie češtiny, ale celé řady výše popisovaných aspektů.

Výsledky mého výzkumu mě motivovaly především k tomu, abych se o vytvoření alespoň jednoho z výše popsáných typů učebnice pokusil. V budoucnu bych tedy na základě předchozích zjištění chtěl vytvořit menší učebnici určenou pro skupinovou výuku v Českém centru Tokio i pro mé individuální kurzy, která by byla více založená na zásadách komunikačního přístupu k výuce jazyků, avšak zároveň dostatečně reflektovala skutečnost, že se jedná o výuku cizího, nikoli druhého jazyka. Druhou možností je vytvoření běžně prodávané učebnice pro samouky, v níž by byl větší prostor pro cvičení včetně více jejich typů, včetně řádné stimulace poslechu s porozuměním a jejich elektronické formy.

Seznam literatury

Knižní zdroje – japonské učebnice

- ČINO, Eiiči a Zdeňka ČINO. *Čekogo no njumon – Učíme se česky* [ÚVOD DO STUDIA ČEŠTINY – UČÍME SE ČESKY]. Tokio: Hakusuiša, 1975. ISBN 4-560-00772-1.
千野栄一、千野ズデンカ（1975）『チェコ語の入門 Učíme se česky』白水社
- ČINO, Eiiči. *Ekusupuresu čekogo* [ČEŠTINA EXPRES]. Tokio: Hakusuiša, 1986. ISBN 4-560-00772-1.
千野栄一（1986）『エクスプレスチェコ語』白水社
- IŠIKAWA, Tacuo a Karel FIALA. *Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri* [UČME SE STŘEDO-/VÝCHODOEVROPSKÉ JAZYKY: ČEŠTINA – VČETNĚ CD]. Tokio: Asahi šuppanša, 2001. ISBN 978-4255000893.
石川達夫、Karel Fiala（2001）『中・東欧のことばをはじめましょう チェコ語 CD入り』朝日出版社
- IŠIKAWA, Tacuo. *Čekogo šokjú* [ČEŠTINA PRO ZAČÁTEČNÍKY]. Tokio: Daigaku šorin, 1992. ISBN 978-4475017992.
石川達夫（1992）『チェコ語初級』大学書林
- JASUKAWA, Ajako. *CD ekusupuresu: čekogo* [ČEŠTINA EXPRES + CD]. Tokio: Hakusuiša, 2003. ISBN 978-4560005842.
保川亜矢子（2003）『CD エクスプレス チェコ語』白水社
- JASUKAWA, Ajako. *Ekusupuresu čekogo* [ČEŠTINA EXPRES]. Tokio: Hakusuiša, 1997. ISBN 978-4560005323.
保川亜矢子（1997）『エクスプレスチェコ語』白水社
- JASUKAWA, Ajako. *Njú ekusupuresu: čekogo* [ČEŠTINA – NOVÝ EXPRES]. Tokio: Hakusuiša, 2007. ISBN 978-4560067864.
保川亜矢子（2007）『ニューエクスプレス チェコ語』白水社
- KANAZAŠI, Kumiko. *Čekogo no kihon: njumon kara čúkjú no iriguči made* [ZÁKLADY ČEŠTINY: OD ÚPLNÉHO ZAČÁTKU AŽ PO PRÁH STŘEDNĚ POKROČILÉ ÚROVNĚ]. Tokio: Sanšúša, 2012. ISBN 978-4384056945.

金指久美子 (2012) 『チェコ語の基本 入門から中級の入り口まで』三修社

- TAKAHAŠI, Minori. *Čekogo hjógen tokoton toréningu* [DŮKLADNÝ TRÉNINK ČESKÝCH VÝRAZŮ]. Tokio: Hakusuiša, 2013. ISBN 978-4-560-08626-1.

高橋みのり (2013) 『チェコ語表現とことんトレーニング』白水社

- TOBE, Mijuki. *Džicujó čekogo njúmon: hacuon, kaiwa-šú, tango-šú* [ÚVOD DO STUDIA ČEŠTINY PRO PRAXI: VÝSLOVNOST, KONVERZACE, SLOVNÍ ZÁSOBA]. Tokio: Tairjúša, 1995. ISBN 4-8121-0143-3.

戸部実之 (1995) 『実用チェコ語入門 - 発音・会話集・単語集 -』泰流社

Knižní zdroje – české učebnice

- ADAMOVIČOVÁ, Ana a Darina IVANOVOVÁ. *Basic Czech I*. Praha: Univerzita Karlova, 2019. 3. vyd. ISBN 978-80-246-2334-4.
- BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie, Dagmar ŠTĚPÁNKOVÁ a Kateřina VODIČKOVÁ. *Čeština pro cizince: úroveň A1 a A2*. Brno: Edika, 2017. ISBN 978-80-266-1187-5.
- HOLÁ, Lída. *Česky krok za krokem 1 (Czech Step by Step)*. Praha: Akropolis, 2017. Akropolis. ISBN 978-80-7470-132-0.
- HOLÁ, Lída. *Čeština expres 1: [úroveň] A1/1 [anglická verze]*. Praha: Akropolis, 2010. ISBN 978-80-87310-13-7.

Ostatní knižní zdroje

- BAREŠOVÁ, Ivona a Monika DYTRTOVÁ. *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4017-0.
- BAREŠOVÁ, Ivona (ed.). *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2645-7.
- ČINO, Eiiči. *Puraha no furuhon'ja* [ANTIKVARIÁTY V PRAZE]. Tokio: Taišúkan šoten, 1987. ISBN 978-4469210965.

千野栄一 (1987) 『プラハの古本屋』大修館書店

- ČINO, Eiiči. *Bíru to furuhon no Puraha* [PRAHA, MĚSTO PIVA A ANTIKVIARIÁTŮ]. Tokio: Hakusuiša, 1997. ISBN 978-4560073407.
千野栄一 (1997) 『ビールと古本のプラハ』 白水社
- HASIL, Jiří. Lingvoreálie. In: *Přednášky z XLV. běhu Letní školy slovanských studií*. Praha: Desk Top Publishing UK FF, 2020, s. 53–63.
- HRDLIČKA, Milan. *Cizí jazyk čeština*. Praha: ISV – Institut sociálních věcí, 2002. ISBN 80-85866-98-6.
- HRDLIČKA, Milan. *Gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka – k prezentaci gramatiky českého jazyka v učebnicích češtiny pro cizince*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1527-1.
- CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků. Úvod do vědního oboru*. Praha: Academia, 2. vyd., 2013. ISBN 978-80-200-2274-5.
- CHODĚRA, Radomír. *Moderní výuka cizích jazyků*. Praha: APRA, 1993.
- IKEDA, Nacumi. *Tabi no jubisaši kaiwa-čo, 36: Čeko* [KAPESNÍ SEZNAM CESTOVNÍCH FRÁZÍ, NA KTERÉ STAČÍ UKÁZAT: ČESKO]. Tokio: Džóhó sentá šuppankjoku, 2002. ISBN 978-4795821439.8
池田なつ実 (2002) 『旅の指さし会話帳 36 チェコ』 情報センター出版局
- IŠIKAWA, Tacuo. *Čekogo čúkjú* [ČEŠTINA PRO STŘEDNĚ POKROČILÉ]. Tokio: Daigaku šorin, 1996. ISBN 978-4475018234.
石川達夫 (1996) 『チェコ語中級』 大学書林
- JANOUŠKOVÁ, Eva. Vztah úrovně didaktické vybavenosti a míry obtížnosti textu současných učebnic. In: *Pedagogická orientace*. 2009, roč. 19. č. 1. s. 56–72.
- JASUKAWA, Ajako. *Mazu wa kore dake čekogo* [JEN TY NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ČESKÉ FRÁZE – PRO ZAČÁTEK]. Tokio: Kokusaigogakuša, 2014. ISBN 978-4877317140.
保川亜矢子 (2014) 『まずはこれだけチェコ語』 国際語学社
- JELÍNEK, Stanislav. K funkční charakteristice učebnic cizích jazyků. In: *Cizí jazyky: časopis pro teorii a praxi vyučování cizím jazykům*. 1994/1995, roč. 38, č. 3, s. 83-88. ISSN 1210-0811.
- JELÍNEK, Stanislav. Vývojové proměny učebnic cizích jazyků. In: *Cizí jazyky: časopis pro teorii a praxi vyučování cizím jazykům*. 2018/2019, roč. 62, č. 2, s. 3–8. ISSN 1210-0811.

- JEŘÁBKOVÁ, Petra. Koncepce a kritéria výběru učebnice cizího jazyka. In: *Cizí jazyky: časopis pro teorii a praxi vyučování cizím jazykům*. 2016/2017, roč. 60, č. 5, s. 3–8. ISSN 1210-0811.
- KANAZAŠI, Kumiko. *Čekogo no šikumi* [JAK FUNGUJE ČEŠTINA]. Tokio: Hakusuiša, 2014. ISBN 978-4560086575.
金指久美子 (2014) 『チェコ語のしくみ』白水社
- KANAZAŠI, Kumiko. *Čůkjů čekogo bunpó* [ČESKÁ GRAMATIKA PRO STŘEDNĚ POKROČILÉ]. Tokio: Hakusuiša, 2010. ISBN 978-4560085486.
金指久美子 (2010) 『中級チェコ語文法』白水社
- KNECHT, Petr a Tomáš JANÍK. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, 196 s. Pedagogický výzkum v teorii a praxi, sv. 11. ISBN 978-80-7315-174-4.
- KRASHEN, D. Stephen. *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Prentice Hall, 1988. ISBN 978-0137981908.
- MAŇÁK, Josef a Petr KNECHT (ed.). *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007. Pedagogický výzkum v teorii a praxi.
- MAŇÁK, Josef a Dušan KLAPKO (ed.). *Učebnice pod lupou*. Brno: Paido, 2006. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 80-7315-124-3.
- MAŇÁK, Josef. Funkce učebnice v moderní škole. In P. Knecht – T. Janík a kol. (eds.): *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 19–26.
- NICHOLLS, Jason. Methods in School Textbook Research. In: *History Education Research Journal*. 2003, roč. 3, č. 2, s. 11–26. ISSN 1472-9474.
- PODRÁPSKÁ, Kamila. Poznámky k signální gramatice in *Cizí jazyky*. 2003/2004, roč. 47, č. 4, s. 128–130.
- PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-49-4.
- PURM, Radko. K teorii učebnice cizího jazyka. In: *Cizí jazyky: časopis pro teorii a praxi vyučování cizím jazykům*. 1996/1997, roč. 40, č. 7/8, s. 111–112. ISSN 1210-0811.
- SÝKORA, Miloslav. *Učebnice: její úloha v práci učitele a ve studijní činnosti žáků a studentů*. Praha: EM-Effect, 1996. ISBN 80-900566-1-X.
- UR, Penny. *A Course in Language Teaching: Practice and theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. ISBN 978-0-521-44994-6.

- VALKOVÁ, Jarmila. *Komunikační přístup a učebnice češtiny pro nerodilé mluvčí*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-7308-524-7.

Internetové zdroje

- ABE, Ken'iči. *Česká literatura v japonském překladu*. [online]. CzechLit, 2017. [cit. 09.06.2019]. Dostupné z: <<https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-v-japonskem-prekladu/>>.
- HOLÝ, Petr. *Čekogura čekogo kóza* [KURZ ČEŠTINY CHEKOGURA]. Chekogura. [online]. [cit. 06.09.2019]. Dostupné z: <<http://chekogura.com/kurzcestiny.html>>.

Holý, Petr 『チェコ蔵チェコ語講座』
- IŠIKAWA, Tacuo. *ČJaJČ slovník*. [online]. [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <<https://czechdicjp.jimdofree.com/>>.
- IŠIKAWA, Tacuo. *Čekogo-nihongo džiten* [ČESKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK]. [online]. Seibunša. [cit. 02.12.2020]. Dostupné z: <<http://www.seibunsha.net/books/ISBN978-4-86520-045-4.htm>>

石川達夫 『チェコ語日本語辞典』 成文社
- IŠIKAWA, Tacuo. *Gjóseki ičiran* [PŘEHLED AKADEMICKÝCH ÚSPĚCHŮ]. [online]. [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <<https://tishi.jimdofree.com/%E6%A5%AD%E7%B8%BE%E4%B8%80%E8%A6%A7/>>.

石川達夫 「業績一覧」
- KADŽIHARA, Hacue. *Čekogo kjóšicu* [KURZ ČEŠTINY]. Můj pokoj. [online]. [cit. 06.09.2019]. Dostupné z: <<https://mujpokoj.jimdofree.com/チェコ語教室>>.

梶原初映 『チェコ語教室』
- KADŽIHARA, Hacue. *Kjóto čekogo kjóšicu* [KURZ ČEŠTINY V KJÓTU]. [online]. [cit. 06.09.2019]. Dostupné z: <<https://ahojahoj.exblog.jp/>>.

梶原初映 『京都チェコ語教室』
- KADŽIHARA, Hacue. *Čekogo kjóšicu at Kúdó* [KURZ ČEŠTINY V KÚDÓ]. Picnika. [online]. [cit. 06.09.2019]. Dostupné z: <<http://picnika.net/info/2019/01/chekogo1902/>>.

梶原初映 『チェコ語教室 at 空洞』

- LEŠKA, Oldřich. Čeština v Japonsku. *Slovo a slovesnost* [online]. 1977, **38**(1), 79 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <<http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2434>>
- NEUSTUPNÝ, Jiří Václav. Eiiči Čino (1932–2002). *Slovo a slovesnost* [online]. 2002, **63**(4), 319–320 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=4093>
- *Fiala Karel*. Obec překladatelů. [online]. [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <<http://databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/F/FialaKarel.htm>>
- *Podzimní kurzy českého jazyka v Českém centru Tokio*. České centrum Tokio. [online]. [cit. 10.11.2019]. Dostupné z: <<http://tokyo.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/jazykove-kurzy-102019/>>.
- *Přehled spřátelených asociací ČR–Japonsko*. Velvyslanectví České republiky v Tokiu. [online]. [cit. 03.02.2020]. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/tokyo/cz/vzajemne_vztahy/spratelene_asociace/index.html>.
- *Raz, dva, tři. Časopis pro studenty češtiny/Tókjó gaikokugo daigaku čekogo senkó gakusei cúšín*. Tókjó gaikokugo daigaku. [online]. [cit. 02.02.2020]. Dostupné z: <<https://www.facebook.com/razdvatri.tufs/>>.
『東京外国語大学チェコ語専攻学生通信』東京外国語大学
- *Vysoké školy uznávající certifikovanou zkoušku z češtiny pro cizince (CCE)*. Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. [online]. [cit. 26.12.2020]. Dostupné z: <http://ujop.cuni.cz/upload/stories/vtc/CCE/CCE_VS_uznavajici.pdf>.
- *Zdenka Švarcová*. [online]. Obec překladatelů. [cit. 25.11.2020]. Dostupné z: <<http://databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/S/SvarcovaZdenka.htm>>
- *Zimní kurzy českého jazyka 2021*. České centrum Tokio. [online]. [cit. 15.12.2020]. Dostupné z: <<https://tokyo.czechcentres.cz/program/zimni-kurzy-ceskeho-jazyka-2021>>.

Seznam obrázků

Obrázek 1: <i>Rady starého psa Švejka</i>	32
Obrázek 2: Upozornění na důležitý bod výkladu.	32
Obrázek 3: Ikony používané v učebnici <i>Čekogo hjógen tokoton toréningu</i> (2013).	32
Obrázek 4: Výchozí text 2. lekce učebnice <i>Njú ekusupuresu čekogo</i> (2019).	43

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počty lekcí u jednotlivých učebnic	36
Tabulka 2: Způsob lingvodidaktické prezentace deklinačních paradigmat substantiv	51
Tabulka 3: Způsob lingvodidaktické prezentace verbálních tříd	55
Tabulka 4: Způsob lingvodidaktické prezentace numeralí	58
Tabulka 5: Způsob lingvodidaktické prezentace imperativu a kondicionálu.....	61

Přílohy: obsah učebnic

Čekogo no njumon – Učíme se česky (1975)

1. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● představení se ● konjugace verb <i>mluviti</i> a <i>uměti</i> ● osobní zájmena ● tykání a vykání ● ano a ne ● tvoření negativních forem verb ● výraz „že ano?“
2. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verba <i>být</i> ● názvy národností (a jejich přechylování) ● konjugace verb <i>věděti</i> a <i>jísti</i>
3. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb <i>nésti</i> a <i>jíti</i> ● poučení o deklinaci substantiv a rozdílných pádech za předložkami ● deklinace vzoru <i>doktor</i>
4. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb <i>znáti</i> a <i>míti</i> ● deklinace vzoru <i>hrad</i> (uvádí i varianty <i>lesa</i>, <i>jazyku</i>) ● fráze „děkuji vám pěkně, prosím“
5. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● rod substantiv ● poučení o adjektivech ● deklinace substantiv na -o a -í (neutra)
Souhrn lekcí 1–5	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb <i>nésti</i>, <i>mluviti</i>, <i>znáti</i> ● deklinace <i>doktor</i>, <i>hrad</i>, <i>město</i>, <i>nádraží</i> (tyto vzory jsou i očíslovány: 1, 5, 11, 14)
6. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace vzoru <i>žena</i> ● deklinace osobních zájmen a reflexiva <i>se/sebe</i> ● <i>se</i> jako prepozice ● konjugace verba <i>moci</i>

7. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace vzoru <i>předseda</i> ● deklinace adjektiv tvrdého vzoru ● konjugace verb zakončených v infinitivu na -ovati ● časové výrazy spojené se 4. pádem
8. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● posesivní zájmena a jejich deklinace ● demonstrativa <i>ten</i> a <i>tento</i> ● spojení „to je...“ a „to jsou...“ ● deklinace substantiv cizího původu ● vyjádření zdvořilosti pomocí honorifik (<i>pan</i>, <i>paní</i>, <i>slečna</i>, <i>soudruh</i>, <i>soudružka</i>)
9. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace demonstrativ <i>ten</i>, <i>ta</i>, <i>to</i> ● alternace kvantity vokálů (<i>můj</i> – <i>moje</i>) ● užívání adjektiva <i>rád</i>
10. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● minulý čas ● deklinace vzoru <i>píseň</i>
Souhrn lekcí 6–10	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb vzoru nésti, zvyknouti, studovati, mluvit, znáti ● deklinace vzoru <i>předseda</i>, <i>žena</i>, <i>píseň</i>
11. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu tvrdých adjektiv a deklinace singuláru i plurálu měkkých adjektiv ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>hrad</i>, <i>město</i>, <i>žena</i>
12. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace vzoru <i>kost</i>, <i>nůše</i> a <i>práce</i> ● zájmena pro 3. osobu a jejich deklinace ● použití verba <i>míti</i> ve významu „dostat úkol“ (<i>mám napsat článek</i>) ● použití instrumentálu ve významu dočasného nabytí nějakého statutu
13. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● slovesný vid ● deadjektivní substantiva ● deklinace maskulin měkkých vzorů (<i>muž</i> a <i>stroj</i>)
14. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● imperativ ● imperativ a vid

	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verba <i>chtíti</i> ● výrazy <i>sedm a dost</i> ● domácká podoba jmen (Jan – Honza, Josef – Pepa atd.)
15. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace posesivních zájmen ● relativum <i> který </i> ● deklinace neuter vzoru <i> moře a letiště </i> ● nepravidelná forma plurálu u substantiva <i> dítě </i>
Souhrn lekcí 11–15	<ul style="list-style-type: none"> ● přehled 14 vzorů substantiv včetně procentuálního zastoupení užití v češtině
16. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● dodatek o vidu a vyjadřování času v češtině ● budoucí čas u nedokonavých verb ● neminulý čas u dokonavých verb ● nepravidelná deklinace substantiv <i> den a týden </i>
17. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● posesivní adjektiva a jejich deklinace ● vyjádření posesivity v češtině ● distribuce pádů u verb ● genitivní formy zájmen <i> co, něco </i>
18. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● komparativ adjektiv ● výraz <i> než </i> ● plurál substantiv vzoru <i> nádraží </i> ● vyjádření místa: <i> v + </i> forma lokálu, <i> na + </i> forma lokálu
19. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● superlativ adjektiv ● deklinace základních číslovek ● ordinalia, druhové číslovky ● spojení číslovek a substantiv (a různé pády)
20. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● kondicionál ● adjektiva typu <i> šťasten, ochoten </i> ● deklinace plurálu vzoru <i> doktor </i>
Souhrn lekcí 16–20	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb typu <i> prositi </i>

	<ul style="list-style-type: none"> ● koncovky adjektiv vyjadřující příslušnost či vlastnictví (-ský, ovský, -í...)
21. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● různé koncovky plurálu maskulin animalíí a zvláštnosti v jejich deklinaci ● deklinace vzorů <i>zástupce</i> a <i>přítel</i>
22. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace neurčitého zájmena <i>všechen</i> ● tázací zájmena <i>kdo</i>, <i>co</i> a jejich deklinace ● bezpředložkové užití instrumentálu
23. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● způsoby tvoření adverbíí ● hlásková alternace u adjektiv plurálu maskulin animalíí (<i>hezký – hezcí</i>, <i>japonský – japonští</i> atd.) ● deklinace plurálu vzoru <i>píseň</i> ● spojka <i>až</i>
24. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● komparativ a superlativ adverbíí ● deklinace vzoru <i>kuře</i> ● pluralia tantum v češtině ● alternace vokálů v češtině
25. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tvary plurálu demonstrativa <i>ten</i> ● pasivní participium u adjektiv ● mluvnická shoda v češtině ● význam zkratky <i>Kčs</i>
Souhrn lekcí 21–25	<ul style="list-style-type: none"> ● přehled probraných typů substantiv a zájmen
26. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● iterativa v češtině (<i>jíti – choditi</i> atd.) ● tvoření budoucího času u iterativ ● sufixy vyjadřující zdobnělost ● způsoby vyjádření času ve spojení s genitivem
27. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● vidové dvojice a typické afixy pro vyjádření dokonavosti či nedokonavosti ● superlativní vidové dvojice (<i>mluviti – říci</i> aj.) ● nesklonná substantiva (<i>taxi</i> aj.)

28. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● repetitivnost u verb ● prostředky k vyjádření iterativity (-ova-, -ě- na -a-) ● prostředky k vyjádření častého provádění (-va-) ● obecné poučení o prepozicích v češtině
29. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● relativum <i>jenž</i> ● vyjádření pasiva v češtině ● deverbizovaná substantiva (-í, -ní, -tí) ● substantiva typu Čechy a Krkonoše ● čtení výrazů pro roky
30. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● indikativ, imperativ a kondicionál pasivních konstrukcí ● výrazy <i>rok, léto</i> a jejich deklinace ● verba s kondicionálem a tvary participia (<i>byl bych prosil</i>) ● přechodníky a deverbizovaná adjektiva (<i>přijíždějící, prožité</i>)
Souhrn lekcí 26–30	<ul style="list-style-type: none"> ● probrané slovesné tvary (na příkladu verba <i>prositi</i>) určité a neurčité

Čekogo šokjů (1992)

nultá lekce		<ul style="list-style-type: none"> ● základní a řadové číslovky ● názvy čísel (jednička, dvojka...) ● druhové číslovky
1. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● personalia ● konjugace verb V. třídy (<i>dělat, mít</i>) ● negativ verb ● tvoření otázek ● reflexivum <i>se</i> ● třídy verb
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● fráze s verbem <i>mít</i> ● fráze s verbem <i>mít</i> + infinitiv („<i>co dělat?</i>“)
2. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verba <i>být</i>

		<ul style="list-style-type: none"> ● názvy jazyků (<i>čeština</i>) versus adjektivum (<i>český</i>) versus adverbium (<i>česky</i>) ● konjugace verb IV.A třídy (<i>mluvit</i>) ● konjugace nepravidelných verb <i>vědět</i> a <i>jíst</i> ● funkční užití konjunkce <i>že</i>
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● dotazovací výrazy <i>že ano/ne?</i> ● konjugace verb IV.B třídy (<i>myslet, umět</i>) ● funkční rozdíl mezi <i>myslet</i> a <i>myslit</i>, <i>muset</i> a <i>musit</i> a jejich spojení s infinitivem (<i>muset dělat</i>)
3. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb I.A třídy (<i>číst, nést</i>) ● konjugace verb III.A třídy (<i>žít, zout</i>) ● verba s reflexivem <i>si</i> ● konjugace verb III.B třídy (<i>děkovat</i>) ● funkční rozdíl mezi verby <i>znát</i> a <i>vědět</i>
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● přechylování substantiv (-ka, -kyně, -ice) ● funkční rozdíl mezi <i>učit se</i> a <i>studovat</i>
4. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● rody a pády substantiv ● koncovky u adjektiv (tvrдых i měkkých) ● poučení o prepozicích a pádech ● deklinace singuláru neuter vzoru <i>náměstí</i>
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● verbum <i>líbit se</i> ● adjektiva od jmen zeměpisných (-ský aj.) ● spojení <i>rád</i> + verbum, spojení „<i>nejen ..., ale i...</i>“
5. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace singuláru maskulin zakončených na tvrdý konsonant (vzory <i>hrad, les, profesor, pes</i>) ● konjugace nepravidelného verba <i>chtít</i> ● alternace kvantity vokálu (<i>chléb</i> → <i>chleba</i> aj.) ● oslovení (<i>pan, slečna, pani</i>)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace singuláru maskulin zakončených na -k, -g, -ch, -h (vzory <i>rok, Čapek</i> a <i>člověk</i>) + zakončených na -r (vzory <i>kočár</i> a <i>mistr</i>)

6. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace singuláru feminin zakončených na -a (vzory <i>Anna, Praha, sestra, škola</i>) ● konjugace verb I.B třídy (vzory <i>brát a psát</i>) ● deklinace singuláru feminin adjektiv (vzor <i>krásná</i>) ● přechylování ženských příjmení (-ová, -ý → -á, -í se nemění)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● poučení, že v případě nevyjádřeného subjektu se za subjekt považuje 3. osoba singuláru predikátu (<i>To není možné.</i>) ● konjugace verb II.A třídy (vzor <i>zvyknout si</i>)
7. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb I.A' třídy (vzory <i>péct, moct</i>) ● deklinace singuláru neuter na -o (vzory <i>město, Československo, divadlo, jaro</i>) ● vokalizace prepozic ● prepozice „v + lokál“, „na + lokál“, „do + genitiv“, „na + akuzativ“
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● spojení tak..., že... ● funkční rozdíl mezi <i>umět</i> a <i>moct</i> ● tykání a vykání
8. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● minulý čas verb ● deklinace adjektiv: maskulina a neutra (<i>nový, nové, moderní</i>), zpodstatnělá adjektiva (<i>známý, známá, nájemné, vedoucí</i>) ● pozice reflexiv <i>se</i> a <i>si</i> ve větě s minulým časem
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● mít rád
9. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace singuláru posesivních pronomin ● deklinace singuláru substantiv zakončených na -e/ě (vzory <i>průvodce, letiště, kuře, práce</i>)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● pozdravy, neskloňná substantiva (příklad: <i>AMU</i>)
10. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● personalia pro 3. osobu (singulár i plurál) ● deklinace všech personalií a reflexiva <i>sebe</i> ● poučení o českém slovosledu
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb II.C třídy (vzory <i>začít, vzít, přijmout</i>)
11. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace maskulin singuláru na měkký konsonant (vzory <i>stroj, muž, otec</i>)

		<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace feminin singuláru na konsonant (vzory <i>píseň, radost</i>) ● obecné poučení o substantivech zakončených na konsonant (všechny rody)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● otázky na čas: jak dlouho, jak často, kdy
12. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● vid u verb a jakými způsoby se vidové dvojice standardně rozlišují ● tvoření budoucího času ● spojení „<i>být</i> + instrumentál“ ● deklinace singuláru maskulin na -a (vzor <i>houslista</i>)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● budoucí čas verb pohybu ● slovosled u vět s verby v budoucím čase
13. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb třídy I.C (vzor <i>otevřít</i>) a třídy V⁺ (vzory <i>chápat, česat</i>) ● frekventativa (<i>jít – chodit, nést – nosit</i> atd.) a vidové dvojice u verb pohybu (<i>přijít – přicházet, přijet – přijíždět</i>)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● jak vyjádřit v češtině účel nebo cíl pohybu (infinitivem – „<i>byl jsem v Praze navštívit sestru</i>“ – nebo prepozicí a příslušným pádem: „<i>na + akuzativ</i>“, „<i>pro + akuzativ</i>“, „<i>za + instrumentál</i>“)
14. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● imperativ verb – obecné poučení ● deklinace demonstrativa <i>ten</i>
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● imperativ u verb pohybu ● poučení o pronominu <i>to</i> v roli subjektu – tehdy může být predikát jak v singuláru, tak plurálu (<i>To jsou peníze</i> × <i>To je Anna.</i>)
15. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● nominativ plurálu substantiv ● akuzativ plurálu substantiv ● nominativ a akuzativ plurálu adjektiv
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● různé užití reflexiva <i>se</i> u verb
16. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● poučení o funkci dativu ● pluralia tantum ● deklinace plurálu feminin na -a (vzory <i>kniha, dívka, slza, houba</i>) ● deklinace plurálu adjektiv (<i>krásný, moderní</i>)

		<ul style="list-style-type: none"> ● vyjádření množství pomocí genitivu (<i>mnoho, hodně, málo, dost, plno</i>)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● instrumentál pro vyjádření místa pohybu (<i>procházka Prahou, dívá se skrz okno</i>) ● záporná pronomina (<i>nic, nikdo, nikdy, nikde, žádný</i>)
17. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv maskulin plurálu, jejichž kořen končí na tvrdý konsonant (vzory <i>hrad, profesor, houslista, balíček, Čech, sluha</i>) ● totéž pro měkký konsonant (vzory <i>stroj, učitel, průvodce</i>) ● nominativ základních numeralí
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● poučení o tom, že pokud je označované substantivum jasné, použije se jen numerale (<i>Jsou tam dva orloje. → Jsou tam dva.</i>) ● užití jak a kdy ve vedlejších větách (orloj ukazuje, jak slunce postupuje po nebi) ● použití „kdykoli..., vždy“ (kdykoli přijede do Kjóta, vždy navštíví Kinkakudži)
18. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● potenciál ● kondicionál (minulý čas + tvary <i>by</i>) ● plurál neuter, jejichž kořen končí na tvrdý konsonant (vzory <i>město, středisko, děvče</i>)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● tvoření ordinalí ● věty s tvary potenciálu a <i>aby/jako</i> (Nepamatuji si, že bys o tom mluvil ... nechtěl, aby jiné město mělo)
19. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu neuter, jejichž kořen končí na měkký konsonant (vzory <i>moře, hřiště, náměstí</i>) ● totéž pro feminina, jejichž kořen končí na měkký konsonant (vzory <i>růže, ulice, tvář, zed'</i>) ● věty bez subjektu
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● slovosled u frází „<i>to + být</i>“ ● instrumentál užívaný pro vyjádření směru ● deklinace slov cizího původu ● vyjádření času s použitím „<i>za + genitiv</i>“

20. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu personalií (<i>my, vy, oni, ony, ona</i>) ● kondicionál používaný pro zjemnění sdělení či prosby (a ve spojení s negativními tvary) ● deklinace posesivních zájmen v plurálu
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● vyjádření času dativem a instrumentálem (<i>začátkem, koncem</i>) ● odpovídání na otázky v negativu ● zdobněliny v češtině
21. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● posesivní adjektiva a jejich deklinace ● deklinace demonstrativa <i>ten</i> pro plurál ● způsoby vyjadřování posesivity v češtině
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● imperativ bez využití tvarů imperativu verb – nepřímý rozkaz (<i>at', necht', mlčet!</i>)
22. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● tázací výrazy a jejich deklinace ● spojovací výrazy (<i>který a jenž, kdo, co...</i>) ● komparativ adjektiv
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● výrazy „tolik...“ a „kolik...“ ● nepravidelná deklinace u výrazů <i>přítel a nepřítel</i>
23. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace základních numeralií (<i>jeden – dva, tři, čtyři – pět a více</i>) ● způsoby spojení se substantivy a různé pády ● názvy numeralií (<i>dvojka</i>) a druhové číslovky ● tvary predikátu u několikanásobného subjektu (<i>na koncert šel Karel a Anna</i>) ● superlativ adjektiv ● pravidla užití komparativu a superlativu
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● nepravidelná deklinace a plurál substantiva <i>rok</i> ● složeniny s numeraliemi (<i>dvouletý, dvoustý, dvoupětisící</i>)
24. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● neurčitá pronomina ● deklinace pronomina <i>všechn</i> ● pravidelné tvoření adverbíí ze adjektiv ● komparativ a superlativ adverbíí

	B	<ul style="list-style-type: none"> ● spojení „co + genitiv“ (Co je nového?) ● spojení „<i>co možná nejlépe</i>“ (či jiný superlativ)
25. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● kratší tvary adjektiv (<i>zdravý – zdrav</i>) ● přičestí -n-/-t- (<i>zapomenut</i>) ● vyjádření pasiva, pasivní konstrukce
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● vyjádření příslušnosti k rodině či nějakému svazku (<i>manželé Dvořákovi, bratři Čapkové</i>) ● tvoření adjektiv z minulých participií (<i>minout → minul → minulý</i>)
26. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deverbativní substantiva (<i>učení, napsání</i>) ● tvoření adjektiv z činných participií (<i>nést → nesou → nesoucí, pracující – to může být i jako substantivum</i>) ● negativ u adjektiv (<i>bezpečný – nebezpečný</i>) ● deklinace substantiv na -us či -um, sufixy -na a -iště vyjadřující místo
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● adjektiva a sufixy vyjadřující účel (<i>psát – psal – psací stroj, prát – pral – prací prostředek</i>)
27. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● konstrukce využívající pasivní participium (<i>mám uvařeno, oběd mám uvařen</i>) ● iterativa nedokonavých verb (<i>říkat – říkávat, vidět – vídat</i>) ● nepravidelná deklinace plurálu u <i>dítě</i> a <i>lidé</i> ● verba vyjadřující cíl akce či pohybu na různé strany (<i>poplatit, sházet – vždy jsou dokonavá</i>) ● sufix -telný vyjadřující možnost (<i>přijatelný, snesitelný</i>)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● poučení o verbech IV.B třídy (<i>spát, bát se, stát</i>) a jejich konjugaci ● modální verba
28. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● konstrukce „<i>být/mít + tázací výraz + infinitiv</i>“ (<i>nemám kdy tam jít</i>) ● konjunkce <i>zda(li)</i> a <i>jestli</i> ve vedlejších větách ● přípustkové výrazy (<i>i když, ač</i>) ● numeralia a vyjádření opakování (<i>jedenkrát, za prvé, po prvé</i>) ● výrazy používané s modálními verby a kondicionálem (<i>třeba, potřeba, nutno, nutné, možno, možné → Je třeba mu to říct</i>)

		<ul style="list-style-type: none"> ● vyjádření času (čtvrthodiny, půlhodiny, za šest minut půl třetí aj.)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● přívlastek neshodný v genitivu (<i>člověk dobrého srdce</i>) ● substantiva na -ost a jejich pravidelné tvoření, totéž pro -(s)tví a -(c)tví
29. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace nepravidelných substantiv (<i>týden, den, loket, semeno</i>) ● vyjádření času (včera, zítra → včerejšek, zítřek) ● vyjádření času pomocí „v + akuzativ“ a „v + lokál“ ● verba vyjadřující smyslové vnímání (vidět/uvidět, slyšet/uslyšet, cítit/ucítit, spatřit)
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● vyjádření času – data (<i>den + měsíc, 6. března</i>) ● prézens užívaný ve smyslu budoucnosti (<i>odlétáš</i>) ● produktivní sufix -ce a analogie s anglickým -tion ● výrazy „co se týče + genitiv“ a „co do + genitiv“
30. lekce	A	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace a užití výrazů <i>týž/tentýž</i> ● vyjádření času: čtení názvů roků (šedesátý osmý rok, devatenáct set šedesát osm) ● deklinace nepravidelných substantiv – neutra na -ma (<i>téma</i>) ● vyjádření pro čísla pater a poschodí
	B	<ul style="list-style-type: none"> ● poučení o tom, že v korespondenci se <i>Ty</i> a <i>Vy</i> píše s velkým písmenem ● vyjádření času: genitiv (téhož dne, druhého dne, toho roku) ● vyjádření času: „o + lokál“ (o vánocích, o druhé hodině, o půlnoci)
část s doplňující gramatikou		<ul style="list-style-type: none"> ● přechodníky ● deklinace výrazu <i>sám</i> ● částečné negace věty (Ten příklad je dobrý a ne těžký) ● několikanásobný podmět a vztah k přísudku ● deklinace výrazu <i>mnoho</i> ● nesklonné výrazy půl, trochu, hodně, moc, dost ● vyjádření času: „po + akuzativ“ (<i>po staletí</i>) ● vyjádření času: „před + instrumentál“, „po + lokál“ ● přehled vzorů substantiv (s. 220)

	<ul style="list-style-type: none"> ● změny v kořeni při skloňování některých substantiv (<i>čest</i> → <i>cti</i>, <i>stařec</i> → <i>starce</i>, <i>peníze</i> → <i>peněz</i>...) ● nepravidelná deklinace plurálu u maskulin na -us a neuter na -um ● nepravidelná deklinace u substantiv typu <i>idea</i> ● nepravidelná deklinace u substantiv označujících části těla (<i>oči</i>, <i>uši</i>...) ● nepravidelná deklinace – „to ostatní“ (<i>paní</i>, <i>rodič</i>, <i>kůň</i>) ● výrazy užívané pro vyjádření místa (která slova jsou pohybová a která nepohybová) ● zkratky v češtině ● prefix sebe- (<i>sebemenší chyba</i>, <i>seberychleji běžet</i>) ● negativ ve spojení s genitivem (<i>o tom není sporu</i>) ● přičestí činné minulé (<i>přinést</i> – <i>přinessí</i>, <i>udělat</i> – <i>udělavši</i>) ● tvoření participií ● zájmena <i>jehož</i>, <i>jejíž</i>, <i>jejichž</i>
--	--

Ekusupuresu čekogo (1997) a CD Ekusupuresu čekogo (2003)

1. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● personalia ● konjugace přítomného času verba <i>být</i> ● záporná forma verb ● otázky zjišťovací a odpovědi na ně ● gramatický rod ● česká jména a příjmení
2. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● rod substantiv ● deklinace demonstrativ ● deklinace adjektiv ● tázací věty s interogativním zájmenem ● adjektiva – obecné poučení ● český slovosled

3. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prézens verb mluvit a rozumět ● fráze <i>mluvit</i> + adverbium ● vokativ ● Co je to?
4. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv ● deklinace substantiv vzoru <i>žena</i> ● prézens verb <i>dát</i> a <i>mít</i> ● způsob užití adjektiva <i>rád</i> ● reflexivní verba (1)
5. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace demonstrativa <i>ten</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>pán, pan</i> a <i>předseda</i> ● způsob užití genitivu ● prézens nepravidelných verb <i>vědět</i> a <i>jíst</i> ● funkční rozdíl mezi verby <i>vědět</i> a <i>znát</i>
6. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● personalia 1. a 2. osoby ● deklinace reflexivních pronomen ● reflexivní verba (2) ● deklinace substantiv vzoru <i>město</i> ● alternující -e- při deklinaci ● způsob užití <i>líbit se</i>
7. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prézens verb <i>číst</i> a <i>jít</i> ● plurál substantiv ● deklinace substantiv vzoru <i>hrad</i> a <i>nádraží</i> ● dativ vyjadřující prospěch či trpění ● verba <i>jít</i> a <i>jet</i> ● výrazy <i>kde</i> a <i>kam</i> + prepozice vyjadřující směr
8. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● nominativ posesiv ● prézens verba <i>pracovat</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>kost</i> a <i>píseň</i> ● plurál substantiv vzoru <i>žena</i> a <i>město</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ● prepozice vyjadřující místo
9. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace tvrdých adjektiv typu <i>nový</i> ● deklinace měkkých adjektiv typu <i>cizí</i> ● použití a konjugace modálních verb <i>chtít, moci/moct</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>stroj</i> ● spojení adjektiv s výrazy typu <i>co, něco</i> ● jednou, dvakrát
10. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prézens verba <i>usnout</i> ● přičestí minulé u verb ● minulý čas verb ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>muž a pán</i> ● věty bez subjektu
11. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● budoucí čas verb ● budoucí čas imperfektivních verb ● budoucí čas verb <i>jít, jet</i> ● použití modálního verba <i>mít</i> + infinitiv ● způsoby vyjádření času
12. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● slovesný vid ● vidové dvojice verb ● plurál demonstrativa <i>ten</i> ● reflexivum <i>se</i>
13. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● 3. osoba personalíí ● deklinace posesiv ● relativum <i>který</i> ● deadjektivní substantiva
14. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● imperativ ● deklinace feminin vzoru <i>růže</i> ● použití instrumentálu ● pluralia tantum
15. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● komparativ adjektiv

	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace numeralí ● spojení numeralí a substantiv
16. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● komparativ a superlativ adjektiv ● možnosti vyjádření porovnání ve větě ● použití výrazu <i>mnoho</i> ● deklinace neurčitého zájmena <i>všechn</i> ● deklinace neuter vzoru <i>moře</i>
17. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● interogativní zájmena ● deklinace <i>kdo, co</i> ● interogativní adverbia ● způsoby vyjádření dnů a měsíců ● způsoby vyjádření dnů v týdnu
18. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● posesivní zájmena ● číslování pater v češtině
19. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● kondicionál ● slovosled (2) ● použití výrazu <i>kdyby</i> ● použití výrazu <i>aby</i> ● produktivní způsob tvoření adverbíí ● komparativ a superlativ adverbíí ● fráze <i>co</i> + superlativ
20. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● finitní a infinitní verba ● časová vyjádření s tvary instrumentálu ● časová vyjádření s tvary akuzativu ● způsoby vyjádření ročního období ● záporný imperativ
doplňující výklad	<ul style="list-style-type: none"> ● přičestí trpné ● pasivum ● zkrácené varianty koncovek adjektiv ● hláskové alternace v češtině

Čú/tóó no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri (2001)

1. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● verbum <i>být</i> ● konjugace verb typu <i>vítat</i> (V), <i>děkovat</i> (III B) a <i>vidět</i> (IV) ● deklinace singuláru substantiv vzoru <i>slečna/Praha</i>
2. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● přechylování v češtině ● koncovky tvrdých adjektiv ● demonstrativa ● funkce pádů ● deklinace singuláru substantiv vzoru <i>hrad/jazyk</i>
3. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● budoucí čas verba <i>být</i> ● imperativní formy ● deklinace singuláru tvrdých a měkkých adjektiv ● deklinace singuláru substantiv vzoru <i>symfonie a Antonín</i>
4. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● minulý čas ● deklinace substantiv vzoru <i>město a Rudolfinum</i> ● prepozice <i>v, do, na</i> ● posesivní adjektiva vzoru <i>Dvořákův</i>
5. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● komparativ a superlativ adjektiv a adverbii ● plurál substantiv vzoru <i>kniha</i> ● vyjádření kvantity s genitivem ● deklinace substantiv vzoru <i>spisovatel</i> ● plurál substantiv vzoru <i>student a dělník</i>
6. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace pronomina <i>sebe</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>guláš</i> ● konjugace verb vzoru <i>nést</i> (I) ● přičestí minulé (<i>péct – pečený</i>) ● deklinace substantiv vzoru <i>náměstí, moře a kuře</i> ● konjugace verb vzoru <i>pít</i>
7. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● kondicionál ● deklinace substantiv vzoru <i>píseň a radost</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verba <i>moct</i> ● perfektiva a imperfektiva ● deklinace plurálu tvrdých i měkkých adjektiv
8. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● alternace u koncovek plurálu adjektiv ● deklinace substantiv vzoru <i>turista a průvodce</i> ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>restaurace</i> ● frekventativa a párové dvojice verb (<i>jít – chodit</i>) ● pronomen <i>který</i> ● konjugace verb vzoru <i>zvyknout</i> (II)
9. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>auto</i> ● deklinace posesiv vzoru <i>můj</i> ● deadjektivní substantiva ● deklinace zájmena <i>všechen</i>
10. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>koncert a jazyk</i> ● počítání 5 a více objektů ● deklinace personalií a demonstrativ

Čekogo no kihon: njumon kara čúkjú no irigučí made **(2012)**

Fonetická část	
1. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● – <i>Co je to? – To je...</i> ● – <i>Je to kniha? – Ano, to je kniha.</i>
2. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● záporné tvary frází z 1. lekce
3. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● koncovky tvrdých adjektiv ● rody substantiv a poučka o tom, jak je rozpoznat
4. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● měkká adjektiva ● <i>Jaký je...?</i> ● poučení o českých příjmeních
5. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● r/l, di/dy, ti/ty, ni/ny – rozlišeno hiraganou/katakanou ● spodoba znělosti

	<ul style="list-style-type: none"> ● znělé a neznělé hlásky ● konjugace verba <i>být</i> ● přechylování názvů povolání a národností (<i>student – studentka</i>)
6. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● osobní zájmena
7. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● demonstrativa <i>ten, ta, to</i> ● <i>tenhle/tento, tahle/tato, tohle/toto</i> ● <i>čí</i>
8. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● posesiva
Gramatická část	
Praktická část 1	<ul style="list-style-type: none"> ● pozdravy, zdvořilostní fráze
9. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prézens sloves 5. třídy ● přehled pádů a jejich funkce (dává vědět už dopředu) ● akuzativ singuláru substantiv (upozorňuje na zvláštní skloňování maskulin na měkké souhlásky, ale říká, že tyto případy budou důkladně probrány až později)
10. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● vokativ substantiv ● prézens verb 4. třídy ● domácí podoby vlastních jmen
11. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prézens verb 3. třídy ● akuzativ singuláru adjektiv, personalií a demonstrativ ● reflexivum <i>se</i> ● mít rád, rád dělat
12. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prézens verb 1. třídy ● <i>umět a moct</i> ● lokál singuláru substantiv ● distribuce prepozic <i>v</i> a <i>na</i> ● hláskové změny při deklinaci (např. <i>Praha – Praze</i>)
Praktická část 2	<ul style="list-style-type: none"> ● opakování, čtení s překladem
13. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● lokál singuláru adjektiv, demonstrativ, personalií a zájmen <i>co</i> a <i>kdo</i> ● „nepravidelná“ slovesa <i>chtít, vědět, jíst</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ● funkční rozdíl mezi verby <i>znát</i> a <i>vědět</i>
14. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● genitiv singuláru substantiv, adjektiv, demonstrativ, personalií ● prepozice pojící se s formami genitivu ● genitiv pronomin <i>co</i> a <i>kdo</i> ● funkční rozdíl mezi prepozicemi <i>do</i> a <i>na</i>
15. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● instrumentál singuláru substantiv, adjektiv, demonstrativ, personalií ● minulý čas a způsoby jeho tvoření
16. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● dativ singuláru substantiv, adjektiv, demonstrativ, personalií ● prepozice pojící se s formami genitivu
Praktická část 3	<ul style="list-style-type: none"> ● opakování, čtení s překladem
17. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● slovesný vid, vidové dvojice ● deklinace substantiv maskulin zakončených v nominativu na -a ● konjugace verb 2. třídy
18. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● nominativ plurálu substantiv, adjektiv a demonstrativ ● deklinace substantiv zakončených na měkký konsonant (vzor <i>lékař</i>) ● tvary futura u verb pohybu
19. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● akuzativ plurálu všech vzorů substantiv, adjektiv a demonstrativ ● deklinace substantiv vzoru <i>stroj</i> ● funkční rozdíl mezi verby <i>smět</i>, <i>moci</i>, <i>muset</i> ● možnosti vyjádření pravděpodobnosti a nepravděpodobnosti v češtině
20. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● genitiv a lokál plurálu všech vzorů substantiv, adjektiv a demonstrativ ● vyjádření míry (<i>hodně</i>, <i>trochu</i> + formy genitivu) ● deklinace vzoru <i>růže/sklenice</i>
Praktická část 4	<ul style="list-style-type: none"> ● opakování, čtení s překladem
21. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● dativ a instrumentál plurálu všech vzorů substantiv, adjektiv a demonstrativ ● pluralia tantum ● deklinace posesiv <i>můj</i>, <i>tvůj</i>, <i>svůj</i>

22. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● substantiva feminina zakončená v nominativu na konsonant a jejich deklinace – vzor <i>tramvaj/píseň</i> ● imperativ ● deklinace posesiv <i>náš, váš</i>
23. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● substantiva feminina zakončená v nominativu na konsonant a jejich deklinace – vzor <i>kost</i> ● imperativ 3. osoby (<i>Ať jde do háje!</i>) ● pronomen <i> který </i> a jeho deklinace ● deklinace výrazů <i>den</i> a <i>týden</i> ● různé významy verba <i>dát</i>
24. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● numeralia 1–10 a jejich deklinace, spojení se substantivy a změny pádových forem ● <i>mnoho, několik</i> ● vyjádření věku ● výrazy <i>co, něco, nic</i> ve spojení s adjektivy (<i>něco zajímavého</i>)
Praktická část 5	<ul style="list-style-type: none"> ● opakování, čtení s překladem
25. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● numeralia 11–59 ● vyjádření času ● deklinace substantiv vzoru <i>moře</i> ● kondicionál s verbem <i>být</i> ● deklinace substantiva <i>člověk</i>
26. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● ordinalia 1–12 ● další způsoby vyjádření času (<i>půl hodiny, půl dne...</i>) ● kondicionál s výrazy <i>aby, kdyby</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>soudce</i>
27. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● ordinalia 13–39 ● názvy měsíců v češtině, vyjádření data ● deklinace pronomenu <i>všechen</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>kuře/kotě</i>
28. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● numeralia 60–1000

	<ul style="list-style-type: none"> ● čtení názvů let (<i>devatenáct set devadesát</i> apod.) ● slovesa pohybu ● deagentivní pasivum ● substantiva typu <i>centrum/muzeum</i>
Praktická část 6	<ul style="list-style-type: none"> ● opakování, čtení s překladem
29. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● komparativ a superlativ adjektiv a adverbíí + nepravidelného <i>rád</i> ● verba pohybu a směru ● frekventativa (chodit, přicházet)
30. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tvoření pasiva ● deverbální substantiva ● deklinace substantiv <i>Vánoce</i> a <i>Velikonoce</i>
31. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● posesivní adjektiva ● souhrnný přehled deklinačních forem v češtině ● krátké formy pasivních adjektiv (<i>stár, šťasten</i>) ● frekventativa (<i>chodívat</i>) ● duál (části těla, zvláštní formy instrumentálu)
32. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● duál (pokračování) ● druhové číslovky (<i>jedny, dvoje, troje...</i>) ● adjektiva typu <i>ležící, spící</i> ● zájmeno <i>jenž</i> a jeho deklinace ● spojky <i>než, jako by, jako, ani, ačkoli, sotva, -li, jestli</i>
Praktická část 7	<ul style="list-style-type: none"> ● opakování, čtení s překladem

Čekogo hjógen tokoton toréningu (2013)

1. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● <i>jsem/jste</i> + negativ ● názvy národností (Japonec/Japonka, Čech/Češka)
2. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● <i>on/ona, je/není, pan/paní/slečna, to/co/kdo</i> ● konstrukce otázkových vět
3. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● zbylá personalia a tvary přítomnosti <i>být</i>

speciální kapitola	● pozdravy, poděkování, prosba a omluva
4. lekce	● rozeznávání rodu substantiv, tvrdá a měkká adjektiva
5. lekce	● ten/ta/to a varianty <i>tenhle, tento</i>
6. lekce	● posesivní zájmena
7. lekce	● konjugace verb končících na -at/át (typ <i>dělat</i>)
8. lekce	● konjugace verb končících na -it (typ <i>mluvit</i>), základní poučení o příslovcích (<i>česky, anglicky, japonsky + dobře, trochu</i>)
9. lekce	● konjugace verb končících na -et/-ět (<i>slyšet, vidět, sázet, umět</i>)
10. lekce	● reflexiva <i>se/si</i> a pravidlo druhé pozice
speciální kapitola	● systém pádů v češtině
11. lekce	● genitiv singuláru substantiv: vzory <i>bratr, hráč, park, čaj, sestra, auto, nádraží</i>
12. lekce	● akuzativ singuláru substantiv (stejně vzory), alternace u -e-
13. lekce	● akuzativ singuláru adjektiv (vzory <i>nový a hlavní</i>)
14. lekce	● dativ personalí (mi, ti, mu, jí, nám, vám, jim)
15. lekce	● akuzativ singuláru personalí (<i>mě, tě, ho, ji, nás, vás, je</i>)
16. lekce	● konjugace verb končících na -ovat (typ <i>pracovat</i>)
17. lekce	● konjugace verb <i>jít a jet</i> ● fráze <i>do + genitiv, na + akuzativ</i>
18. lekce	● instrumentál singuláru substantiv: vzory <i>vlak, karta, auto, nádraží</i>
19. lekce	● konjugace verb <i>mocet a chtít</i>
speciální kapitola	● tykání a vykání, užitečné fráze při seznamování se
20. lekce	● všechny pádové tvary personalí + varianty za prepozicí
21. lekce	● deklinace substantiv vzoru <i>žena</i> + hláskové alternace ve tvarech dativu a lokálu singuláru
22. lekce	● konjugace verb <i>vědět a jíst</i> , funkční rozdíl mezi <i>znát</i> a <i>vědět</i>
23. lekce	● deklinace substantiv vzoru <i>pán a muž</i> + jak je rozeznat

24. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv vzoru <i>hrad</i> a <i>stroj</i> + jak je rozeznat ● deklinace substantiv zakončených na -ů-
25. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv vzoru <i>město</i> a <i>náměstí</i> ● vokalizace prepozic <i>k</i>, <i>v</i>, <i>s</i>
26. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● funkční rozlišení prepozic <i>v</i> + lokál, <i>na</i> + lokál, <i>na</i> + akuzativ, <i>na</i> + lokál, <i>k</i> + dativ, <i>u</i> + genitiv
27. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace tvrdých adjektiv
28. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace měkkých adjektiv ● fráze „něco -ého“
29. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● adjektivum <i>rád</i>, interogativa <i>jaký</i>, <i>který</i>, <i>čí</i>
speciální kapitola	<ul style="list-style-type: none"> ● aspekt u verb, vidové dvojice
30. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tvoření budoucího času (dokonavá a nedokonavá verba)
31. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb zakončených na -nout (<i>rozhodnout</i>) i nezakončených na -nout, ale konjugovaných tak (<i>dostat</i>, <i>říct</i>, <i>začít</i>) ● deklinace substantiv maskulin zakončených na -a a jejich deklinace (<i>předseda</i>)
32. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● verba s alternací v kořeni a jejich konjugace (<i>číst</i>, <i>chápat</i>, <i>nést</i>, <i>poslat</i>, <i>psát</i>, <i>ukázat</i>, <i>vést</i>) ● verba, která mají alternaci v kořeni a při konjugaci -j-, mají podobnou konjugaci jako -ovat verba (<i>hrát</i>, <i>pít</i>) ● tři verba, která se konjugují jako -át verba: <i>spát</i>, <i>bát se</i>, <i>stát</i>
33. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace pronomen <i>ten</i>, <i>kdo</i>, <i>co</i>
34. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace pronomen <i>on</i>, <i>ona</i> + jejich formy za prepozic
speciální kapitola	<ul style="list-style-type: none"> ● vyjádření času (hodiny, dny v týdnu, měsíce, roční období)
35. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tvoření minulého času u 3. osoby singuláru
36. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tvoření minulého času u ostatních osob
37. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>pán</i> a <i>muž</i>
38. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>hrad</i> a <i>stroj</i> ● pluralia tantum (vzor <i>peníze</i>)

39. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>žena a předseda</i> ● rozdíly mezi nimi
40. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu substantiv vzoru <i>město a náměstí</i> ● deklinace neuter končících na -um (vzor <i>centrum</i>)
41. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace plurálu adjektiv obou typů + alternace
42. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● spojení číslovek a substantiv (1, 2–4, 5+)
speciální kapitola	<ul style="list-style-type: none"> ● vyjádření počtu, pořadí a času
43. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace pronomen <i>oni/ony/ona a ti/ty/ta</i>
44. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● kondicionál verb
45. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace <i>aby</i>, užití <i>by</i> k vyjádření zdvořilosti
46. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● použití a různé významy verb <i>mocet, chtít, smět, muset, mít</i>
47. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv vzoru <i>růže</i> (singulár i plurál)
48. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv vzoru <i>píseň a kost</i> (singulár i plurál)
49. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prepozice a verba, které se pojí se 2. pádem ● vyjádření množství (<i>mnoho, málo</i> + genitiv)
50. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prepozice a verba, které se pojí s dativem
51. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prepozice a verba, které se pojí s akuzativem
52. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● prepozice a verba, které se pojí s lokálem, instrumentálem ● spojení „být někým, něčím“ (instrumentál)
53. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● pronomen <i> který</i>
54. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace posesiv <i>můj a tvůj</i> ● <i>svůj</i> a jeho deklinace
55. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace posesiv <i>náš a váš</i> ● nedeklinující výrazy <i>jeho a jejich</i> ● deklinace <i>její</i> po vzoru měkkého adjektiva
56. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tvoření komparativu adjektiv
57. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tvoření komparativu adverbí + superlativ
58. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tvoření imperativních tvarů verb
59. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● jak snadněji poznat imperativní tvar podle zakončení infinitivu verba

60. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv vzoru <i>moře</i> a <i>soudce</i> (singulár i plurál)
61. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv vzoru <i>kuře</i> + <i>dítě</i> + <i>člověk</i> (singulár i plurál)
62. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace pronomen <i>všechno</i> a <i>všichni</i> ● pasivní konstrukce (<i>tady se prodává cukr</i>)
63. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace základních číslovek
speciální kapitola	<ul style="list-style-type: none"> ● vyjádření času
64. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● trpný rod

Njú ekusupuresu čekogo (2019)

1. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● rod substantiv ● demonstrativa, posesiva ● tvrdá a měkká adjektiva ● tvoření otázkových vět (Co je to? – To je/To není.)
2. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● personalia ● tvary přítomnosti verba <i>být</i> ● negace verb ● honorifika (pan, paní, slečna)
extra slovní zásoba, extra gramatika	<ul style="list-style-type: none"> ● názvy členů rodiny, profesí, národností ● základní zdvořilostní fráze, představování se
3. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb IV. třídy (<i>mluvit, umět</i>) ● fráze „mluvit/rozumět/učit se česky“ ● reflexivita u verb ● vokativ
4. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● pádový systém u substantiv ● užívání nominativu a akuzativu ● tvoření akuzativu u substantiv a adjektiv singuláru ● konjugace verb V. třídy (<i>dát, mít</i>)
5. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace substantiv vzoru <i>žena</i> a <i>hrdina</i> ● užívání genitivu

	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb <i>vědět</i> a <i>jíst</i> ● funkční rozdíl mezi verby <i>znát</i> a <i>vědět</i>
6. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace personalií 1. a 2. osoby a reflexiva <i>se</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>pán</i> a <i>hrad</i> ● užívání dativu ● poučení, že různé prepozice se pojí s jinými pády
extra slovní zásoba, extra gramatika	<ul style="list-style-type: none"> ● výrazy a fráze týkající se názvů míst, dopravních prostředků a ptaní se na cestu ● orientace v prostoru
7. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb I. třídy (<i>číst</i>) ● deklinace demonstrativ (<i>ten, ta, to</i>) ● deklinace substantiv vzoru <i>město</i> a <i>nádraží</i> ● pohybové (<i>do, na, k</i>) a nepohybové (<i>v, na, u</i>) prepozice a pády, s nimiž se pojí
8. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● konjugace verb III. třídy (<i>studovat</i>) ● užívání výrazu <i>rád</i> ● deklinace adjektiv (měkkých i tvrdých) ● deklinační změny u substantiv končících na <i>-e</i> (<i>Čapek</i> → <i>Čapka</i> aj.)
9. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace personalií ve 3. osobě (<i>on, ona, ono, oni, ony, ona</i>) ● modální verba (<i>chtít, mít, muset, moct, smět</i>) a jejich konjugace ● konjugace verb II. třídy (<i>nabídnout</i>) ● fráze „<i>něco</i> + forma genitivu“ (<i>něco nového</i>) ● fráze „<i>líbit se</i> + forma dativu + forma nominativu“ (<i>líbí se mi Praha</i>)
10. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● přičestí minulé a jeho tvoření ● minulý čas u sloves ● deklinace plurálu u substantiv vzoru <i>žena</i> a <i>město</i> ● vyjádření času
extra slovní zásoba, extra gramatika	<ul style="list-style-type: none"> ● výrazy týkající se jídla a pití ● fráze užívané v obchodě či restauraci

11. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● budoucí čas u dokonavých a nedokonavých verb ● budoucí čas u sloves pohybu ● deklinace substantiv vzoru <i>muž</i> a <i>stroj</i> ● výrazy vyjadřující neurčité množství (<i>několik, mnoho, hodně, trochu, málo</i>)
12. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● vidové dvojice ● funkce výrazů <i>když</i> a <i>až</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>píseň</i> a <i>kost</i> ● výrazy pro dny v týdnu a měsíci (<i>patnáctého ledna atd.</i>)
extra slovní zásoba, extra gramatika	<ul style="list-style-type: none"> ● názvy měsíců, dnů v týdnu a výrazy <i>dnes, zítra, včera, pozítří</i> ● fráze pro běžné denní aktivity
13. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● kondicionál ● výrazy <i>jestli, kdyby, aby</i> ● deklinace substantiv vzoru <i>růže</i> a <i>moře</i>
14. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● tázací zájmena (<i>kdo, co, čím, jaký, který</i>) ● deklinace zájmen <i>kdo</i> a <i>co</i> ● tázací příslovce (<i>kde, kam, odkud, kudy, kdy, jak, kolik, proč</i>) ● deklinace adjektiv v singuláru i plurálu ● deklinace substantiv <i>kuře</i> a <i>soudce</i>
15. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● imperativ ● instrumentál a jeho užití ● deklinace slov cizího původu (-um)
16. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace pronomena <i>všechno</i> ● užití pronomena <i> který </i> ● deklinace posesivních zájmen ● deklinace substantiva <i>dítě</i>
extra slovní zásoba, extra gramatika	<ul style="list-style-type: none"> ● slovní zásoba a fráze týkající se části těla a návštěvy lékaře či policie
17. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● komparativ a superlativ ● tvoření adverbii od adjektiv

	<ul style="list-style-type: none"> ● komparativ a superlativ u adverbii a výrazu <i>rád</i>
18. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● deklinace numeralií ● spojení numeralií a substantiv ● pomnožná substantiva ● spojení substantiv s výrazy <i>kilo, deka</i> či <i>litr</i> ● pasivum verb
extra slovní zásoba, extra gramatika	<ul style="list-style-type: none"> ● numeralia plus ordinalia
19. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● přičestí trpné a slovesné konstrukce ● tvoření posesivních adjektiv (-ův, -in) ● výraz „roku 1994“ apod.
20. lekce	<ul style="list-style-type: none"> ● frekventativa (<i>běžet</i> → <i>běhat</i>, <i>jít</i> → <i>chodit</i> aj.) ● deadjektivní substantiva (<i>známá</i>) ● adjektiva ve vyjádřeních času (<i>každý den</i>, <i>tento týden</i>) ● druhá pozice v syntaxi ● tykání a vykání v korespondenci ● funkční rozdíl mezi prepozicemi <i>od</i> a <i>z</i>
extra gramatika	<ul style="list-style-type: none"> ● přehled deklinace substantiv a pronomen

Přílohy: historie vydávání učebních materiálů češtiny v Japonsku

V souladu s vedlejším cílem práce – přispět k rozšíření povědomí o historii bohemistiky a didaktiky češtiny jako cizího jazyka v Japonsku a jejím současném stavu – je v této podkapitole zmapována historie vydávání učebních materiálů češtiny. Nejedná se tedy jen o učebnice, ale například také o česko-japonské či japonsko-české slovníky, esejistické práce o češtině, konverzační příručky pro cestování, mluvnice češtiny a další.

Stejně jako v případě výběru učebnic, i do následujícího přehledu nejsou zařazeny neprodejně a neveřejně materiály, tedy takové, které byly vytvořeny pro účely soukromého kurzu a nebylo možné k nim získat přístup. Rovněž do tohoto popisu nejsou zařazeny japonské překlady české beletrie.

Následující část je rozdělena do čtyř časových období: období do roku 1989, 90. léta 20. století, počátek 21. století a 10. léta 21. století.

Názvy učebnic jsou zde uváděny jednak v *kurzívě*, a to transkribovaný japonský název. Pokud je součástí japonského názvu i výraz či výrazy v češtině, jsou taktéž uvedeny v *kurzívě*, zatímco český překlad autora této práce [JE UVÁDĚN V HRANATÝCH ZÁVORKÁCH].

Období do roku 1989

Toto období lze charakterizovat jako období dominance vydávání překladů české literatury. Jak poukazuje mimo jiné Abe (2017), až do přelomu v 60. letech v zásadě nebyl v Japonsku erudovaný bohemista, a tak byly publikované překlady českých děl většinou překládány přes jinojazyčné překlady, což se podepisovalo na zhoršené kvalitě překladu a neporozumění českým reáliím.⁸⁰ Mezi nejvýznamnější překladatele tohoto období patří Kei Kurisu⁸¹.

---

⁸⁰ ABE, Ken`iči. *Česká literatura v japonském překladu*. [online]. CzechLit, 2017. [cit. 09.06.2019]. Dostupné z: <<https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-v-japonskem-prekladu/>>.

⁸¹ Japonsky 栗栖継. Původně esperantista, jenž nejprve překládal českou literaturu zprostředkovaně přes jiné jazyky, ale později díky samostudiu češtiny začal překládat přímo z českých originálů. Přeložil do japonštiny vybraná díla Julia Fučíka, Boženy Němcové, Jaroslava Haška či Jana Drdy a ze slovenštiny pak Ladislava Mňačka.

Celkem byly v tomto období vydány pouze dvě didaktické publikace češtiny. Autorem obou z nich je profesor Eiiči Čino⁸², obecný jazykovědec a bohemista, který přeložil do japonštiny vybraná díla Viléma Mathesia, Jana Mukařovského, Milana Kundery, Oty Pavla či Karla Čapka.⁸³

Čino po návratu ze studia slovanské filologie na FF UK na konci 60. let začíná společně se svou ženou Zdeňkou pracovat na přípravě první učebnice češtiny v Japonsku s názvem *Čekogo no njúmon – Učíme se česky*⁸⁴ [ÚVOD DO STUDIA ČEŠTINY] a podtitulem *Učíme se česky*, která vyšla v roce 1975 v nákladu 2 000 výtisků.⁸⁵ Druhou učebnicí, již vydal v tomto období, je *Ekusupuresu čekogo*⁸⁶ [ČEŠTINA EXPRES] z roku 1986. Kromě jazykovědných knih vydával také popularizační knihy a sbírky esejů o tehdejších Československu.

90. léta 20. století

Po pádu komunistického režimu v Československu a otevření státních hranic začíná kromě zájmu o českou kulturu narůstat také zájem o studium českého jazyka. Již v roce 1991 tal Eiiči Čino zavádí bohemistiku jako učební obor na Tokijské univerzitě cizích jazyků.⁸⁷ V roce 1992 pak vydává slavista Tacuo Išikawa⁸⁸ jako první učebnici z postkomunistické éry *Čekogo šokjú*⁸⁹ [ČEŠTINA PRO ZAČÁTEČNÍKY], na kterou o čtyři roky později navazuje pokračováním *Čekogo čúkjú*⁹⁰ [ČEŠTINA PRO STŘEDNĚ POKROČILÉ].⁹¹ Tento autor se stejně jako Čino pouští

---

⁸² Japonsky 千野栄一.

⁸³ NEUSTUPNÝ, Jiří Václav. Eiiči Čino (1932–2002). *Slovo a slovesnost* [online]. 2002, **63**(4), 319–320 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <<http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=4093>>

⁸⁴ Japonsky チェコ語の入門.

⁸⁵ LEŠKA, Oldřich. Čeština v Japonsku. *Slovo a slovesnost* [online]. 1977, 38(1), 79 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <<http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2434>>

⁸⁶ Japonsky エクスプレスチェコ語.

⁸⁷ ABE (2017).

⁸⁸ Japonsky 石川達夫.

⁸⁹ Japonsky チェコ語初級.

⁹⁰ Japonsky チェコ語中級.

⁹¹ ABE (2017).

do překladů děl Karla Čapka, ale také do vybraných dílech T. G. Masaryka, *Kacířské eseje o filosofii dějin* Jana Patočky či *Příliš hlučné samoty* Bohumila Hrabala.⁹²

V roce 1993 dochází k rozdělení společného československého státu. První učebnicí vydanou po tomto historickém milníku je *Džicujó českogo njumon: hacuon, kaiwa-šú, tango-šú*⁹³ [ÚVOD DO STUDIA ČEŠTINY PRO PRAXI: VÝSLOVNOST, KONVERZACE, SLOVNÍ ZÁSOBA] z roku 1995, která tvoří součást rozsáhlé učebnicové řady nakladatelství Tairjúša⁹⁴, jejímž autorem je lingvista Mijuki Tobe⁹⁵. Tato řada zahrnuje celkem 83 jazyků, mezi nimiž najdeme jak učebnice představující úvod do arabštiny či italštiny, tak i do exotičtějších jazyků, jako například ujurštiny či kečuánštiny. Jedná se o publikaci prosetou mnoha nepřesnostmi či vyloženě chybami, jak bude dokázáno v pozdější části práce.

Třetí učebnicí vydanou v 90. letech je učebnice *Ekusupuresu českogo*⁹⁶ [ČEŠTINA EXPRES], kterou v roce 1997 vydává Ajako Jasukawa⁹⁷, absolventka bohemistiky na Tokijské univerzitě cizích jazyků a taktéž tamní vyučující. Tato autorka taktéž přeložila dílo Karla Čapka, jmenovitě *Dášeňku čili život štěněte*, a spolu s Eiičim Činem a Hanae Čino⁹⁸ *Musíme si pomáhat* od Petra Jarchovského.

V 90. letech také vychází první česko-japonský slovník v Japonsku. Je jím *Čekogo-nihongo džiten*⁹⁹ [ČESKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK] z roku 1995, jehož autory jsou Masanari Kobajaši¹⁰⁰, profesor slavistiky na univerzitě Kjóto sangjó¹⁰¹, a Ajako Kuwahara¹⁰², profesorka

---

⁹² IŠIKAWA, Tacuo. *Gjóseki ičiran* (業績一覽) [PŘEHLED AKADEMICKÝCH ÚSPĚCHŮ]. [online]. [cit. 03.02.2020]. Dostupné z: <https://tishi.jimdofree.com/%E6%A5%AD%E7%B8%BE%E4%B8%80%E8%A6%A7/>

⁹³ Japonsky 実用チェコ語入門 – 発音・会話集・単語集 –.

⁹⁴ Japonsky 泰流社.

⁹⁵ Japonsky 戸部実之.

⁹⁶ Japonsky エクスプレスチェコ語.

⁹⁷ Japonsky 保川亜矢子.

⁹⁸ Japonsky 千野花江.

⁹⁹ Japonsky チェコ語=日本語辞典.

¹⁰⁰ Japonsky 小林正成.

¹⁰¹ Japonsky 京都産業大学.

¹⁰² Japonsky 桑原文子.

anglického a amerického divadla na univerzitě Tójo¹⁰³. Podle slov autorů v předmluvě má toto dílo přispět k prohloubení vztahů a vzájemnému porozumění obou národů. Obsahuje přibližně 20 tisíc hesel a zahrnuje i nejčastější česká jména a příjmení, toponyma a důležité zkratky.¹⁰⁴ Pozoruhodnou skutečností je, že tento slovník nebyl vydán na nově vzniklé katedře bohemistiky Tokijské univerzity cizích jazyků, ale na půdě nakladatelství univerzity Kjóto sangjó, na které se však nenachází katedra bohemistiky, ani zde není etablována dlouhá tradice výuky češtiny.

Vydání dalšího slovníku s názvem *Čekogo daidžiten – rómadži-cuki*¹⁰⁵ [VELKÝ ČESKÝ SLOVNÍK – S LATINKOU] následuje hned o tři roky později, v roce 1998. Jeho autorem je slovníkář Masao Kikuči¹⁰⁶, jenž později v roce 2006 publikuje také první slovensko-japonský slovník.¹⁰⁷ Oproti *Čekogo-nihongo džiten* z roku 1995 se jedná o slovník rozdělený na česko-japonskou a japonsko-českou část, navíc se jedná o slovník výkladový, čímž je délka jednoho hesla v průměru mnohem vyšší než u předchozího díla. Velký objem slovníku je dále umocňován vícero možnostmi řazení hesel. Zatímco česko-japonská část je řazena dle abecedního pořadí, avšak u japonsko-české části jsou však hesla řazena hned třemi různými způsoby: jednak abecedně, kdy je japonština převedena do zápisu v latince, dále pak v tradiční abecedě *hiraganě*, ve znacích *kandži* a ještě v angličtině. O rok později autor jako doplněk ke slovníku vydává ještě samostatně prodejnou přílohu s názvem *Bessacu kojú meiši tango-šú, gairaigo no rjakugo-šú*¹⁰⁸ [VELKÝ ČESKÝ SLOVNÍK – S LATINKOU – S PŘÍLOHOU VLASTNÍCH JMEN A ZAHRANIČNÍCH ZKRATEK], která obsahuje přibližně 1 300 hesel vlastních jmen a přibližně 300 hesel zahraničních zkratek.

---

¹⁰³ Japonsky 東洋大学.

¹⁰⁴ Jednotlivá hesla jsou řazena dle abecedního pořadí. V příloze se pak nachází poučení o české výslovnosti a deklinaci, rovněž jako konjugační tabulky českých verb dle jednotlivých tříd.

¹⁰⁵ Japonsky チェコ語大辞典 – ローマ字付 – . Na obálce uveden název ČESKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK.

¹⁰⁶ Japonsky 菊池正雄.

¹⁰⁷ Tento slovník nese název *Surobakiago daidžiten* (スロバキア語大辞典) [VELKÝ SLOVENSKÝ SLOVNÍK]. Na obálce je uveden název SLOVENSKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK. ISBN 978-4886890085.

¹⁰⁸ Japonsky チェコ語大辞典 – ローマ字付 – 別冊 固有名詞単語集・外来語の略語集.

V tomto období vychází také první slovníček s názvem *Čekogo kiso 1500 go*¹⁰⁹ [1500 ZÁKLADNÍCH ČESKÝCH SLOVÍČEK], který v roce vydává 1998 Kumiko Kanazaši¹¹⁰, vystudovaná rusistka a profesorka na Tokijské univerzitě zahraničních jazyků, jež mimo publikací týkajících se češtiny vydala také *ÚVOD DO SLOVINŠTINY*¹¹¹ a *MALÝ SLOVNÍK SLOVINSKO-JAPONSKÉHO*¹¹². Vedle samotného významu uvádí Kanazaši u slovníkového hesla také jeho slovní druh, případně jeho deklinační vzor či konjugační třídu, vid a v případě derivovaného slova také slovo původní, z něž bylo odvozeno. Přítomny jsou též deklinační a konjugační tabulky.

Počátek 21. století

Období od roku 2000 do 2009 lze označit jako pokračování trendu vydávání nových didaktických publikací a jejich dalšího typového rozrůžňování. Především se v tomto období nově objevují prakticky zaměřené **konverzační příručky** určené cestovatelům do Česka, což opět reflektuje rostoucí zájem o českou kulturu. Mezi těmito příručkami lze rozlišit v zásadě dva typy, které jsem nazval **textový**, dávající důraz na beletristickou formu prezentace českých lingvoreálií, a **komiksový**, jenž do prezentace výrazně zapojuje stránku mimotextovou.

Příkladem textového typu je *Čekogo kaiwa renšú-čo*¹¹³ [PŘÍRUČKA K PROCVIČOVÁNÍ ČESKÉ KONVERZACE] z roku 2000 od Kumiko Kanazaši. Tato publikace sestává ze tří částí. První část obsahuje výrazy, které jsou rozděleny tematicky dle situací, v nichž se používají, a dále na to, zda jsou z perspektivy japonského mluvčího určeny k aktivnímu, nebo pasivnímu znalost. Druhá část je věnována konstruování vět, kde na základě předložených zkouší tvořit věty,¹¹⁴ a třetí část je pak slovníčkem.

---

¹⁰⁹ Japonsky チェコ語基礎 1500 語.

¹¹⁰ Japonsky 金指久美子.

¹¹¹ Japonsky *Suroveniago njúmon* (スロヴェニア語入門). Vydáno v roce 2001. ISBN 978-4475018500.

¹¹² Japonsky *Suroveniago-nihongo šó-džiten* (スロヴェニア語日本語小辞典). Vydáno v roce 2009. ISBN 978-4475001021.

¹¹³ Japonsky チェコ語会話練習帳.

¹¹⁴ Příklad je třeba uvádění času je nyní, v kolik hodin odjíždí vlak, kolikátého je dnes a podobně.

Příkladem komiksového typu je *Tabi no jubisaši kaiwa-čó 36 (koko igai no dokoka e!)*: *Čeko – čekogo*¹¹⁵ [KONVERZAČNÍ PŘÍRUČKA PRO UKAZOVÁNÍ NA CESTÁCH 36 (CESTUJME I JINAM!) – ČESKO, ČEŠTINA] z roku 2002, jejíž autorkou je Nacumi Ikeda¹¹⁶. Publikace je součástí mnohajazyčné řady konverzačních příruček nakladatelství Džóhó sentá šuppankjoku¹¹⁷. Obsahuje přes 3 000 hesel vyvedených v ručním písmu a uspořádaných do panelů s ilustracemi a orientační výslovností v abecedě *katakaně*. Smyslem publikace podle autorky je, aby se uživatel publikace pokusil dané slovo či frázi vyslovit a ukázal přitom českému adresátovi na ilustraci k danému heslu prstem, aby došlo k snadnému porozumění.¹¹⁸ Publikace obsahuje také slovníček a beletristickou část představující české reálie, např. české jídlo, české ženy či české stereotypy o Japonsku.

Na stejném principu vznikla i ilustrovaná publikace *Čeko – čekogo + eigo (irasuto kaiwa bukku Óšú 8)*¹¹⁹ [ČESKO: ČEŠTINA + ANGLIČTINA (ILUSTROVANÁ KONVERZACE EVROPA 8)] z roku 2008, kterou vytvořila výtvarnice Kiriko Kubo¹²⁰ s ilustracemi od Nany Takahaši (NOM Nana Takahaši)¹²¹. Její kapitoly tematicky pokrývají pozdravy, turistiku, jídlo a pití či nakupování a v závěru je rovněž přítomna kapitola představující japonskou kulturu.

---

¹¹⁵ Japonsky 旅の指さし会話帳 36(ここ以外のどこかへ!) チェコ-チェコ語. Na obálce je rovněž uveden v češtině podtitul *Čeština bez gramatiky pro japonské turisty*.

¹¹⁶ Japonsky 池田なつ実. Lektorka působící na Jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky hl. m. Prahy a externí vyučující na FF UK

¹¹⁷ Japonsky 情報センター出版局.

¹¹⁸ Hesla jsou rozdělena do tematických celků, např. „z letadla na ubytování“, „pozdravy“, „čísla“ či „jídlo a pití“.

¹¹⁹ Japonsky チェコ-チェコ語+英語-(イラスト会話ブック 欧州 8).

¹²⁰ Japonsky 玖保 キリコ.

¹²¹ Japonsky たかはしなな.

V oblasti slovníkářství vychází v roce 2001 nové, doplněné a revidované vydání slovníku *Gendai čekogo-nihongo džiten*¹²² [SOUČASNÝ ČESKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK] z roku 1995, tentokrát pod hlavičkou nakladatelství Daigaku šorin¹²³.¹²⁴

Zcela novým typem slovníku je pak *Čekogo kotowaza, seiku džiten*¹²⁵ [SLOVNÍK ČESKÝCH PŘÍSLOVÍ A JINÝCH FRAZÉMŮ] z roku 2002, jenž zkompiloval Masao Kikuči. Ten obsahuje přibližně 1 400 českých frazémů, které byly dle vyjádření autora adaptovány z *Česko-anglického slovníku* Ivana Poldaufa, v té době již poněkud zastaralého. Jednotlivá hesla jsou řazena jak japonsky, tak česky podle abecedy, a to podle prvního lexému, jenž je součástí daného frazému.

Řadu učebnic rozšiřuje také *Čú/tóo no kotoba o hadžimemašó: čekogo CD-iri*¹²⁶ [UČME SE STŘEDO-/VÝCHODOEVROPSKÉ JAZYKY: ČEŠTINA – VČETNĚ CD] z roku 2001 od Tacua Išikawy, a to v roce 2001, na které spolupracoval s předním českým japanologem Karlem Fialou.¹²⁷

V roce 2003 vychází druhé vydání učebnice *Ekusupuresu čekogo* od Ajako Jasukawy z roku 1997, které je doplněna o zvukovou stopu v podobě nahrávek na CD. Třetí vydání s názvem *Njú ekusupuresu čekogo*¹²⁸ [ČEŠTINA – NOVÝ EXPRES] pak vychází v roce 2007, která se však navzdory podobnému názvu od předchozích učebnic odlišuje svým obsahem a do značné míry i formou. V roce 2019 se dočkala nového vydání a je v současnosti jednou ze tří nedostupnějších učebnic na japonském knižním trhu.¹²⁹

---

¹²² Japonsky 現代チェコ語日本語辞典. Titul je na obálce publikace do češtiny přeložen jako ČESKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK.

¹²³ Japonsky 大学書林.

¹²⁴ Obsahuje přibližně 20 tisíc hesel, která se běžně používají v češtině, seřazené dle abecedy. V rámci slovníku jsou taktéž popsány způsoby, jak rozlišit slovní druhy a deklinační či konjugační vzory v češtině. Součástí jsou též jména slavných českých umělců či zeměpisné názvy v Česku.

¹²⁵ Japonsky チェコ語諺・成句辞典. Český titul na obálce je ČESKÝ PŘÍSLOVNÍ SLOVNÍK.

¹²⁶ Japonsky 中・東欧のことばをはじめましょう チェコ語 CD 入り.

¹²⁷ *Fiala Karel* [online]. Obec překladatelů [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <<http://databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/F/FialaKarel.htm>>

¹²⁸ Japonsky ニューエクスプレス チェコ語.

¹²⁹ Vlastní pozorování autora práce.

10. léta 21. století

Publikace vydané v těchto letech jsou charakteristické druhově největší rozmanitostí. Vydávají se jak učebnice, slovníky, konverzační příručky či slovníčky, tak i zcela nové druhy didaktických textů, které se mimo jiné snaží prezentovat českou gramatiku beletristickou formou.

Vůbec poprvé je tak v Japonsku vydána mluvnice češtiny, a to v roce 2010 pod názvem *Čúkjú čekogo bunpó*¹³⁰ [ČESKÁ MLUVNICE PRO STŘEDNĚ POKROČILÉ]. Její autorkou je Kumiko Kanazaši. Jedná se o publikaci určenou těm, kteří podle anotace už „překonali začátečnickou úroveň“¹³¹, její pojetí však autorka nikde explicitně nedefinuje. Oproti svým předchozím učebnicím zde Kanazaši prezentuje gramatiku v beletristické podobě doplněnou příkladovými větami, deklaruje snahu o zvýšení čtivosti textu nevyužíváním gramatických tabulek a každé téma kondenzuje přesně do dvou stran.¹³²

Další publikací podanou čistě beletristickou formou bez využití gramatických tabulek vydává Kumiko Kanazaši pod názvem *Čekogo no šikumi*¹³³ [JAK FUNGUJE ČEŠTINA] v roce 2014. Autorka v úvodu uvádí, že tato kniha je cílena na tři skupiny čtenářů: na ty, kteří mají zájem o Česko a chtěli by se naučit aspoň trochu česky, na věčné začátečníky a na ty, kteří už studovat začali, ale vzdali to, ovšem stále mají k českému jazyku vztah – pro ty má být motivací, aby zkusili studovat ještě jednou. Deklarovaným cílem učebnice je vzbudit u čtenáře zájem o studium češtiny a být mu pomocníkem na této cestě.¹³⁴

Esejistickou formou je nově podána publikace *Čekogo no sukima: tóó no ironna kotoba no hanaši*¹³⁵ [NAHLÉDNUTÍ DO ČEŠTINY: O RŮZNÝCH JAZYCÍCH VÝCHODNÍ EVROPY], již v roce 2015 vydává rusista a slavista Rjúnosuke Kuroda¹³⁶, který na více univerzitách vyučuje ruštinu, angličtinu a obecnou jazykovědu.¹³⁷ Tento soubor lingvistických esejů navazuje na autorovu

---

¹³⁰ Japonsky 中級チェコ語文法.

¹³¹ 初級を終えた学習者待望の一冊.

¹³² Kniha je rozdělena do pěti hlavních kapitol: (1) věta – větné členy, druhy vět, (2) druhy substantiv – deklinace, výrazy pro vyjádření množství, (3) verba – konjugace, různé frazémy s verby, (4) slovosled a syntax, (5) historie češtiny a její nářeční formy.

¹³³ Japonsky チェコ語のしくみ.

¹³⁴ Autorčin úvod knihy.

¹³⁵ Japonsky チェコ語の隙間 – 東欧のいろんなことばの話.

¹³⁶ Japonsky 黒田龍之助.

¹³⁷ Jeho manželkou je Kumiko Kanazaši, autorka několika již dříve zmíněných publikací.

předchozí publikaci *Jorimiči furafura gaikokugo*¹³⁸ [TOULKY CIZÍMI JAZYKY] z roku 2014, ve které představuje zajímavé aspekty francouzštiny, italštiny, němčiny a španělštiny. V tomto díle se pak autor kromě češtiny zaměřuje na jazyky východní Evropy, kam řadí mimo jiné polštinu, chorvatštinu či bulharštinu. V kapitole o češtině se zmiňuje například o jazykolamu *strč prst skrz krk*, který z perspektivy Japonce velmi netypicky neobsahuje žádné samohlásky, dále pak o specifickém fonému *ch* (prezentovaném na příkladu bylinného likéru Becherovka), specifické hlásce *ř*, českých jménech a české kultuře piva.

Nový typ materiálu pro studium češtiny vydává v roce 2014 Ajako Jasukawa pod názvem *Mazu wa kore dake čekogo: ičiban saišo ni hadžimeru sankóšo*¹³⁹ [PRO ZAČÁTEK JEN TOTO: S ČÍM ZAČÍT JAKO PRVNÍ V ČEŠTINĚ]. Lze jej charakterizovat jako kombinaci učebnice a konverzační příručky textového typu. V úvodu jsou představeny české hlásky, jejich správná výslovnost a základní slovní zásoba. Ve druhé části pak autorka vysvětluje vybrané gramatické jevy češtiny¹⁴⁰. Třetí část je konverzačně zaměřená a má sloužit těm, kteří se chystají do Česka.¹⁴¹ Součástí publikace je přiložené CD, na němž si může uživatel poslechnout nahrávky rodilých mluvčích a ověřit si správnou výslovnost.

Z konverzačních příruček textového typu vychází pouze publikace *Čekogo, hangarigo, pórandogo (hitoriaruki no kaiwa-šú 23)*¹⁴² [ČEŠTINA, MAĎARŠTINA, POLŠTINA (KONVERZAČNÍ PŘÍRUČKA PRO OSAMĚLÉ CESTOVATELE 23)], kterou v roce 2012 vydává kolektiv autorů nakladatelství JTB Publishing a která obsahuje konverzační fráze v češtině, maďarštině a polštině.¹⁴³ Ve stejném roce vychází i druhá konverzační příručka komiksového typu od Kiriko

---

¹³⁸ Japonsky 寄り道ふらふら外国語. ISBN 978-4560086834.

¹³⁹ Japonsky まずはこれだけチェコ語－いちばん最初に始める参考書.

¹⁴⁰ Vysvětlena je zde deklinace substantiv, personalia, demonstrativa, adjektiva, konjugační třídy verb, prepozice a obecná pravidla struktury gramatické české věty.

¹⁴¹ Příkladem jsou pozdravy, v hotelu, telefonování, posílání poštou, v restauraci, dopravní prostředky, ve městě, nakupování, směna peněz, nemoci a zranění či řízení auta.

¹⁴² Japonsky チェコ語・ハンガリー語・ポーランド語(ひとり歩きの会話集 23).

¹⁴³ Na začátku publikace jsou uvedeny ty, které se často používají nebo jsou pro konverzaci velmi důležité výrazy, opatřené ilustracemi a srozumitelně znázorněné – základní konverzace v kostce. Součástí jsou i fráze, které použít, když si nevíme rady. V této části jsou uvedeny pozdravy, optání se, jak se partner má, poděkování, prosby a cestování dopravními prostředky. V části rozdělené dle témat je například přilet do Česka, ubytování, jídlo a pití, turistika a nakupování.

Kubo pod názvem *Čeko – čekogo + nihongo + eigo (e o mite hanaseru tabitomo kaiwa Jóroppa 11)*¹⁴⁴ [ČESKO: ČEŠTINA + JAPONŠTINA + ANGLIČTINA (PODÍVÁM SE NA OBRÁZEK A MŮŽU MLUVIT – CESTOVNÍ KONVERZACE EVROPA 11)].

Z učebnic vychází nově *Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made* [ZÁKLADY ČEŠTINY: OD ÚPLNÉHO ZAČÁTKU AŽ PO PRÁH STŘEDNĚ POKROČILÉ ÚROVNĚ] od Kumiko Kanazaši. Jedná se o druhou ze tří momentálně na trhu dostupných učebnic češtiny, která byla vydána v roce 2012.

Mimo již zmiňované autory učebnic i z minulých desetiletí se do tvorby učebnic zapojuje nově také tlumočnice a vyučující češtiny Minori Takahaši¹⁴⁵, která v roce 2013 vydává učebnici *Čekogo hjógen tokoton toréningu*¹⁴⁶ [DŮKLADNÝ TRÉNINK ČESKÝCH VÝRAZŮ], jež je třetí z dosud dostupných učebnic k prodeji spolu s *Njú ekusupuresu čekogo* (2007, 2019) a *Čekogo no kihon: njúmon kara čúkjú no iriguči made* (2012).

Z rozměrově kompaktních slovníků vychází v roce 2020 *Kanmei nihongo-čekogo, čekogo-nihongo džiten*¹⁴⁷ [STRUČNÝ JAPONSKO-ČESKÝ, ČESKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK], jenž v japonsko-české a česko-japonské části obsahuje dohromady přibližně 11 tisíc výrazů a jehož autorem je Šókiči Abe¹⁴⁸, vystudovaný rusista, překladatel, vyučující ruštiny a badatel v oblasti ruské literatury na univerzitě Sóka¹⁴⁹.

Přehlednost, snadnou použitelnost a praktičnost zdůrazňuje také Ajako Jasukawa v anotaci slovníčku *Njú ekusupuresu čekogo tango-šú: širabete, oboete, sugu ni cukaeru 3000 go!*¹⁵⁰ [ČESKÝ SLOVNÍČEK – NOVÝ EXPRES: 3000 SLOVÍČEK, KTERÉ SI VYHLEDÁTE, ZAPAMATUJETE A

---

¹⁴⁴ Japonsky チェコーチェコ語+日本語+英語－(絵を見て話せるタビトモ会話 ヨーロッパ 11).

¹⁴⁵ Japonsky 高橋みのり.

¹⁴⁶ Japonsky チェコ語表現とことんトレーニング.

¹⁴⁷ Japonsky 簡明日本語-チェコ語 チェコ語-日本語辞典.

¹⁴⁸ Japonsky 阿部昇吉.

¹⁴⁹ Japonsky *Sóka daigaku* (創価大学).

¹⁵⁰ Japonsky ニューエクスプレスチェコ語単語集－調べて、覚えて、すぐに使える 3000 語!

MŮŽETE IHNED POUŽÍT!] z roku 2011. V abecedním pořadí je zde seřazeno 3 tisíce českých slovíček, k nimž jsou výběrově přiřazeny také příkladové věty. Součástí je i rejstřík, který uváděná hesla řadí podle žánru a provázanosti a je možné je takto vyhledat.¹⁵¹ Česko-japonská část obsahuje 3 tisíce hesel s čtením v *katakaně*, japonsko-česká pak 1 tisíc hesel.

Zatím posledním a dosud nejrozsáhlejším slovníkářským dílem z roku 2019 je pak *Čekogo-nihongo džiten – čekogo no takara – Komensukí no cuioku ni*¹⁵² [ČESKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK – POKLAD JAZYKA ČESKÉHO: PAMÁTCE J. A. KOMENSKÉHO], jehož hlavním editorem je Tacuo Išikawa. Vedle četných japonských spolupracovníků se na straně Česka podíleli na jeho vzniku přední čeští japanologové jako Karel Fiala či Zdenka Švarcová¹⁵³.

Tento obsáhlý slovník je rozdělen celkem na pět dílů: 1 A-N, 2 O-S, 3 T-Z (s přehledem nepravidelných tvarů flexe), Příloha 1, Příloha 2.

Obsahuje celkem přibližně 57 tisíc slovníkových hesel, přičemž v těle hesla je uváděn jak význam a způsob použití daného výrazu, tak i příkladové věty pro lepší názornost. Jako podklad pro jeho vytvoření sloužil *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (2005), jež byl částečně doplněn *Slovníkem spisovného jazyka českého* (1971).

První tři díly představují česko-japonský slovník řazený dle abecedního pořadí českého hesla, přílohy 1 a 2 pak slouží jako japonsko-český slovníček, který je značně kondenzovanou verzí předchozích tří svazků. Heslo v těchto dvou přílohách obsahuje deklinační, respektive konjugační formy daného výrazu, a příbuzná slova. Pro demonstraci způsobu použití a příkladové věty je zde však uživatel odkázán na příslušné heslo do třísvazkového slovníku.¹⁵⁴

V současnosti pracuje Tacuo Išikawa na *Česko-japonském a japonsko-českém slovníku* v digitální podobě.¹⁵⁵

---

¹⁵¹ Jsou jimi pozdravy, zájmena, výrazy pro rodinné příslušníky, číslovky, jednotky, vyjádření množství, časová vyjádření, názvy dnů v týdnu, dny v měsíci, roční období a další.

¹⁵² Japonsky チェコ語日本語辞典 チェコ語の宝——コメンスキーの追憶に.

¹⁵³ Zdenka Švarcová. [online]. Obec překladatelů. [cit. 25.11.2020]. Dostupné z: <<http://databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/S/SvarcovaZdenka.htm>>

¹⁵⁴ IŠIKAWA, Tacuo. *Čekogo-nihongo džiten* (チェコ語日本語辞典) [ČESKO-JAPONSKÝ SLOVNÍK]. [online]. Seibunša. [cit. 02.12.2020]. Dostupné z: <<http://www.seibunsha.net/books/ISBN978-4-86520-045-4.htm>>

¹⁵⁵ IŠIKAWA, Tacuo. *ČJaJČ slovník*. [online]. [cit. 03.02.2020]. Dostupné z: <<https://czechdicjp.jimdofree.com/>>